UCHWAŁA NR XXXIII/630/21
RADY MIASTA TYCHY

z dnia 25 listopada 2021 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Tychy na lata 2021-2027+

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 1372 z późn. zm.), art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 920 z późn. zm.) w związku z art. 16b oraz art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.), po przeprowadzeniu konsultacji z organizacjami pozarządowymi oraz na podstawie Uchwały nr III/42/18 Rady Miasta Tychy z dnia 20 grudnia 2018 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami miasta Tychy, jak również po zaopiniowaniu przez Komisję Porządku Publicznego, Zdrowia, Spraw Społecznych i Samorządowych,

Rada Miasta Tychy uchwala:

§ 1

Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Tychy na lata 2021-2027+ w brzmieniu określonym w załączniku do uchwały.

§ 2

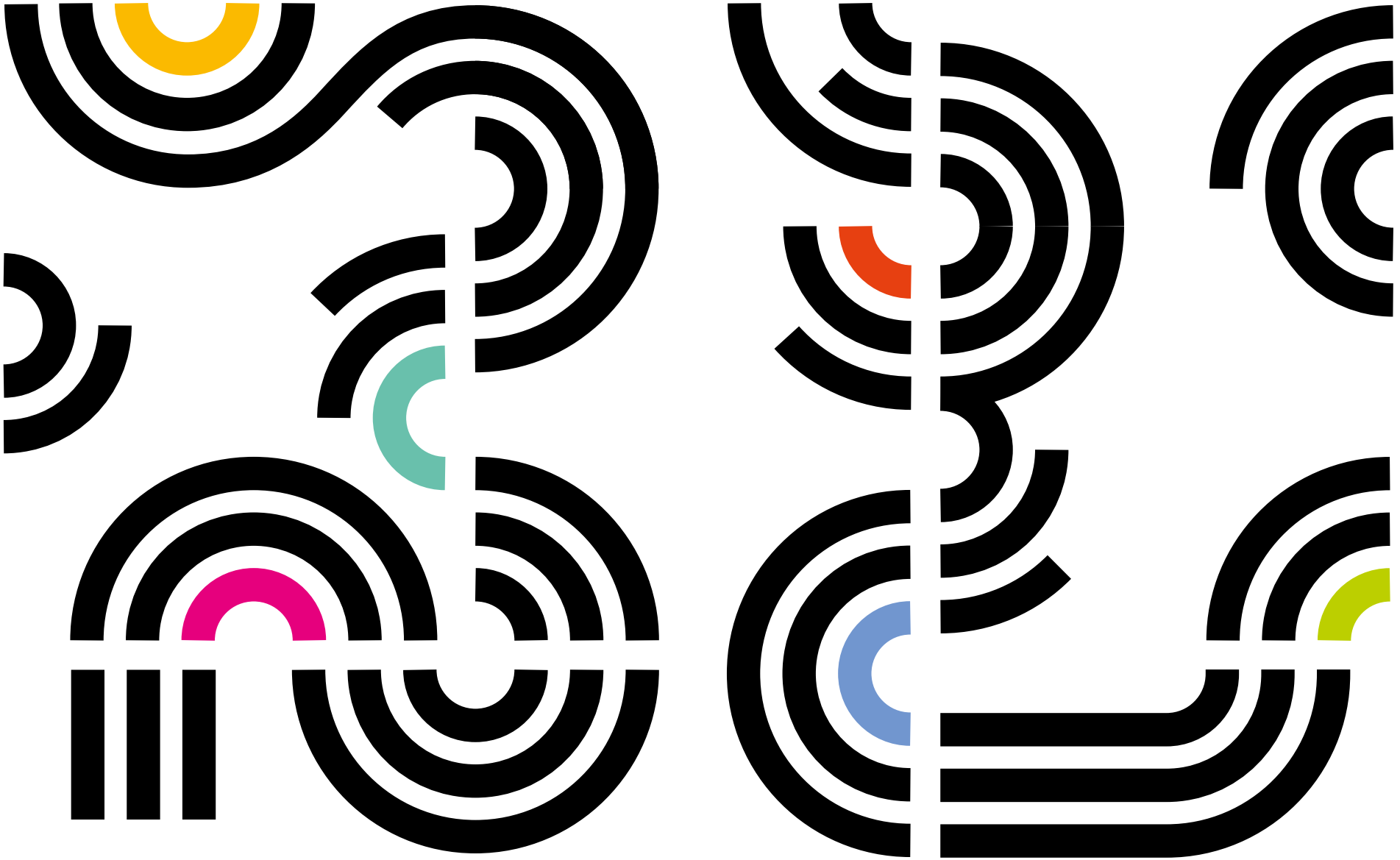
Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Tychy.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady
Miasta Tychy

Barbara Konieczna

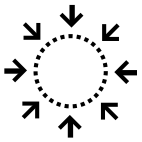

TYCHY DOBRE MIEJSCE

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA MIASTA TYCHY NA LATA 2021–2027+

PO CO OPRACOWANO STRATEGIĘ ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH?

By jeszcze skuteczniej działać na rzecz mieszkańców naszego miasta. Skutecznie, czyli:

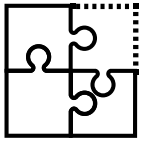
Celnie

Odpowiadać na realne potrzeby mieszkańców

Profilaktycznie

Zapobiegać sytuacjom kryzysowym

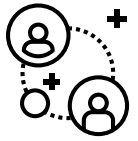
Kompleksowo

Rozwijać sieć wsparcia dla osób doświadczających stanów kryzysowych

Innowacyjnie

Wypracowywać nowe rozwiązania

Razem

Wzmacniać i rozwijać integrację społeczną

CO UDA NAM SIĘ ZROBIĆ DZIĘKI STRATEGII?

- **poznać bieżące potrzeby mieszkańców**

- **poszerzać zakres działań profilaktycznych i tym samym zmniejszać liczbę osób i rodzin w trudnych sytuacjach, m.in. poprzez:**
  - wspieranie rodzin w ich codziennym funkcjonowaniu dzięki zwiększaniu dostępności do instytucji opiekuńczo-wychowawczych, oferty kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej miasta oraz rozbudowie sieci poradnictwa rodzinnego
  - rozwijanie działań i programów: zdrowotnych, przemocowych, rozwiązujących problemy w zakresie uzależnień, poprawiających bezpieczeństwo, rozbudowujących lokalną sieć wsparcia dla osób starszych, zapobiegających bezrobociu
  - zachęcanie do skorzystania z pomocy osoby i rodziny, które ukrywają problemy społeczne, np. przemoc, uzależnienia, trudności opiekuńcze i wychowawcze poprzez realizację działań edukacyjno-informacyjnych

- **rozwijać sieć wsparcia dla rodzin i osób w stanach kryzysowych, m.in. poprzez:**
  - wspieranie samodzielności osób starszych i osób z niepełnosprawnością oraz ich rodzin
  - poszerzanie zakresu działań dla rodzin doświadczających przemocy oraz będących w stanie kryzysu
  - wspieranie systemu pieczy zastępczej, w tym rodzin zastępczych oraz osób usamodzielniających się
  - realizowanie programów służących wychodzeniu z bezdomności
  - promowanie zatrudnienia osób defaworyzowanych na rynku pracy
  - wspieranie osób z zaburzeniami psychicznymi

- **rozszerzać system dialogu społecznego oraz partycypacji mieszkańców, m.in. poprzez:**
  - rozwijanie tyskiego modelu Budżetu Obywatelskiego oraz procesu konsultacji społecznych
  - poszerzanie działań Tyskiego Centrum Wolontariatu
  - wspieranie działalności organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorczości społecznej
  - zwiększanie dostępności informacji z zakresu działań podejmowanych na rzecz mieszkańców
  - budowanie systemu wsparcia integracji cudzoziemców ze społecznością lokalną

- **projektować innowacyjne rozwiązania i nowe usługi społeczne zwiększające efektywność profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców naszego miasta**

SPIS TREŚCI

1	**Zagadnienia wprowadzające**	**6**
1.1.	Uwarunkowania programowe	7
1.2.	Spójność dokumentu z obowiązującymi strategiami i lokalnymi programami	9
1.3.	Metodologia opracowania strategii	10
2	**Zagadnienia Diagnostyczne**	**12**
2.1.	Opis sytuacji demograficznej miasta Tychy – diagnoza (lata 2010-2020) i prognoza (2021-2035)	13
2.2.	Diagnoza społeczna mieszkańców miastaTychy – wyniki badania CAWI i CATI	31
2.3.	Diagnoza wybranych problemów społecznych mieszkańców miasta Tychy oraz ewaluacja wybranych form działalności miejskich instytucji w obszarze usług społecznych	45
2.4.	Analiza swot problemów społecznych mieszkańców miasta Tychy	85
3	**Zagadnienia Strategiczne**	**90**
3.1.	Cele strategiczne i operacyjne	93
3.2.	Cele operacyjne i obszary działań	94
3.3.	Działania służące realizacji celów programowych	99

1 ZAGADNIENIA WPROWADZAJĄCE

1.1. UWARUNKOWANIA PROGRAMOWE

Miasto Tychy stanowi aktywny podmiot współpracy oraz partnerstwa samorządu i mieszkańców w rozwiązywaniu problemów społecznych, a także w wyznaczaniu kierunków rozwoju przy zapewnieniu mieszkańcom udziału w życiu publicznym poprzez wyrównywanie życiowych szans. Celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Tychy na lata 2021-2027+ jest określenie głównych kierunków działań jednostki samorządu terytorialnego oraz podmiotów z nią współpracujących, których wspólne zadanie stanowi zapewnienie mieszkańcom miasta jak najwyższej jakości życia. Strategia jest w części podsumowaniem dotychczas realizowanych w Tychach praktyk i połączeniem ich z działaniami planowanymi w przyszłości. Praca nad dokumentem, jak i jego wdrażaniem to proces, który angażuje szerokie grono osób z wielu instytucji i organizacji zajmujących się problematyką społeczną, a także wymaga prowadzenia szczegółowych prac diagnostycznych o charakterze analitycznym, badawczym i warsztatowym. Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów, których beneficjentami są mieszkańcy miasta. Skuteczność wyznaczonych w dokumencie działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych. Strategia określa cele strategiczne i operacyjne oraz działania, jakie należy podjąć na drodze do rozwiązania zdefiniowanych problemów społecznych. Z uwagi na fakt, iż obejmuje ona swoim zakresem stosunkowo długi okres, niezbędny jest stały monitoring i bieżąca ewaluacja realizowanych zadań. Ich wyniki służyć będą dostosowywaniu (w zależności od potrzeb społecznych i zmieniających się uwarunkowań) celów i zadań przewidzianych do realizacji w kolejnych etapach wdrażania Strategii.

Do opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych samorząd zobowiązany jest na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2020 poz. 1876 z późn. zm.). Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy, do zadań gminy należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Art. 19 pkt. 1 wyżej wymienionej ustawy stanowi, że do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Realizatorzy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych podlegają także, m. in.: poniżej wymienionym regulacjom normatywnym:

1. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie
2. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
3. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
4. ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii
5. ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych
6. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty
7. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych
8. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego
9. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy
10. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym
11. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

1.2. SPÓJNOŚĆ DOKUMENTU Z OBOWIĄZUJĄCYMI STRATEGIAMI I LOKALNYMI PROGRAMAMI

Należy podkreślić, że opracowany dokument jest spójny z głównymi zamierzeniami europejskich, krajowych, regionalnych, jak i lokalnych dokumentów strategicznych. Poszczególne elementy Strategii stanowiące wiązki działań służące realizacji zamierzonych celów wpisują się w sposób szczególny w założenia następujących dokumentów strategicznych:

- **poziom europejski**
  - Europa 2020 -Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu
  - Europejska Strategia Zatrudnienia
  - Europejski Fundusz Społeczny
- **poziom krajowy**
  - Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności
  - Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
  - Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej
  - Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2030. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030
- **poziom regionalny**
  - Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030"
  - Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020-2030
- **poziom lokalny**
  - Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2020+.

Działania realizowane w ramach wyznaczonych kierunków Strategii opierać się będą w znacznej mierze na programach miejskich, w tym w szczególności na:

- Miejskim programie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych
- Miejskim programie przeciwdziałania narkomanii
- Powiatowym programie działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami
- Programie współpracy miasta Tychy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego
- Gminnym programie wspierania rodziny
- Programie polityki senioralnej dla miasta Tychy
- Programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- Miejskim programie ochrony zdrowia psychicznego
- Programie profilaktyki i promocji zdrowia
- Programie promocji zatrudnienia oraz aktywizacji zawodowej lokalnego rynku pracy.

1.3. METODOLOGIA OPRACOWANIA STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Tychy na lata 2021-2027+ powstała w wyniku ścisłej współpracy i zaangażowania interdyscyplinarnego grona ekspertów instytucjonalnych (przedstawicieli miejskich instytucji samorządowych) i pozainstytucjonalnych (przedstawicieli tyskich środowisk zaangażowanych w działalność społeczną i obywatelską) oraz szerokich konsultacji społecznych wśród mieszkańców miasta Tychy.

Prace nad Strategią trwały od czerwca do października 2021 roku i miały charakter warsztatowy, tzn. dokument powstawał w ramach systematycznie organizowanych spotkań członków zespołu, w trakcie których wypracowywane były kolejno strategiczne założenia.

Ewaluacja opracowanego dokumentu prowadzona będzie w ramach sieciujących spotkań podmiotów realizujących Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Tychy na lata 2021-2027+. Spotkania będą organizowane w celu rozwoju współpracy międzysektorowej na potrzeby realizacji Strategii. Monitorowanie odbywać się będzie z wykorzystaniem wskaźników realizacji określonych w Strategii dla każdego ze wskazanych obszarów działań. Jednocześnie monitorowanie realizacji szczegółowych działań służących osiąganiu celów Strategii odbywać się będzie na poziomie programów sektorowych i zgodnie z zasadami opracowanymi dla poszczególnych programów. Ewaluacja i monitoring mają na celu podnoszenie jakości realizowanych w ramach Strategii działań poprzez zwiększenie ich skuteczności, użyteczności i trwałości.

Opracowany dokument składa się z trzech zasadniczych części, tj.:

1

ZAGADNIENIA WPROWADZAJĄCE

Zagadnienia wprowadzające, gdzie zawarte zostały informacje na temat organizacji i zasad przyjętych w trakcie tworzenia dokumentu.

2

ZAGADNIENIA DIAGNOSTYCZNE

Zagadnienia diagnostyczne, zawierające informacje dotyczące ogólnej sytuacji demograficznej miasta Tychy oraz elementy przeprowadzonej diagnozy problemów społecznych mieszkańców miasta zidentyfikowanych w oparciu o wielowymiarową analizę danych o charakterze zastanym i wywołanym. Na tej podstawie opracowana została analiza SWOT.

3

ZAGADNIENIA PROGRAMOWE

Zagadnienia programowe, składające się na założenia strategicznych działań w wyznaczonych obszarach rozwiązywania problemów społecznych dla miasta Tychy na lata 2021-2027+.

2 ZAGADNIENIA DIAGNOSTYCZNE

2.1. OPIS SYTUACJI DEMOGRAFICZNEJ MIASTA TYCHY – DIAGNOZA (LATA 2010-2020) I PROGNOZA (2021-2035)

Poniższa część opracowania zawiera właściwą analizę zagregowanych danych statystycznych Banku Danych Lokalnych (BDL)[1] Głównego Urzędu Statystycznego (GUS). Problematyka opracowania demograficznego dla potrzeb kształtowania polityki społecznej obejmuje dwa podstawowe etapy: diagnozę oraz prognozę liczby i struktury ludności. Diagnoza służy poznaniu oraz zrozumieniu zjawisk i procesów demograficznych zachodzących na terenie badanej jednostki, a jej ostatecznym celem jest określenie założeń prognozy demograficznej. Diagnoza stanowi zarazem dopełnienie prognozy, pozwalające na lepszą interpretację jej wyników z punktu widzenia potrzeb różnych użytkowników, jak również na dłuższy okres przydatności samej prognozy. Podstawą określania założeń prognozy jest przede wszystkim obserwacja tendencji cechujących zjawiska i procesy demograficzne właściwe dla danej populacji. Okres objęty analizą retrospektywną powinien być tym dłuższy, im więcej czynników zewnętrznych kształtuje rozwój ludnościowy danej zbiorowości. W praktyce przyjmuje się, że diagnoza procesów demograficznych powinna obejmować minimum 10 lat, dlatego w przypadku relacjonowanego badania analiza obejmowała okres od 2010 do 2020 roku, a elementy prognozy sięgają do 2035 roku.

[1] Bank Danych Lokalnych (BLT) stanowi podstawowy komponent systemu informacji statystycznej, oferujący odbiorcom dane od roku 1995 r. Jest bazą zawierającą wybrane zagregowane dane demograficzne, społeczne i gospodarcze oraz o stanie środowiska, opisujące jednostki podziału terytorialnego kraju: 16 województw (poziom NTS 2), ok. 370 powiatów (poziom NTS 4), około 2500 gmin (poziom NTS 5 - podział obowiązujący po wprowadzeniu reformy administracyjnej w 1999 r.), a także 6 regionów (poziom NTS 1) oraz 66 podregionów (poziom NTS 3). BDL gromadzi i systematycznie uzupełnia informacje statystyczne o poszczególnych jednostkach podziału terytorialnego; zapewnia stały dostęp do aktualnych informacji statystycznych; umożliwia prowadzenie wielowymiarowych analiz statystycznych w układach regionalnych i lokalnych. Dlatego standardowo BDL często wykorzystywany jest jako źródło danych służących do opracowao programów strategicznych i rozwojowych na szczeblu lokalnym i regionalnym, stanowiąc zbiór niezbędnych informacji statystycznych.

DIAGNOZA DEMOGRAFICZNA (2010-2020)

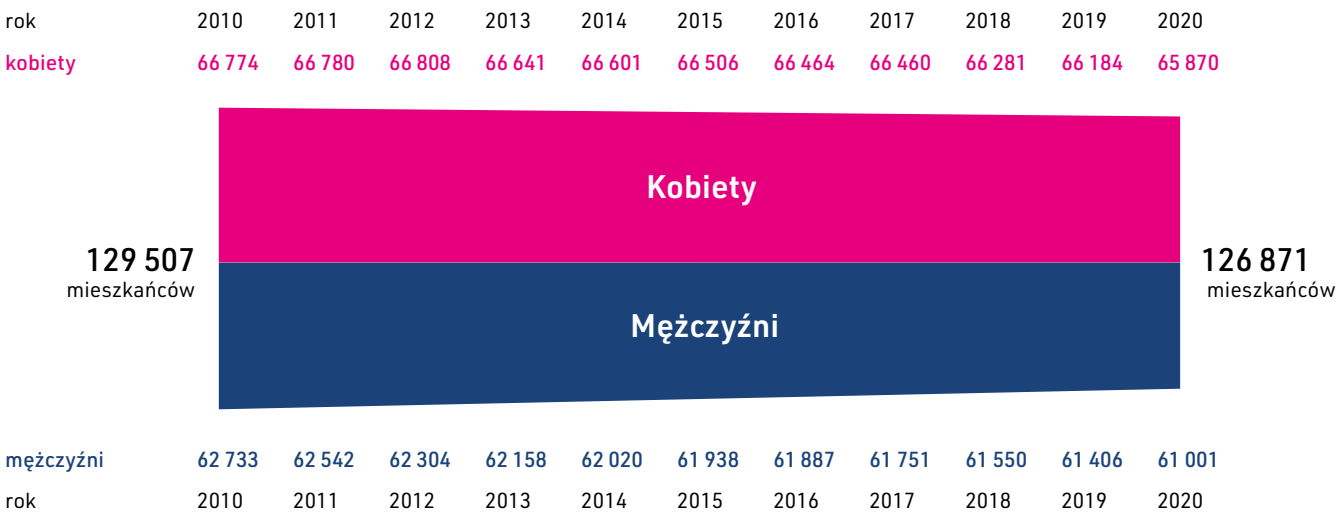
Dynamika liczby ludności

Ludność miasta tworzą mieszkańcy zameldowani na pobyt stały i czasowy. Do 2009 r. bilans ludności w BDL był opracowywany dla dwóch kategorii przebywania: faktycznie zamieszkałej oraz zameldowanej na pobyt stały. Od roku 2010 bilans ludności sporządzany jest tylko dla jednej kategorii ludności - faktycznie zamieszkałej. Z danych GUS wynika, że pod koniec grudnia 2020 roku faktyczny stan zaludnienia Tychów wynosił 126 871 osób (w tym: 65 870 kobiet i 61 001 mężczyzn) (rys. 1).

RYS. 1

POWIAT M. TYCHY – LUDNOŚĆ FAKTYCZNIE ZAMIESZKAŁA (2010-2020)

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2021 r.

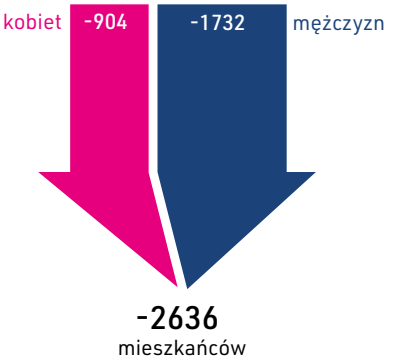

W Tychach obserwowana jest stała tendencja spadkowa liczby mieszkańców. W trakcie dekady objętej analizą w liczbie mieszkańców Tychów odnotowano ubytek na poziomie 2636 osób (w tym: 904 kobiet i 1 732 mężczyzn) (rys. 2), co stanowiło jednocześnie 2% i jest porównywalne do ubytku w skali całego województwa, w którym również odnotowano utrzymujący się trend spadkowy liczby ludności (-1,2%).

RYS. 2

DYNAMIKA LICZBY LUDNOŚCI FAKTYCZNIE ZAMIESZKAŁEJ (PORÓWNANIE ROKU 2010 I 2020)

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2021 r.

Ekonomiczne grupy ludności

Istotnym elementem diagnozy jest analiza ludności ze względu na jej rozkład w trzech ekonomicznych grupach wiekowych:

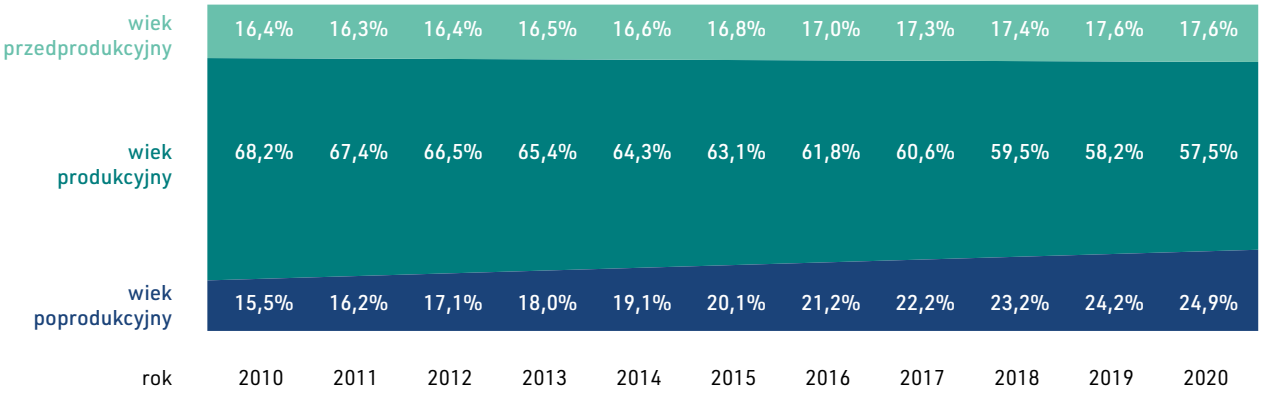
- **wiek przedprodukcyjny**, w którym ludność nie osiągnęła jeszcze zdolności do pracy, tj. grupa wieku **0 - 17 lat**,
- **wiek produkcyjny** obejmujący ludność ze zdolnością do pracy, tj. **dla mężczyzn grupa wieku 18-64 lata, dla kobiet - 18-59 lat**,
- **wiek poprodukcyjny**, w którym osoby zazwyczaj kończą pracę zawodową, tj. **dla mężczyzn - 65 lat i więcej, dla kobiet - 60 lat i więcej.**

Na podstawie uzyskanych danych (rys. 3) można stwierdzić, że ludność Tychów jest populacją dojrzałą z tendencją do starzenia się, które jest wynikiem odnotowanego w całym badanym okresie stopniowego wzrostu procentowego udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (z 15,5% w 2010 roku do 24,9% w 2020 roku) oraz wzrastającą medianą wieku (2018 roku = 41,7 lat, 2020 rok = 42,6 lat) (rys. 4).

RYS. 3

UDZIAŁ LUDNOŚCI WG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU W % LUDNOŚCI OGÓŁEM (2010-2020)

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2021 r.

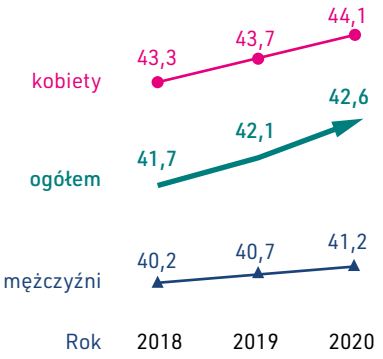

Za niepokojący uznać należy również fakt istotnego spadku procentowego udziału osób w wieku produkcyjnym (z 68,2% w 2010 roku do 57,2% w 2020 roku). Należy jednocześnie podkreślić, że od 2012 r. odnotowuje się stale rosnącą przewagę procentowego udziału osób w wieku poprodukcyjnym nad osobami w wieku przedprodukcyjnym. Pozytywnym trendem jest jednak widoczny stały wzrost procentowego udziału osób w wieku przedprodukcyjnym odnotowywany również od 2012 roku. Dynamika ta jest jednak słabsza w porównaniu do wzrostu procentowego udziału osób w wieku poprodukcyjnym.

RYS. 4

MEDIANA WIEKU LUDNOŚCI WEDŁUG PŁCI (2018-2020)

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2021 r.

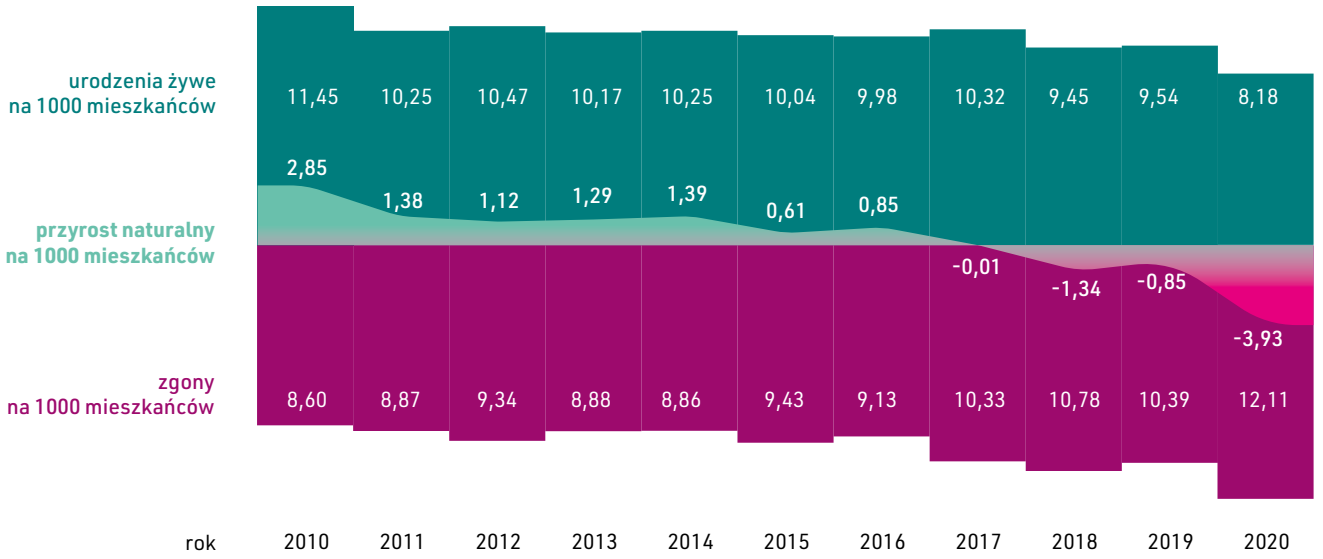
Ruch naturalny ludności

Kolejnym z zagadnień demograficznych istotnych dla opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest ruch naturalny ludności. Charakterystyka w tym wymiarze dokonana została w oparciu o dane dotyczące: urodzeń żywych i zgonów na 1 tys. mieszkańców oraz przyrostu naturalnego (różnicy między liczbą urodzeń żywych a zgonów), liczby zawieranych małżeństw i rozwodów oraz dla uzupełnienia – przyczyn zgonów z uwzględnieniem trzech głównych kategorii chorobowych (chorób układu krążenia, nowotworów, chorób układu oddechowego).

Z danych GUS wynika, że w badanym okresie widoczna jest zmiana trendu w ruchu naturalnym ludności (rys. 5). Okazuje się bowiem, że początkowa przewaga udziału urodzeń żywych nad zgonami przypadająca na 1 tys. mieszkańców, generująca jednocześnie dodatnią wartość wskaźnika przyrostu naturalnego, utrzymała się do 2016 roku. W kolejnych latach objętych analizą, nastąpiło odwrócenie trendu, a więc odnotowano przewagę udziału zgonów nad urodzeniami żywymi przypadającego na 1 tys. mieszkańców. Jednocześnie warto zwrócić uwagę na wzmożoną dynamikę tego procesu (przyrost naturalny w 2017 roku = -0,01; 2020 = - 3,93).

RYS. 5

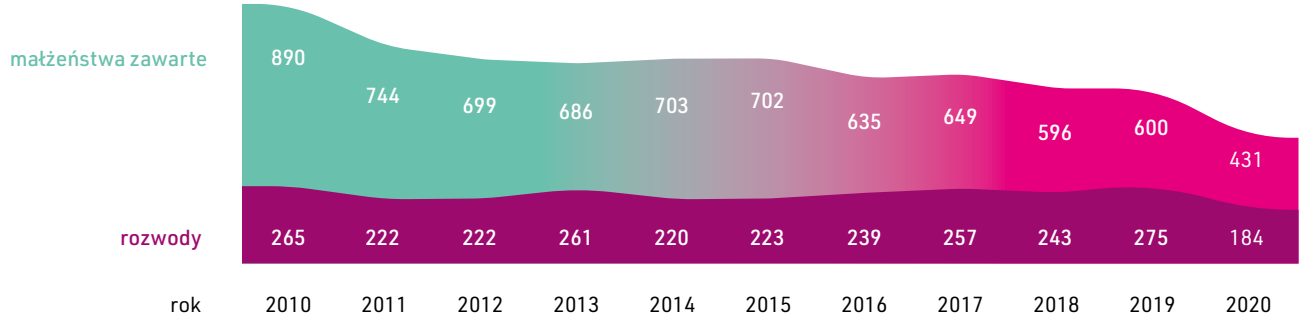
URODZENIA ŻYWE, ZGONY
I PRZYROST NATURALNY
NA 1000 LUDNOŚCI (2010-2020)
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2021 r.

Również w przypadku liczby zawieranych małżeństw widoczny jest znaczący trend spadkowy, bowiem w 2020 roku w porównaniu do 2010 roku na legalizacje związku zdecydowało się aż 51,4% par mniej (rys. 6). Z pewnością istotny wpływ na taki spadek miała sytuacja pandemiczna związana z obecnością wirusa COVID-19, jednak należy podkreślić, że tendencja spadkowa odnotowywana była w niemal całym badanym okresie. Tymczasem liczba rozwodów utrzymywała się mniej więcej na tym samym poziomie, osiągając rocznie pułap między 220 a 275 prawomocnych orzeczeń o rozpadzie małżeństwa. Jedynie w 2020 roku odnotowano spadek do 184 orzeczeń. Warto również zwrócić uwagę, że w całym badanym okresie przewaga zawieranych małżeństw nad orzekanymi rozwodami ulegała systematycznemu zmniejszeniu - od 70,2% w 2010 roku do 57,3% w 2020 roku.

RYS. 6

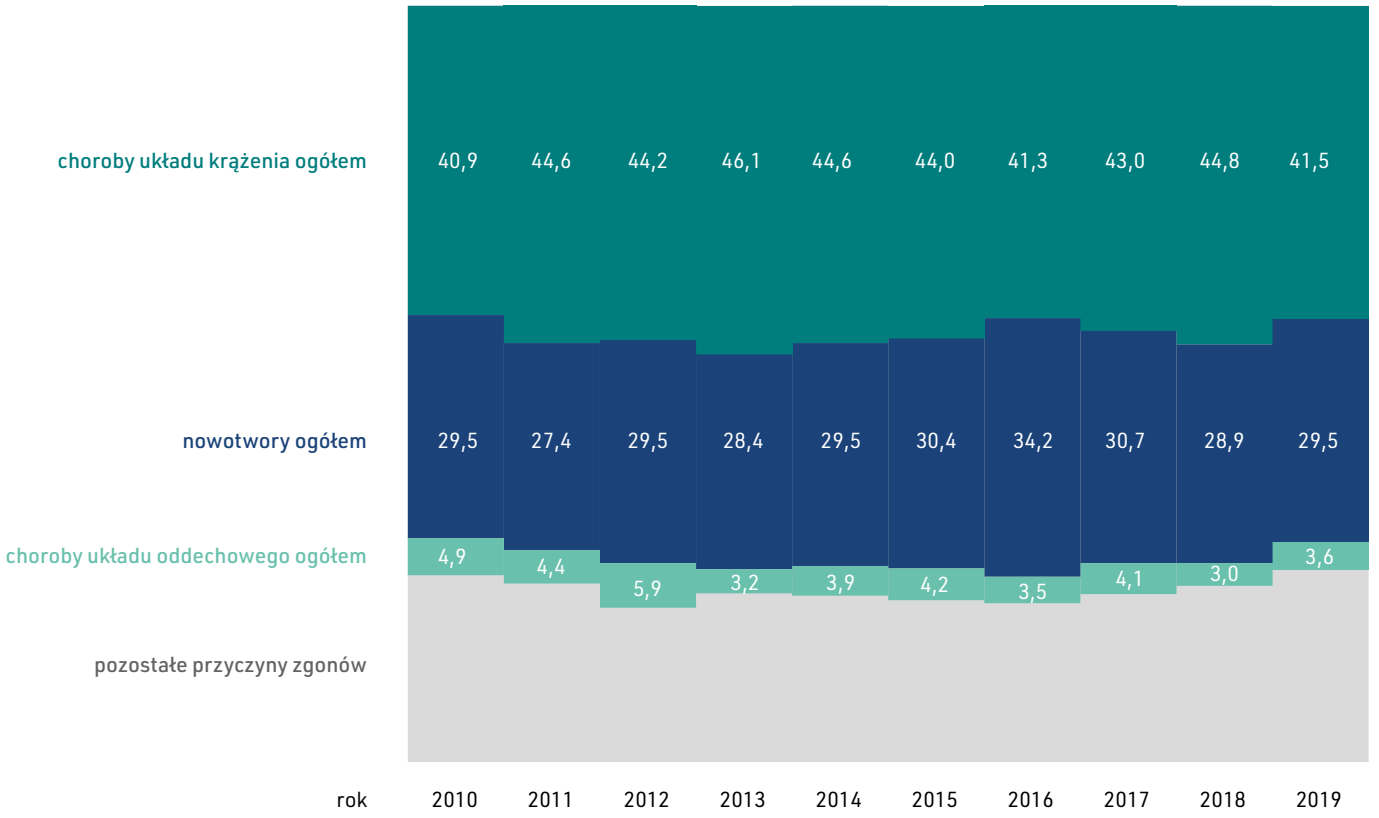
MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE
I ROZWODY (2010-2020)
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2021 r.

Jak już wskazano, dla planowanych działań strategicznych w obszarze rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców, istotna jest również kwestia przyczyn zgonów. W tym celu odwołano się do danych GUS odnoszących się do trzech głównych kategorii chorobowych (rys. 7). Jak wynika z uzyskanych danych, wśród przyczyn zgonów mieszkańców Tychów w całym badanym okresie dominowały choroby układu krążenia, które stanowią corocznie powód ponad 40% zgonów. Na drugim miejscu znalazły się schorzenia nowotworowe przyczyniające się rocznie do około 30% zgonów. Trzecie miejsce w rankingu zajęły choroby układu oddechowego – doprowadzające rocznie do około 4-5% zgonów wśród mieszkańców miasta Tychy.

RYS. 7

PRZYCZYNY ZGONÓW UJĘTE
W TRZECH KATEGORIACH CHOROBOWYCH (2010-2019)
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2021 r.

Ruch migracyjny ludności

Ostatnim z zagadnień demograficznych podlegających analizie jest ruch migracyjny ludności. Dane w tym zakresie informują o odnotowanych zmianach miejsca zamieszkania (zameldowania), polegające na przekroczeniu granicy administracyjnej gminy. Fakt przybycia (tj. zameldowania) do danej jednostki administracyjnej w celu zamieszkania określa się mianem napływu migracyjnego (wędrówkowego), wyjazdu - w celu zamieszkania w innej jednostce - mianem odpływu migracyjnego (wędrówkowego). Dodatkowo dane te mogą zawierać informacje m.in. dotyczące tego, czy ruch obejmował przekroczenie granic państwowych (z zagranicy lub za granicę), co pozwala mówić o ruchu wewnętrznym lub zewnętrznym. Pamiętać jednak należy, że omawiane dane gromadzone są na podstawie gminnych rejestrów meldunkowych, nie obejmują więc osób, które przemieściły się poza granice gminy lub kraju bez zmiany zameldowania. Na podstawie tych danych określa się również tzw. saldo migracji, a więc różnicę między napływem i odpływem ludności z danego obszaru w określonym czasie. W całym badanym okresie widoczna jest silna dominacja ruchu wewnętrznego nad zewnętrznym, a więc zmiana miejsca zamieszkania (wymeldowanie lub zameldowanie) odbywała się głównie w obrębie kraju (tab. 1). Oznacza to, że destynacją tyszan decydujących się na zmianę miejsca zamieszkania (wymeldowanie z Tychów) były inne polskie gminy. Podobnie w przypadku osób, które w badanym okresie podejmowały decyzję o osiedleniu się (zameldowaniu) w Tychach – w zdecydowanej większości zamieszkiwały one wcześniej inne polskie miejscowości.

TABELA 1

MIGRACJE NA POBYT STAŁY MIĘDZYPOWIATOWE I ZAGRANICZNE (2010-2020)

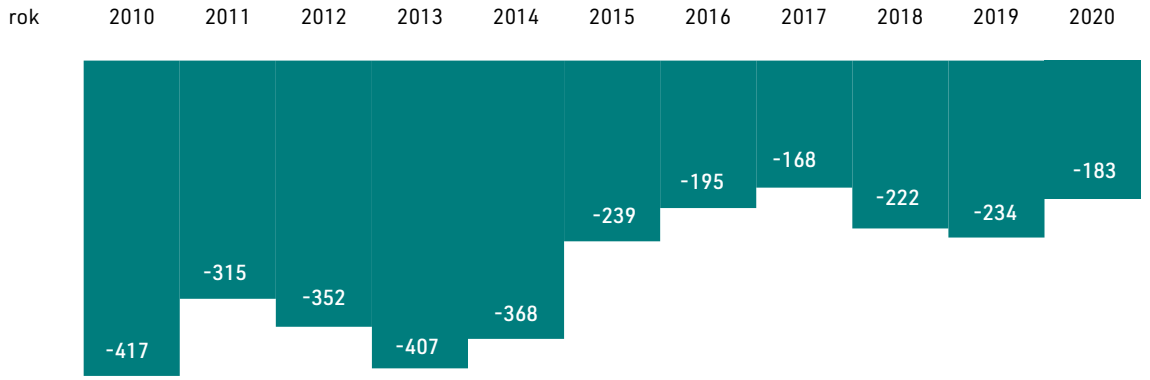
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2021 r.

			2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ZAMELDOWANIA	z innych powiatów	w wieku przedprodukcyjnym	208	186	162	174	199	187	198	196	233	192	162
		w wieku produkcyjnym	737	691	610	614	634	593	586	587	672	633	590
		w wieku poprodukcyjnym	57	70	59	64	63	74	70	79	81	103	74
	z zagranicy	w wieku przedprodukcyjnym	11	4	10	9	9	0	30	39	22	26	26
		w wieku produkcyjnym	42	39	29	29	28	0	16	14	19	22	19
		w wieku poprodukcyjnym	2	5	6	2	3	0	3	3	3	2	2
WYMELDOWANIA	do innych powiatów	w wieku przedprodukcyjnym	292	240	244	261	276	223	223	210	313	280	251
		w wieku produkcyjnym	1034	948	843	901	862	760	713	721	776	755	653
		w wieku poprodukcyjnym	93	74	96	97	126	110	113	99	119	127	105
	za granicę	w wieku przedprodukcyjnym	13	25	20	17	25	0	21	9	6	2	2
		w wieku produkcyjnym	52	68	83	89	72	0	66	35	15	18	18
		w wieku poprodukcyjnym	5	4	7	4	3	0	2	0	1	0	0

Dla prowadzonej diagnozy najistotniejszy wydaje się jednak fakt, iż w całym badanym okresie odnotowywano dominację odpływu mieszkańców z Tychów w stosunku do ruchu napływowego. Wskazują na to coroczne wartości salda migracji, które każdorazowo miały charakter ujemny (rys. 8).

RYS. 8

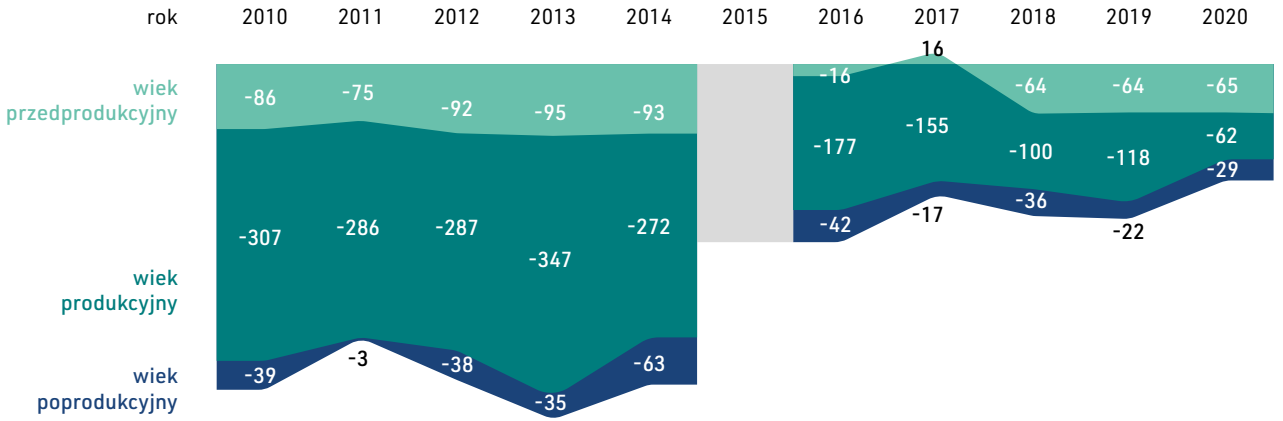
SALDO MIGRACJI OGÓŁEM (2010-2020)
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2021 r.

Ważny jest również rozkład wartości tego wskaźnika z uwzględnieniem ekonomicznych grup wieku (rys. 9). Z uzyskanych danych wynika, że w ruchu tym dominują osoby w wieku produkcyjnym. Corocznie w ruchu migracyjnym to właśnie osoby w wieku produkcyjnym przeważają nad osobami w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym, o czym świadczy stosunkowo najwyższy poziom salda migracji. Jednocześnie można zauważyć, że najniższy poziom migracji odnotowywano wśród osób w wieku poprodukcyjnym. Jest to fakt wyjątkowo istotny ze względu na jego potencjalny wpływ na rozwój lokalnej gospodarki oraz obciążanie systemu świadczeń społecznych. Warto również podkreślić, że w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym w całym badanym okresie występowała dominacja odpływu nad napływem, tzn. młodzi częściej wyjeżdżali z Tychów, niż stawali się nowymi mieszkańcami.

RYS. 9

SALDO MIGRACJI Z UWZGLĘDNIENIEM EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU (2010-2020)*
**UWAGA! W BDL brak danych dot. 2015 roku. Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2021 r.*

PROGNOZA DEMOGRAFICZNA (2021-2035)

Potrzeba wyznaczenia kierunków przyszłej polityki miasta służącej rozwiązywaniu problemów społecznych, w tym również opracowania dokumentów strategicznych w tym zakresie, wymaga znajomości informacji dotyczących przewidywanych w przyszłości trendów demograficznych. Trendy te powinny stanowić jedną z najistotniejszych grup wskaźników determinujących planowanie działań strategicznych dla rozwoju danej jednostki administracyjnej. Omawiane poniżej zestawienia danych powstały w oparciu o przygotowaną przez Główny Urząd Statystyczny Prognozę ludności faktycznej do 2035 roku dla powiatów oraz miast na prawach powiatu.

Zgodnie z przyjętą metodologią analizy danych zasadnych BDL (desk research) przeprowadzona prognoza demograficzna obejmowała następujące zagadnienia: dynamika liczby ludności (ludność faktycznie zamieszkała; dynamika liczby ludności faktycznie zamieszkałej); ekonomiczne grupy wiekowe (udział ludności w trzech grupach wiekowych; wskaźniki obciążenia demograficznego); ruch naturalny ludności (urodzenia i zgony; przyrost naturalny) oraz ruch migracyjny ludności (zameldowanie i wymeldowanie; migracje wewnętrzne i zewnętrzne na pobyt stały; saldo migracji).

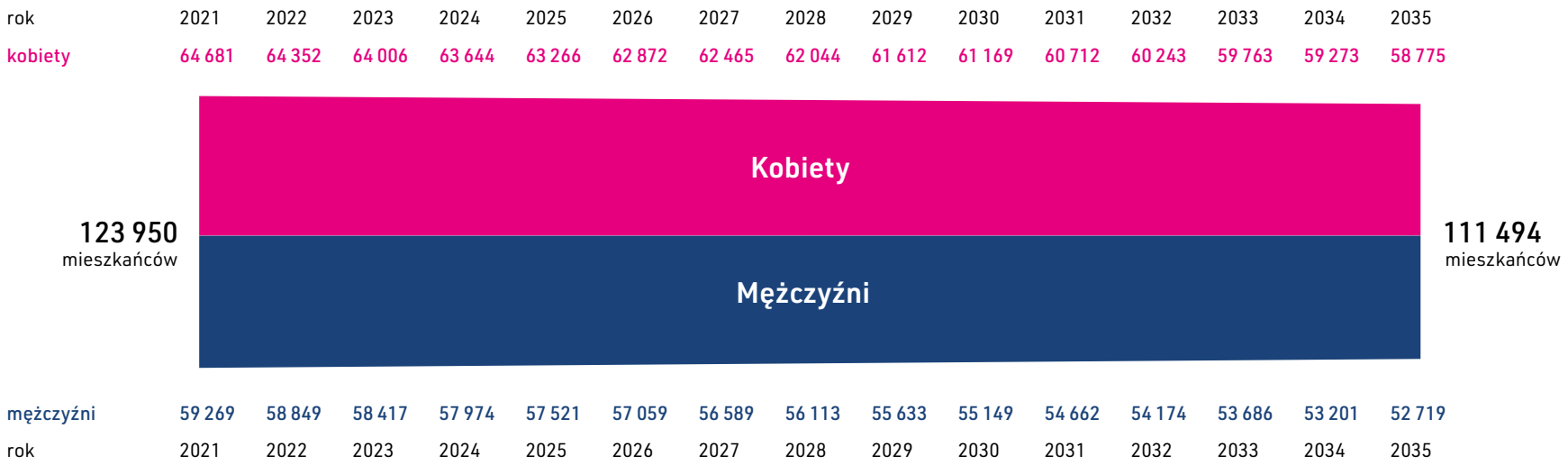
Dynamika liczby ludności

W przypadku miasta Tychy eksperci GUS projektują, że dynamikę ogólnej liczby ludności w całym prognozowanym okresie charakteryzować będzie tendencja malejąca, co oznacza, że każdego roku ogólna liczba mieszkańców będzie się zmniejszać (rys. 10).

RYS. 10

PROGNOZA DYNAMIKI LUDNOŚCI FAKTYCZNIE ZAMIESZKAŁEJ (2021-2035)

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2021 r.

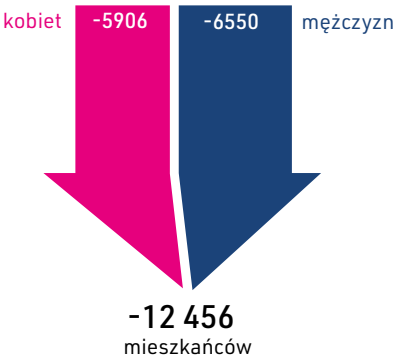

Zgodnie z przewidywaniami, ostatecznie do 2035 roku liczba mieszkańców Tychów zmniejszy się o 12 456 os. (w stosunku do 2020 roku) osiągając tym samym poziom 111 494 os., co będzie stanowiło 90% tej liczby z 2020 roku (rys. 11).

RYS. 11

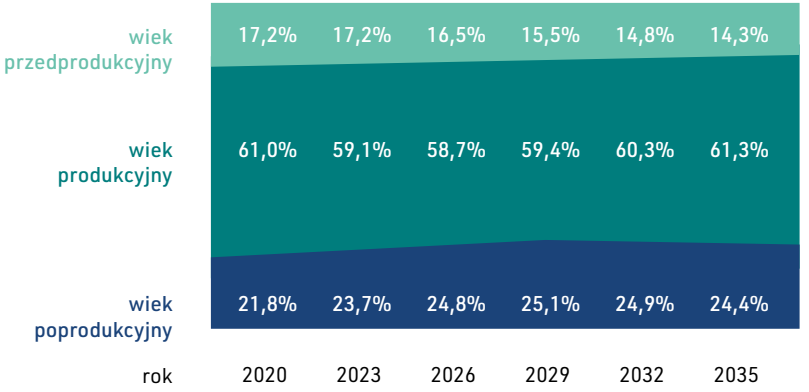
PROGNOZA RÓŻNICY LUDNOŚCI FAKTYCZNIE ZAMIESZKAŁEJ (PORÓWNANIE LAT 2021 I 2035)

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2021 r.

Ekonomiczne grupy ludności

W oparciu o zestawione dane prezentujące strukturę ludności ujętą w ekonomiczne grupy wiekowe (rys. 12) należy stwierdzić, że również w prognozowanym okresie utrzymywać się będzie stała przewaga osób w wieku produkcyjnym nad osobami w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym).

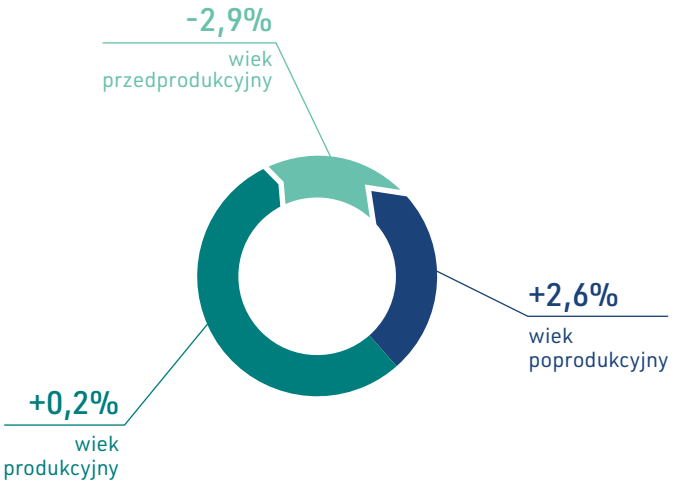

RYS. 12

PROGNOZA UDZIAŁU LUDNOŚCI WG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU W % LUDNOŚCI OGÓŁEM (2021-2035)

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2021 r.

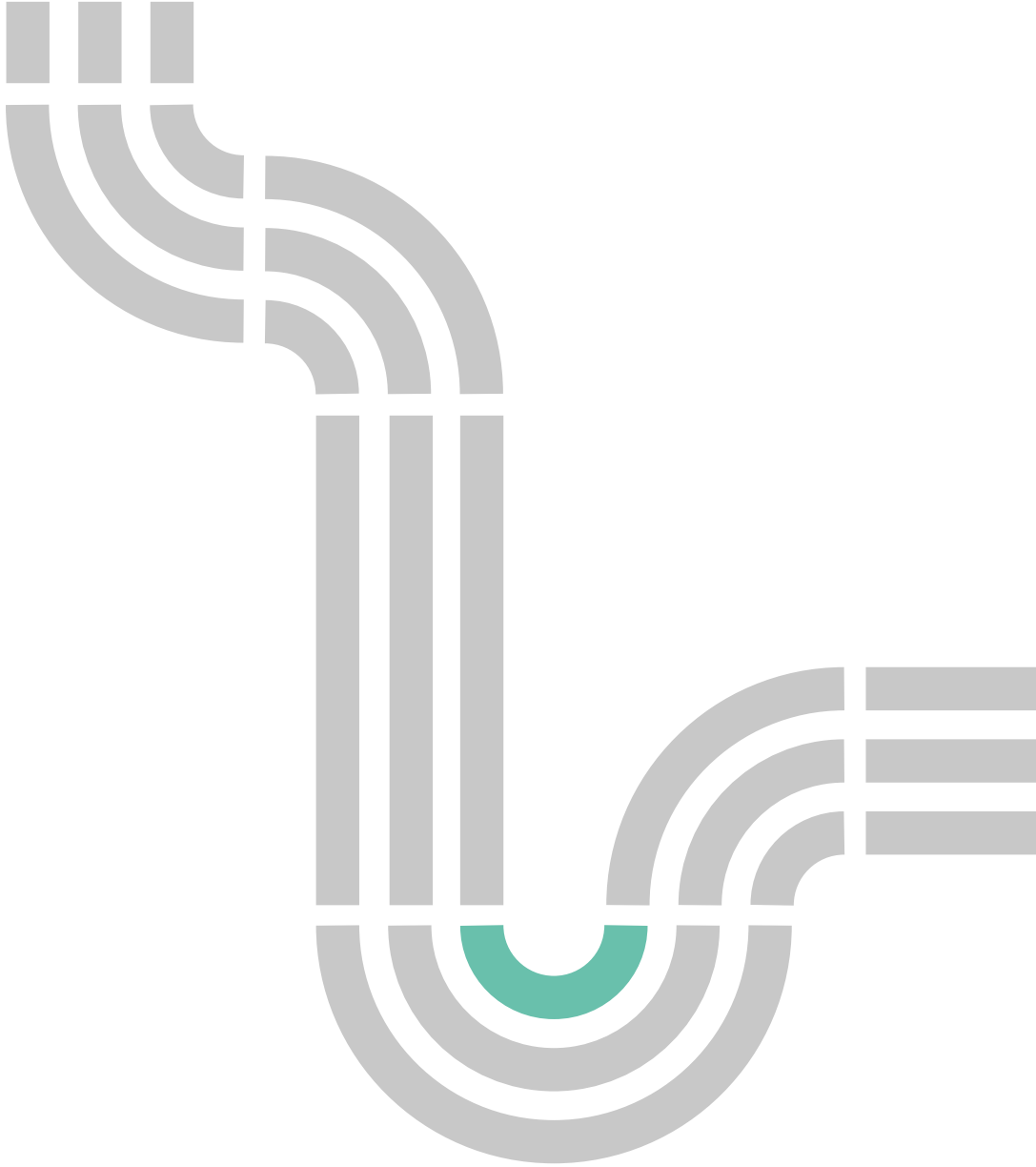
Ponadto utrzyma się odnotowywany już od 2012 r. trend przewagi osób w wieku poprodukcyjnym nad osobami w wieku przedprodukcyjnym. Z porównania danych z roku 2021 i 2035 (rys. 13) wynika, że przewidywany jest jedynie ubytek mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (- 2,9%) oraz wzrost procentowego udziału osób w wieku produkcyjnym (0,2%) i poprodukcyjnym (2,6%).

RYS. 13

PROGNOZA ZMIANY UDZIAŁU LUDNOŚCI WG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKOWYCH W % LUDNOŚCI OGÓŁEM (PORÓWNANIE ROKU 2021 I 2035)

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2021 r.

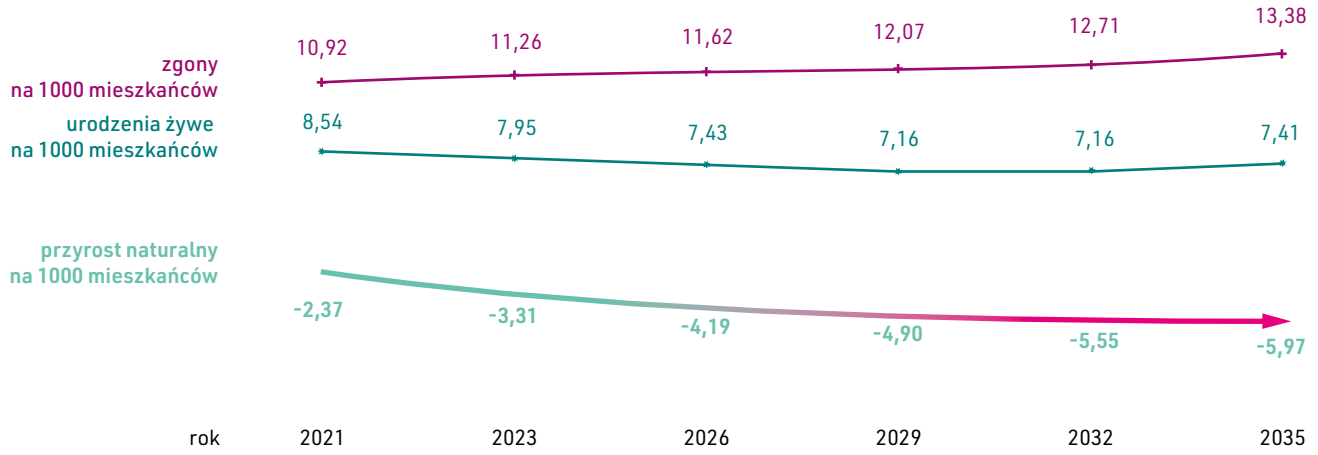

Ruch naturalny ludności

Z danych GUS wynika, że w prognozowanym okresie liczba urodzeń żywych będzie systematycznie maleć, a liczba odnotowywanych zgonów systematycznie wzrastać zarówno w ujęciu nominalnym, jak i w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców (rys. 14 i 15). W przypadku urodzeń żywych przewidywano, że ich liczba w 2021 roku osiągnie poziom 1035, a w 2035 roku już tylko 826 urodzeń. Natomiast liczba zgonów wzrośnie z 1368 w 2021 roku do 1492 w 2035 roku. Wystąpienie takiego trendu będzie miało bezpośredni wpływ na przyrost naturalny, który zgodnie z przewidywaniami w całym prognozowanym okresie będzie osiągał wartości ujemne (od – 333 w 2021 roku do – 666 w 2035 roku). Konsekwencją takiego stanu będzie coroczne odnotowywanie rosnącego ubytku naturalnego.

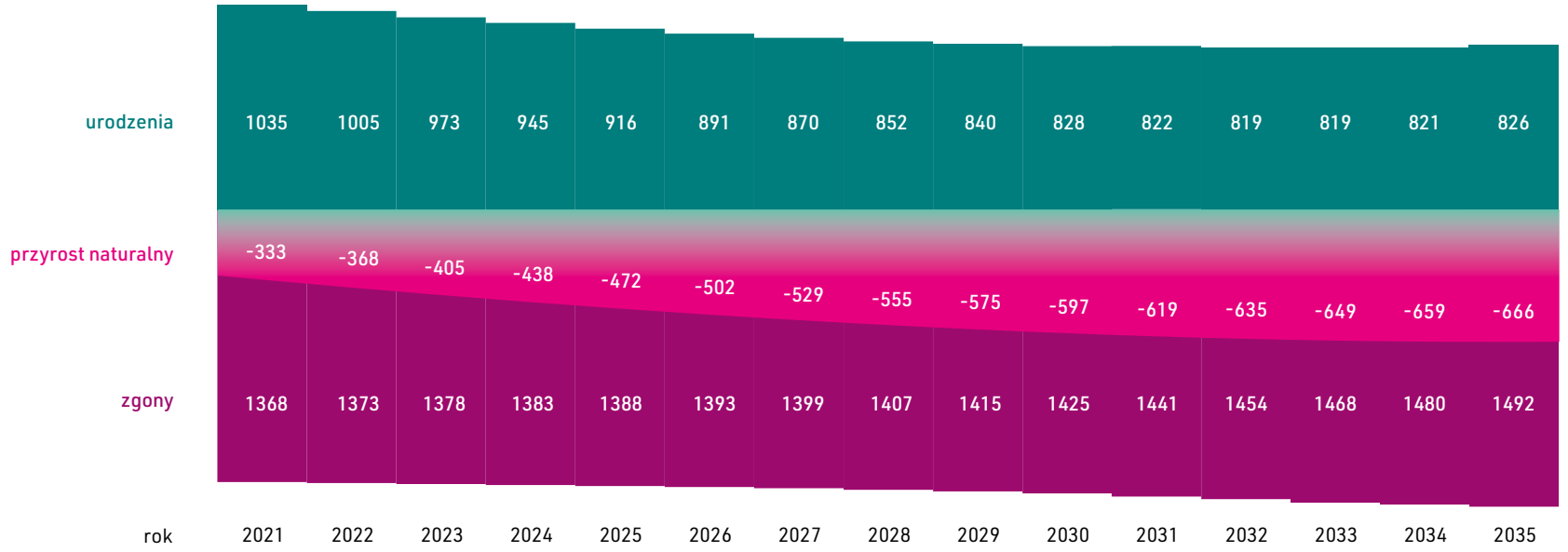
RYS. 14

PROGNOZA RUCHU NATURALNEGO LUDNOŚCI
NA 1 TYS. MIESZKAŃCÓW (2021-2035)
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2021 r.

RYS. 15

PROGNOZA RUCHU NATURALNEGO LUDNOŚCI
(2021-2035)
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2021 r.

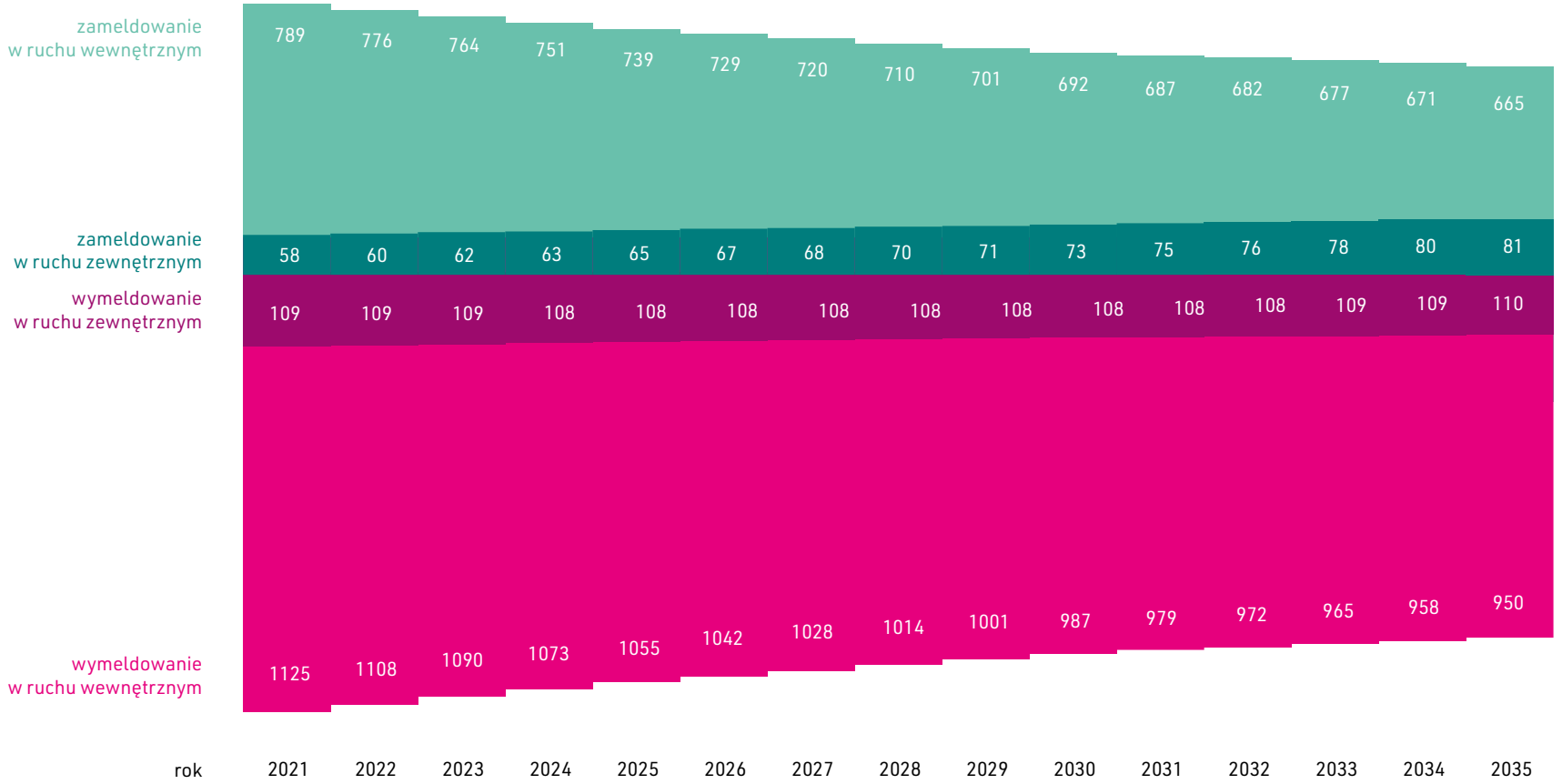
Ruch migracyjny ludności

Podobnie jak w latach ubiegłych ujętych w prezentowanej powyżej diagnozie demograficznej, również w całym prognozowanym okresie przewidywana jest silna dominacja ruchu wewnętrznego nad zewnętrznym, a więc zmiana miejsca zamieszkania (wymeldowanie lub zameldowanie) będzie odbywała się głównie w obrębie kraju (rys. 16). Oznacza to, że destynacją tyszan decydujących się na zmianę miejsca zamieszkania (wymeldowanie z Tychów) będą w dalszym ciągu inne polskie gminy. Podobnie w przypadku osób, które w badanym okresie będą podejmowały decyzję o osiedleniu się (zameldowaniu) w Tychach – w zdecydowanej większości przybędą one z innej polskiej miejscowości.

RYS. 16

PROGNOZA MIGRACJI WEWNĘTRZNYCH I ZEWNĘTRZNYCH (2021-2035)

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2021 r.

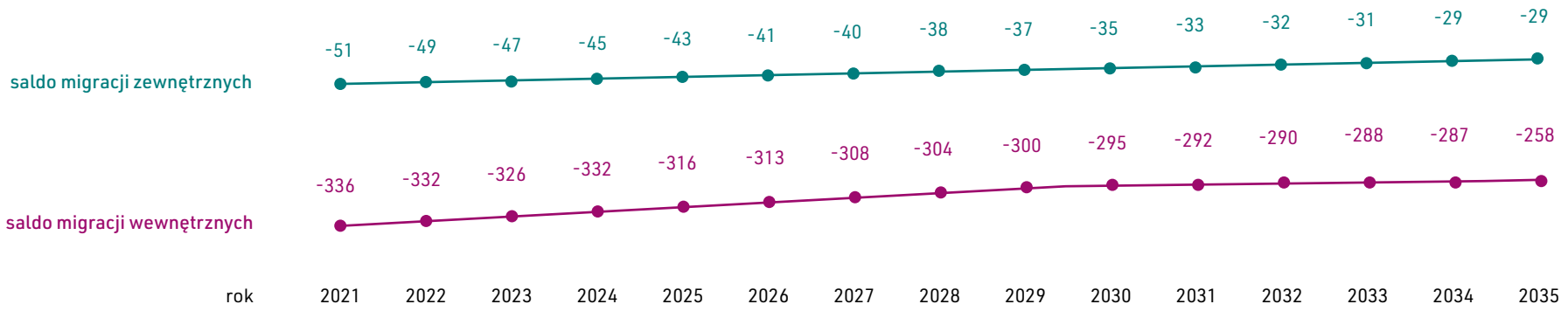

Dla prowadzonej prognozy najistotniejszy wydaje się jednak fakt, iż w całym badanym okresie przewidywana jest dominacja odpływu mieszkańców z Tychów w stosunku do ruchu napływowego. Wskazują na to coroczne wartości salda migracji, które zarówno w przypadku ruchu wewnętrznego jak i zewnętrznego będą miały charakter ujemny (rys. 17). Warto jednak zwrócić uwagę, że z biegiem lat tendencja ta będzie słabła, tzn. że dominacja odpływu mieszkańców nad ich napływem będzie z każdym rokiem malała. Dla porównania w 2021 roku prognozowane saldo migracji będzie miało osiągnąć wartość najniższą w całym badanym okresie (- 336 os.), natomiast w 2035 roku stosunkowo najwyższą (- 285 os.). Również w przypadku salda migracji zagranicznych, osiągane wartości, choć ujemne, wykazywać będą tendencję niwelującą przewagę odpływu nad napływem mieszkańców (z – 51 os. w 2021 roku do – 29 os. w 2035 roku).

RYS. 17

PROGNOZA SALDA MIGRACJI WEWNĘTRZNYCH I ZEWNĘTRZNYCH (2021-2035)

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2021 r.

2.2. DIAGNOZA SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW MIASTA TYCHY – WYNIKI BADANIA CAWI I CATI

Zgodnie z przyjętą metodologią opracowania dokumentu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Tychy 2021-2027+, na przełomie czerwca i lipca 2021 roku przeprowadzone zostało badanie sondażowe wśród mieszańców miasta, którego celem było pozyskanie opinii i poglądów reprezentantów tyskiej społeczności na temat wybranych zagadnień problemowych. Badanie zrealizowane zostało w oparciu o wykorzystanie dwóch technik:

CATI
(ang. Computer Assisted Telephone Interviewing)

wywiad telefoniczny wspomagany komputerowo

CAWI
(ang. Computer Assisted Web Interviewing)

ankieta wypełniana bezpośrednio przez respondenta na dowolnym urządzeniu elektronicznym, które może łączyć się z Internetem

Gromadzenie danych przy użyciu obydwu technik opierało się na wykorzystaniu identycznego kwestionariusza ankiety w celu kompilacji uzyskanych danych. Ankietyzacja mieszkańców z wykorzystaniem obydwu technik odbywała się symultanicznie, przy zastrzeżeniu, że badanie CATI zakończyło się w momencie zgromadzenia opinii 300 osób, a badanie CAWI po okresie 3 tygodni (21 dni) bez względu na liczbę wypełnionych ankiet. Badanie poprzedzone zostało działaniami informacyjnymi skierowanymi do mieszkańców miasta Tychy, zorganizowaną przez Urząd Miasta Tychy. Ostatecznie za pośrednictwem techniki CATI w badaniu uczestniczyły 303 osoby, a za pośrednictwem techniki CAWI 614 osób – łącznie udało się uzyskać opinie 917 tyszan[2]. Poniższa analiza opiera się na zbiorczych zestawieniach materiału empirycznego zgromadzonego przy użyciu obydwu technik.

---

[2] Podział respondentów ze względu na wybrane cechy społeczno-demograficzne: PŁEĆ: kobiety = 619 os. (67,5%), mężczyźni = 298 os. (32,5%); WIEK: 18-29 lat = 247 os. (26,9%), 30-49 lat = 470 os. (51,3%), 50-69 lat = 153 os. (16,7%), 70 i więcej lat = 47 os. (5,1%); WYKSZTAŁCENIE: podstawowe = 5 os. (0,5%), gimnazjalne = 8 os. (0,9%), zasadnicze zawodowe = 63 os. (6,9%), średnie = 363 os. (39,6%), wyższe = 478 os. (52,1%); CZAS ZAMIESZKANIA W TYCHACH: krócej niż 5 lat = 33 os. (3,6%), 5-15 lat = 93 os. (10,1%), 16-25 lat = 63 os. (6,9%), 26-35 lat = 87 os. (9,5%), dłużej niż 35 lat = 155 os. (16,9%), od urodzenia = 486 os. (53%); ZAMIESZKIWANE OSIEDLE: w badaniu uczestniczyli przedstawiciele wszystkich 24 jednostek osiedlowych miasta Tychy, a ich rozkład był zbliżony i zamykał się w przedziale od 19 do 78 os. (2,1% -8,5%); LICZBA OSÓB WCHODZĄCYCH W SKŁAD GOSP. DOMOWEGO: jedna = 62 os. (6,8%), dwie = 281 os. (30,6%), trzy = 255 os. (27,8%), cztery = 221 os. (24,1%), pięć = 67 os. (7,3%), sześć = 16 os. (1,7%), siedem = 10 os. (1,1%), osiem = 2 os. (0,2%), dziewięć = 1 os. (0,1%), dziesięć = 2 os. (0,2%); DZIECI DO 18 LAT W REPREZENTOWANYM GOSP. DOM.: łącznie 491 gosp. dom. = (53,5%), a w tym: jedno = 247 gosp. dom. (26,9%), dwoje = 189 gosp. dom. (20,6%), troje = 38 gosp. dom. (4,1%), czworo = 11 gosp. dom. (1,2%), pięcioro = 5 gosp. dom. (0,5%), siedmioro = 1 gosp. dom. (0,1%); OSOBY W WIEKU „65+" W REPREZENTOWANYM GOSP. DOM.: łącznie = 158 gosp. dom. (17,2%), w tym: jedna = 88 gosp. dom. (9,6%), dwie = 65 gosp. dom. (7,1%), trzy = 5 gosp. dom. (0,5%).

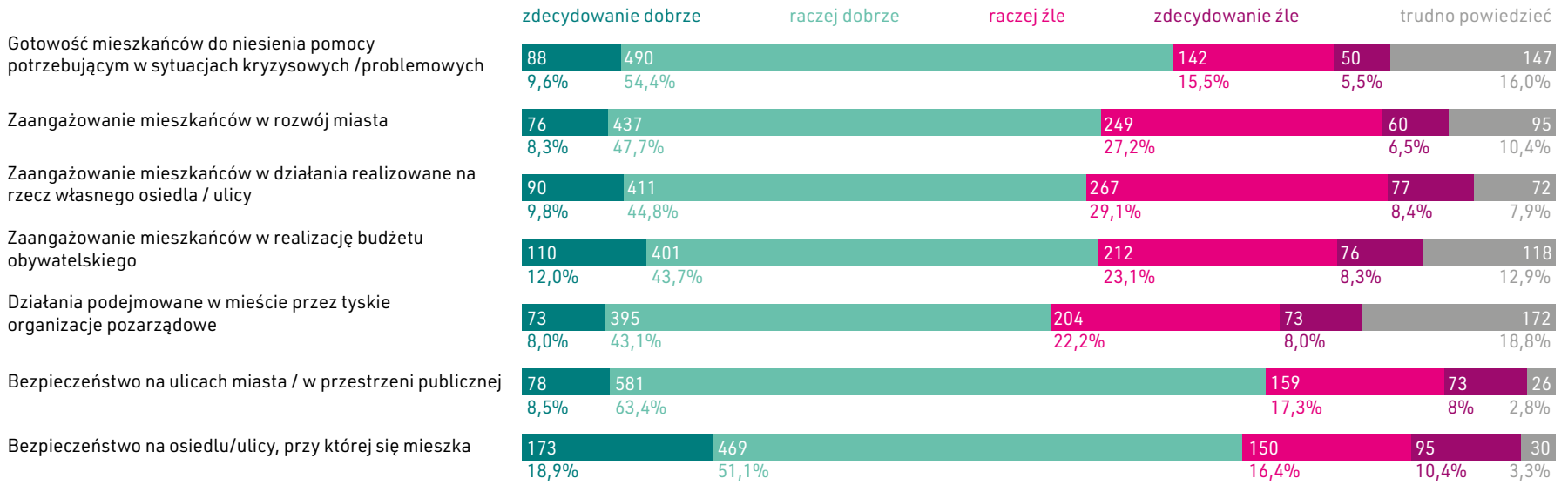
Postrzeganie społecznego i obywatelskiego zaangażowania mieszkańców miasta Tychy

W ramach relacjonowanego badania ankietowani tyszanie poproszeni zostali o wyrażenie własnych opinii na temat obserwowanego i podejmowanego osobiście społecznego i obywatelskiego zaangażowania w szeroko rozumiane życie lokalnej społeczności. W pierwszej kolejności, respondenci dokonali oceny postrzeganych postaw mieszkańców miasta względem wybranych form aktywności (rys. 18). Z uzyskanych rozkładów odpowiedzi wynika, że zdecydowana większość ankietowanych pozytywnie postrzega społeczne i obywatelskie zaangażowanie mieszkańców oraz wzajemne relacje panujące w tyskiej społeczności. Świadczy o tym fakt, że aż 63% respondentów (578 wskazań) ocenia zdecydowanie dobrze lub raczej dobrze gotowość mieszkańców do niesienia pomocy potrzebującym w sytuacjach kryzysowych/problemowych. Każdorazowo ponad 50% ankietowanych takie pozytywne oceny wystawiło również w kwestiach: zaangażowanie mieszkańców w rozwój miasta (513 os. = 55,9%); zaangażowanie mieszkańców w działania realizowane na rzecz własnego osiedla/ulicy (501 os. = 54,6%); zaangażowanie mieszkańców w realizację budżetu obywatelskiego (511 os. = 55,7%); działania podejmowane w mieście przez tyskie organizacje pozarządowe (468 os. = 51%). O wysokim poziomie społecznej integracji świadczy z pewnością również fakt, że stosunkowo najlepiej ocenione zostało bezpieczeństwo na ulicach miasta/w przestrzeni publicznej (659 os. = 71,9%) oraz bezpieczeństwo na osiedlu /ulicy, przy której się mieszka (642 os. = 70%).

RYS. 18

OCENA WYBRANYCH FORM SPOŁECZNEGO I OBYWATELSKIEGO ZAANGAŻOWANIA MIESZKAŃCÓW MIASTA TYCHY (N = 917)

Źródło: badania własne Urząd Miasta Tychy, 2021 r.

Jak już wspomniano, ankietowani poproszeni zostali również o określenie zakresu podejmowanego osobiście społecznego i obywatelskiego zaangażowania w szeroko rozumiane życie lokalnej społeczności. Z uzyskanych odpowiedzi (rys. 19) wynika, że ulubioną przez badanych formą społecznego zaangażowania, na którą w trakcie ostatnich 2 lat zdecydowało się stosunkowo najwięcej badanych, jest ofiarowanie 1% podatku na cele charytatywne i/lub społeczne (86,4%). Tylko nieznacznie mniej osób zadeklarowało swoje osobiste zaangażowanie w niesienie pomocy lub wsparcia członkom najbliższego otoczenia społecznego, a więc sąsiadom (726 os. = 79,2%). Ponad połowa respondentów decyduje się również na wsparcie potrzebujących poprzez przekazywanie darowizny (496 os. = 54,1%) lub za pośrednictwem SMS-ów wysyłanych na cele charytatywne/społeczne (491 os. = 53,5%). Zdecydowanie rzadziej ankietowani decydowali się na zaangażowanie w działania podejmowane w swojej parafii (143 os. = 15,6%).

Za główne przejawy obywatelskiej aktywności badanych uznać należy udział w wyborach parlamentarnych/prezydenckich (798 os. = 87%) oraz samorządowych (750 os. = 81,8%). Znacznie rzadziej tyszanie angażują się w działalność prac rady zamieszkiwanego osiedla (121 os. = 13,2%), a jeszcze mniej chętnie decydują się na członkostwo w partii politycznej (32 os. = 3,5%).

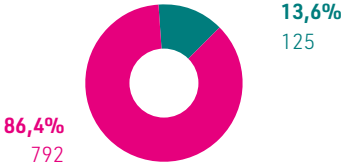
RYS. 19 PODEJMOWANIE WYBRANYCH FORM SPOŁECZNEGO I OBYWATELSKIEGO ZAANGAŻOWANIA MIESZKAŃCÓW MIASTA TYCHY (N = 917)

Źródło: badania własne Urząd Miasta Tychy, 2021 r.

Czy w okresie ostatnich 2 lat podejmował/a Pani/Pan następujące działania:

TAK NIE

Ofiarowałam/em 1% swojego podatku na cele charytatywne/społeczne

Wysyłałam/em smsy na cele charytatywne/społeczne

Przekazywałam/em darowizny na cele charytatywne/społeczne

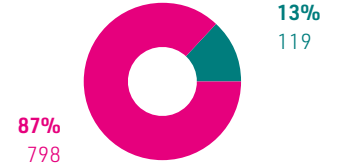
Udzielałam/em się w swojej parafii

Głosowałam/em w wyborach samorządowych

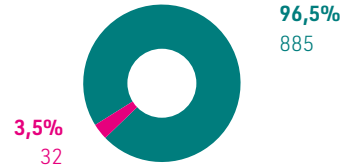
Głosowałam/em w wyborach parlamentarnych/prezydenckich

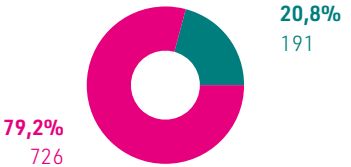
Udzielałam/em się w pracach rady osiedla

Byłam/em członkiem partii politycznej

Pomagałam/em sąsiadowi/sąsiadom

Dostrzeganie problemów w funkcjonowaniu tyskich rodzin

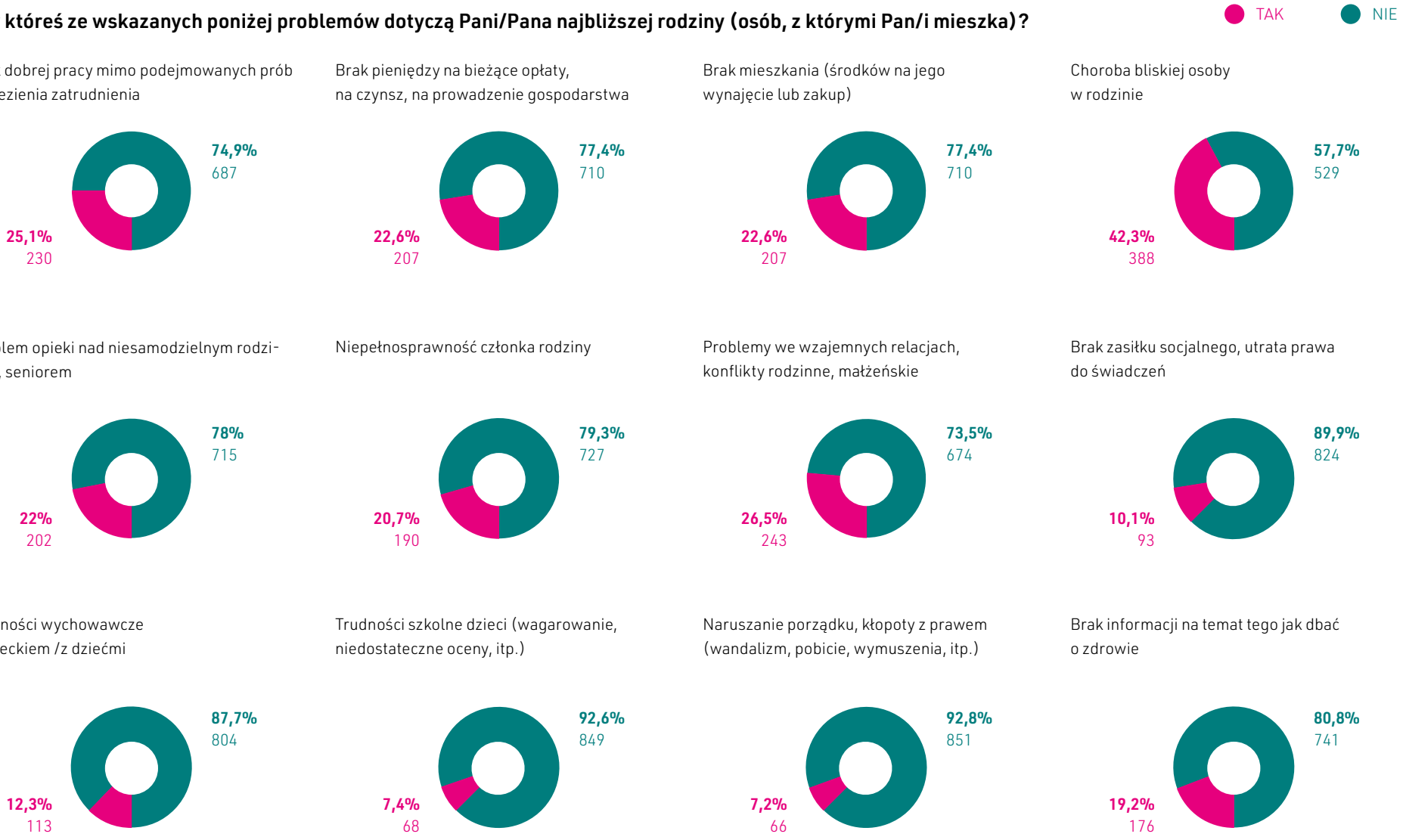
Kolejna z kwestii podejmowanych w ramach relacjonowanego badania dotyczyła ewentualnych problemów, jakie respondenci dostrzegają w funkcjonowaniu własnych rodzin i/lub w swoim bezpośrednim otoczeniu społecznym. Dla uzyskania szczegółowych informacji oraz poznania szerokiego spektrum tego zagadnienia, ankietowani zapytani zostali o konkretne sytuacje, które mogą być źródłem lub skutkiem występowania określonych dysfunkcji. Z uzyskanych wskazań w tym zakresie (rys. 20) wynika jednak, że w zdecydowanej większości tyskich rodzin reprezentowanych przez uczestników badania nie dochodzi do sytuacji, w których jej członkowie musieliby stawiać czoła wyróżnionym problemom, a co za tym idzie potrzebne byłoby wsparcie w ich rozwiązywaniu ze strony miejskich instytucji. Okazuje się bowiem, że każdorazowo co najmniej ¾ ankietowanych pytanych o ewentualność występowania w ich rodzinie konkretnej sytuacji problemowej, udzielało negatywnej odpowiedzi. Wyjątkiem jest jedynie kwestia choroby bliskiej osoby, na którą wskazało pond 40% respondentów. Nie zmienia to jednak faktu, że około ¼ ankietowanych boryka się z problemem braku dobrej pracy, tzn. nie znajduje odpowiedniego dla siebie zatrudnienia pomimo podejmowanych prób w tym kierunku (25,1%). Dla części z nich sytuacja ta skutkuje brakiem pieniędzy na bieżące opłaty, czynsz, prowadzenie gospodarstwa (22,6%) lub zakup albo wynajęcie mieszkania (22,6%). Co dziesiąty ankietowany skarżył się również na brak zasiłku socjalnego spowodowany utratą prawa do konkretnego świadczenia (10,1%). Poza tym około 20% respondentów boryka się na co dzień z problemem opieki nad niesamodzielnym rodzicem (seniorem) lub niepełnosprawnym członkiem rodziny.

Za niepokojący uznać można również fakt, że ponad ¼ badanych przyznała się do problemów w budowaniu wzajemnych relacji wśród członków ich rodzin, co determinuje występowanie konfliktów (26,5%), a pośrednio może być także związane z trudnościami wychowawczymi (12,3%) i/lub szkolnymi dzieci (7,4%), a nawet incydentami naruszania porządku i kłopotów z prawem (7,2%).

RYS. 20 DOSTRZEGANIE PROBLEMÓW W FUNKCJONOWANIU RODZIN BADANYCH (N=917)

Źródło: badania własne Urząd Miasta Tychy, 2021 r.

Czy któreś ze wskazanych poniżej problemów dotyczą Pani/Pana najbliższej rodziny (osób, z którymi Pan/i mieszka)?

W następnej kolejności ankietowani poproszeni zostali o wskazanie czy w ich otoczeniu społecznym występują konkretne problemy, wymagające wsparcia ze strony miejskich instytucji. Tym razem głosy ankietowanych były podzielone (rys. 21). W obrębie wyróżnionych sytuacji można wskazać dwie kategorie problemowe, które w opiniach ankietowanych różnią się od siebie powszechnością występowania. Pierwszą z nich tworzą problemy o wzmożonej częstotliwości obecności w otoczeniu społecznym ankietowanych – a więc te, co do których respondenci deklarowali, iż znają wiele, kilka lub choćby jedną osobę, której one bezpośrednio dotyczą. Największa liczba respondentów wskazuje na kwestię osób dorosłych z problemem alkoholowym (82,7%). Jednocześnie prawie połowa ankietowanych (45,5%) dostrzega ten problem wśród dzieci i/lub młodzieży. Na drugim miejscu znalazł się problem dzieci i/lub młodzież nadużywające Internetu, telefonu, zakupów (79%). Niewiele mniej ankietowanych dostrzega ten problem również wśród osób dorosłych (72,8%). Ponad 60% respondentów obserwuje również w swoim otoczeniu osoby dorosłe, które doświadczają stanów lekowych lub depresyjnych, a 50% ankietowanych wskazuje na występowanie takich schorzeń u dzieci i/lub młodzieży.

Drugą kategorię (grupę) stanowią problemy, których występowanie wśród tyszan jest stosunkowo rzadziej dostrzegane przez badanych. Nie podważa to jednak istotności tych zagadnień. Około 40% ankietowanych deklarowało znajomość osób borykających się z problemem bezrobocia. Niewiele mniej, bo 38,9% ankietowanych zna osoby dorosłe z problemem narkotykowym, a 34,5% badanych wskazywało na dostrzeganie rozwoju tego zjawiska wśród dzieci i/lub młodzieży. Za wyjątkowo niepokojący uznać należy również fakt, że 37,5% respondentów deklarowała, że wśród znanych im osób są dzieci i/lub młodzież, wobec których stosowana jest przemoc w grupie rówieśniczej. W końcu ¼ respondentów posiada wiedzę na temat konkretnych osób, wobec których stosowana jest przemoc domowa – w tym gronie znajdują się dzieci i dorośli (jednakowo 27,7%).

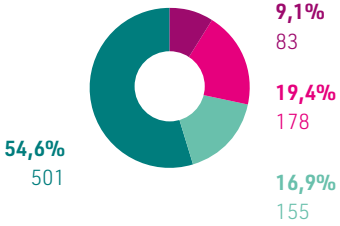
RYS. 21 DOSTRZEGANIE PROBLEMÓW W OTOCZENIU SPOŁECZNYM BADANYCH (N=917)

Źródło: badania własne Urząd Miasta Tychy, 2021 r.

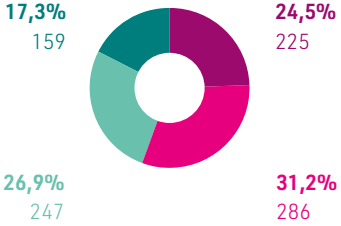
ZNAM WIELE TAKICH OSÓB
ZNAM KILKA TAKICH OSÓB
ZNAM JEDNĄ, DWIE TAKIE OSOBY
NIE ZNAM TAKICH OSÓB

Czy wśród znanych Pani/Panu mieszkańców miasta Tychy są osoby, których dotyczą poniższe problemy:

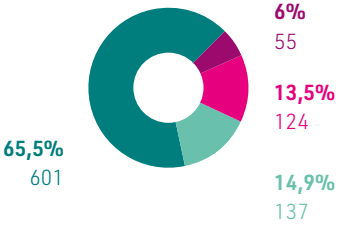
Dzieci i/lub młodzież z problemem alkoholowym

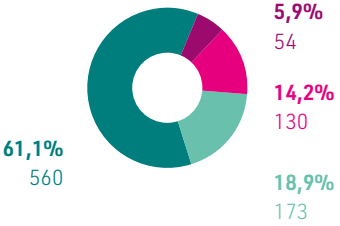
Osoby dorosłe z problemem alkoholowym

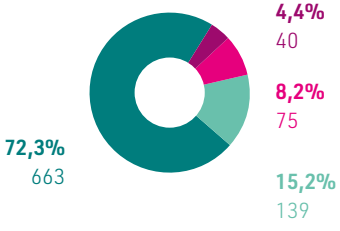
Dzieci i/lub młodzież z problemem narkotykowym

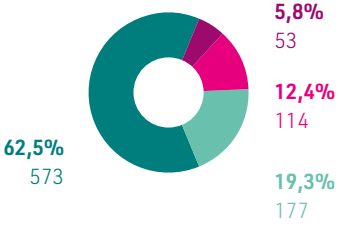
Osoby dorosłe z problemem narkotykowym

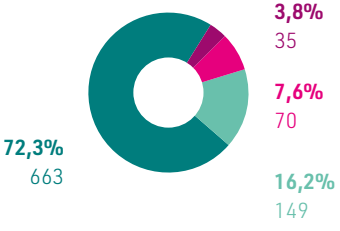
Dzieci i/lub młodzież, wobec których stosowana jest przemoc domowa

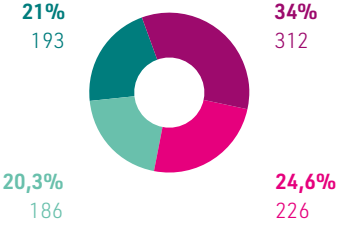
Dzieci i/lub młodzież, wobec których stosowana jest przemoc w grupie rówieśniczej

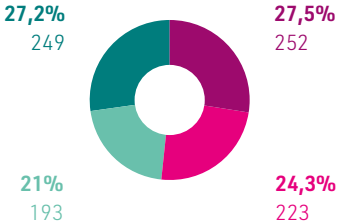
Osoby dorosłe, wobec których stosowana jest przemoc domowa

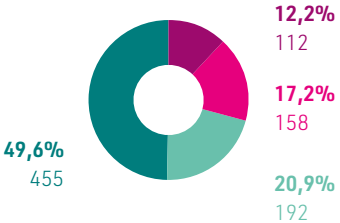
Dzieci i/lub młodzież nadużywające Internetu, telefonu, zakupów, itp.

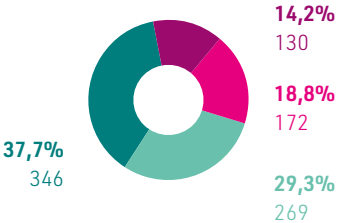
Osoby dorosłe nadużywające Internetu, telefonu, hazardu, zakupów, itp.

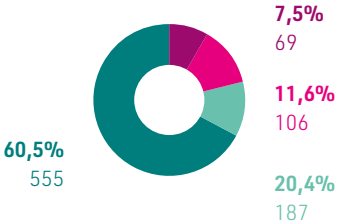
Dzieci i/lub młodzież doświadczająca stanów lękowych/depresyjnych, itp.

Osoby dorosłe doświadczające stanów lękowych/depresyjnych, itp.

Bezdomne osoby dorosłe

Świadomość występowania konkretnych problemów w otoczeniu społecznym generować może i powinna chęć niesienia lub zorganizowania pomocy w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych. Z wielu względów nie zawsze możliwe i wskazane jest osobiste zaangażowanie, które powinno być zastąpione profesjonalnym wsparciem instytucjonalnym. Tutaj z kolei istotna jest kwestia posiadania wiedzy na temat konkretnych instytucji prowadzących działalność pomocową (udzielających wsparcia). Dlatego w ramach przeprowadzonego badania ankietowani poproszeni zostali o zweryfikowanie własnej wiedzy w tym zakresie poprzez wskazanie, czy w sytuacji wystąpienia konkretnego problemu wiedzieliby, gdzie (w jakiej tyskiej instytucji) szukać pomocy. Tym razem głosy ankietowanych rozkładały się niemal symetrycznie przy wszystkich weryfikowanych kategoriach problemowych (rys. 22), co oznacza, że mniej więcej połowa badanych tyszan nie posiada wiedzy o działalności miejskich instytucji powołanych w celu niesienia pomocy i wsparcia osobom borykającym się z konkretnymi problemami.

RYS. 22 WIEDZA NA TEMAT DZIAŁALNOŚCI MIEJSKICH INSTYTUCJI POMOCOWYCH I INTERWENCYJNYCH (N=917)

Źródło: badania własne Urząd Miasta Tychy, 2021 r.

Czy wiedziałaby Pani/Pan, w jakich miejskich instytucjach szukać pomocy, gdyby:

TAK NIE

Pani/Pan lub ktoś z Pani/Pana bliskich miał problemy z narkotykami

Pani/Pan lub ktoś z Pani/Pana bliskich miał problemy z alkoholem

Pani/Pan lub ktoś z Pani/Pana bliskich doświadczał przemocy domowej

Pani/Pan lub ktoś z Pani/Pana bliskich nie radziłaby/by sobie z opieką nad niesamodzielnym rodzicem, seniorem

Pani/Pan lub ktoś z Pani/Pana bliskich nie radziłaby/by sobie z opieką nad niepełnosprawnym członkiem rodziny

Pani/Pan lub ktoś z Pani/Pana bliskich miał trudności wychowawcze z dzieckiem /z dziećmi

Pani/Pan lub ktoś z Pani/Pana bliskich miał problem z utrzymaniem (brak pieniędzy na bieżące opłaty, na czynsz, na prowadzenie gospodarstwa, itp.)

Pani/Pan lub ktoś z Pani/Pana bliskich posiadał złe warunki mieszkaniowe/ miał problemy z utrzymaniem mieszkania

Pani/Pan lub ktoś z Pani/Pana bliskich miał problem ze znalezieniem zatrudnienia

Ocena własnych potrzeb w zakresie usług i/lub wsparcia ze strony miejskich instytucji i/lub lokalnej społeczności

Ostatnia z kwestii problemowych podejmowanych w ramach relacjonowanego badania dotyczyła potencjalnych potrzeb dostępu do konkretnych usług i form wsparcia realizowanego i/lub organizowanego bezpośrednio i/lub na zlecenie miasta Tychy. Dlatego w pierwszej kolejności ankietowani poproszeni zostali o wskazanie, czy jako mieszkańcy Tychów odczuwają ograniczony dostęp do wybranych form wsparcia.

Z uzyskanych rozkładów odpowiedzi (rys. 23) wynika, że stosunkowo najczęściej odczuwany jest brak lub ograniczony dostęp do usług służby zdrowia, na co skarżyło się aż 64,5% ankietowanych. Jednocześnie około ⅓ respondentów nie dostrzega ograniczeń w tym zakresie. Dominację negatywnych wskazań, a więc odczuwania ograniczeń dostępu odnotowano również w przypadku bezpłatnych zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży organizowanych w szkołach i/lub domach kultury (36,2%). Swobodny dostęp do tej formy wsparcia zadeklarowało 31,2% ankietowanych.

Pozytywne i negatywne oceny dostępności pozostałych usług rozkładały się z różnym natężeniem. Z uzyskanych rozkładów wynika jednak, że w przypadku sześciu z dziesięciu badanych form wsparcia, tyszanie częściej stwierdzali brak ograniczeń w dostępie. Mowa tutaj o: szkołach i dobrych warunkach nauki dla dzieci/ młodzieży i dorosłych (odczuwanie ograniczeń w dostępie: nie = 43,3%; tak = 27,9%); wsparciu PUP w znalezieniu zatrudnienia (nie = 36,3%; tak = 15,7%); wsparciu i usługach opieki społecznej MOPS (nie = 33,4%; tak = 15,5%); dostępie do przedszkoli (nie = 36,8%; tak = 25,4%); a także na temat działań podejmowanych na rzecz mieszkańców przez Urząd Miasta Tychy (nie = 44,5%; tak = 39,5%) oraz informacji jak i gdzie można skorzystać z pomocy/ wsparcia miejskich instytucji (nie = 40,3%; tak = 37,4%).

Wyrównany poziom wskazań ograniczeń i ich braku odnotowano w przypadku dwóch kolejnych usług. Mowa tutaj o ocenach dostępności: żłobków (odczuwanie ograniczeń w dostępie: tak = 28,8%; nie = 28,9%) oraz imprez miejskich, warsztatów, spotkań, w trakcie których można wspólnie spędzić czas wolny (tak = 42,3%; nie = 42%).

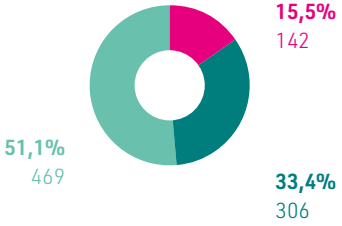
RYS. 23 ODCZUWANE OGRANICZENIA W DOSTĘPIE DO WYBRANYCH USŁUG I FORM WSPARCIA (N=917)

Źródło: badania własne Urząd Miasta Tychy, 2021 r.

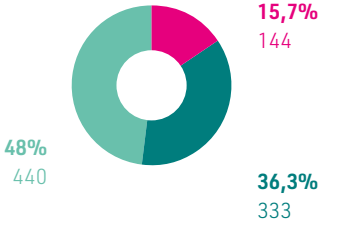
Czy jako mieszkaniec Tychów odczuwa Pani/Pan osobiście (lub Pani/Pana bliscy) ograniczony dostęp w mieście do:

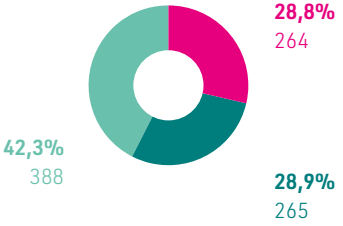
Wsparcia i usług opieki społecznej (MOPS)

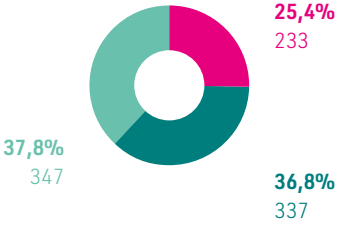
Wsparcia w znalezieniu zatrudnienia (PUP)

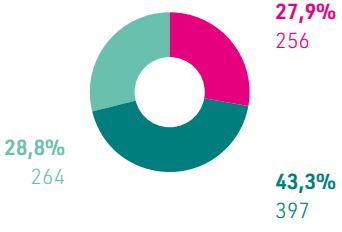
Żłobków

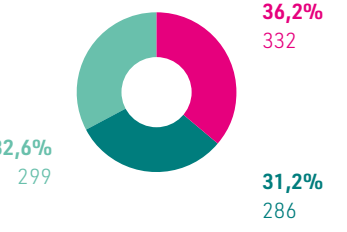
Przedszkoli

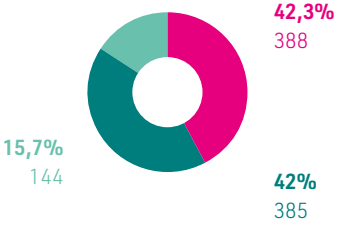
Szkół i dobrych warunków nauki dla dzieci/ młodzieży i dorosłych

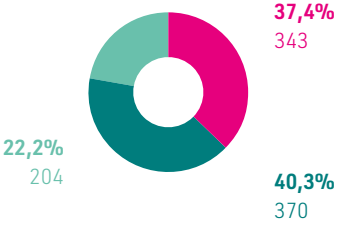
Bezpłatnych zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży organizowanych w szkołach i/lub domach kultury

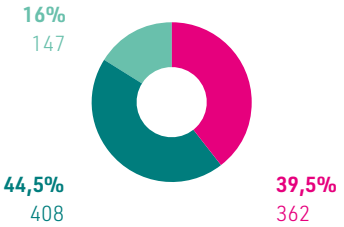
Imprez miejskich, warsztatów, spotkań, w trakcie których można wspólnie spędzić czas wolny

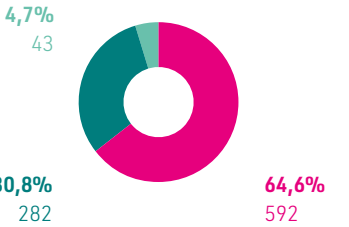
Informacji jak i gdzie można skorzystać z pomocy/wsparcia miejskich instytucji

Informacji na temat działań podejmowanych na rzecz mieszkańców przez Urząd Miasta Tychy

Usług służby zdrowia

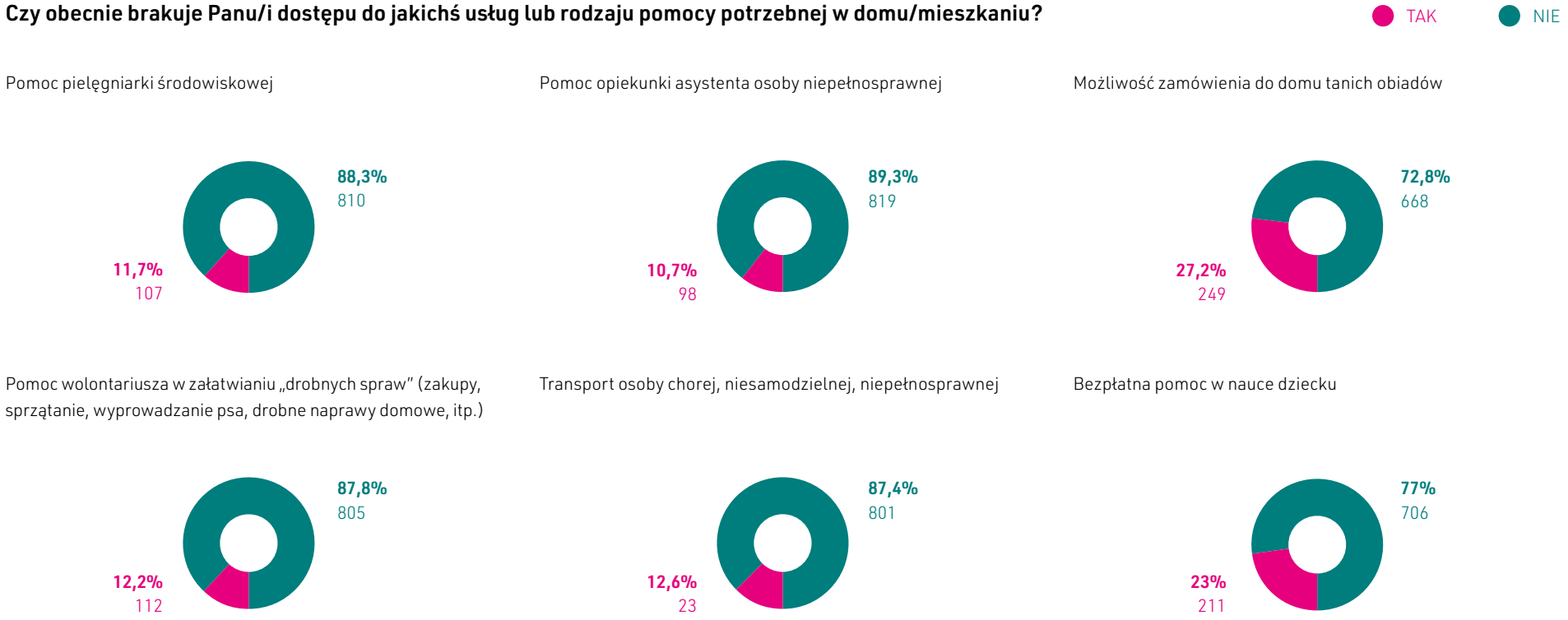
Ankietowani poproszeni zostali również o określenie zakresu własnych indywidualnych potrzeb na konkretne usługi i formy wsparcia ze strony miejskich instytucji. Z uzyskanego rozkładu odpowiedzi wynika, że zdecydowana większość ankietowanych (średnio 80%) nie dostrzega jednak niedostatku w tym zakresie w odniesieniu do własnych rodzin czy prowadzonych gospodarstw domowych (rys. 24). Stosunkowo najczęściej zgłaszany był brak dostępu do usługi umożliwiającej zamówienie tanich obiadów do domu (27,2%) oraz bezpłatnej pomocy w nauce dziecka (23%). Zapotrzebowanie na pozostałe z wyróżnionych usług zgłaszane były średnio od co dziesiątego ankietowanego.

RYS. 24

ZAPOTRZEBOWANIE NA KONKRETNE USŁUGI W DOMU/MIESZKANIU (N=917)

Źródło: badania własne Urząd Miasta Tychy, 2021 r.

Ostatnia z badanych kwestii dotyczyła opinii ankietowanych tyszan na temat zasadności organizacji i finansowania z budżetu miasta konkretnych programów

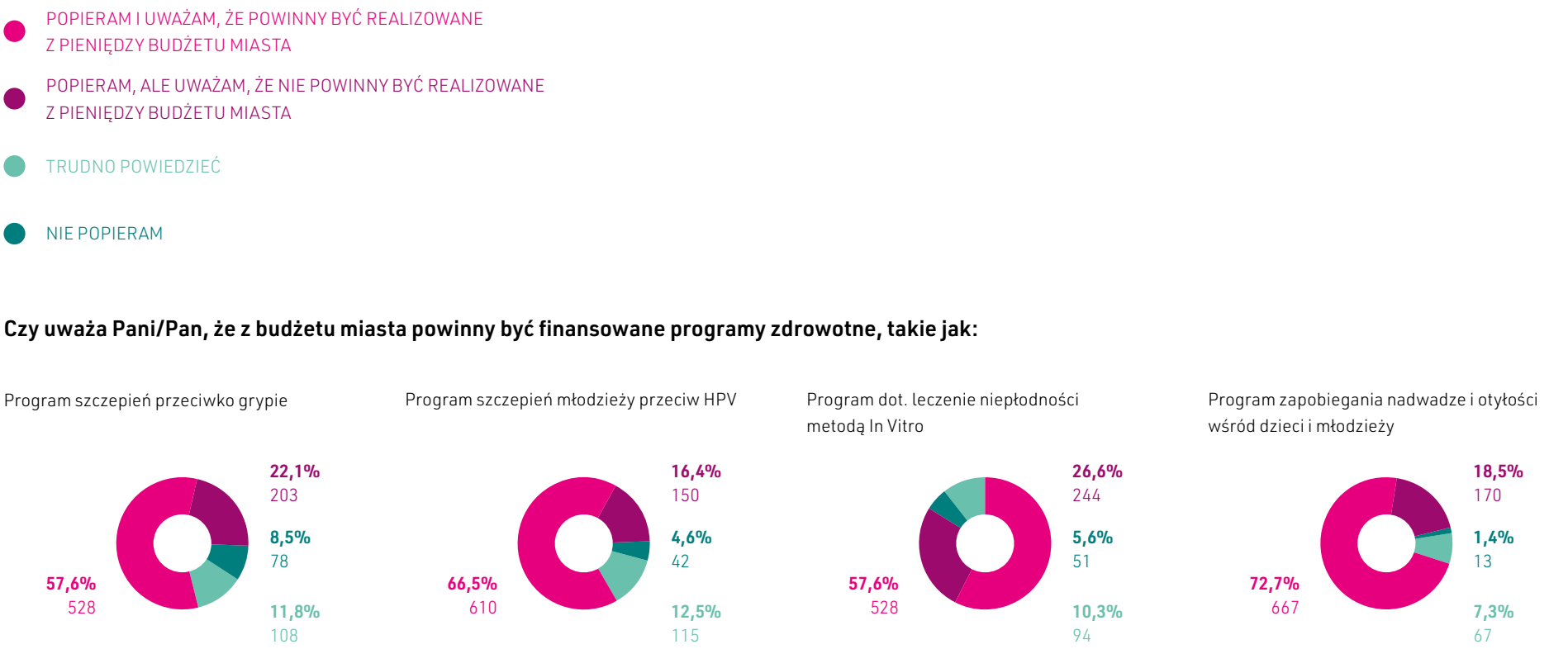

zdrowotnych dla mieszkańców. Z uzyskanych rozkładów odpowiedzi wynika, że zdecydowana większość (minimum 80%) badanych popiera wdrożenie wszystkich z zaproponowanych form profilaktycznych działań. Wśród entuzjastów dominuje również pogląd, że przedsięwzięcia te powinny być finansowane ze środków pochodzących z budżetu miasta (rys. 25). Ze zdecydowanie największym poparciem wśród ankietowanych spotkał się program zapobiegania nadwadze i otyłości wśród dzieci i młodzieży (91,3%). Jednak również pozostałe programy uzyskały znaczące poparcie z przewagą głosów wskazujących na zasadność ich publicznego finansowania: program dot. leczenie niepłodności metodą In Vitro (84,2%); program szczepień młodzieży przeciw HPV (82,9%); program szczepień przeciwko grypie (79,7%).

RYS. 25

OCENA ZASADNOŚCI REALIZACJI I FINANSOWANIA PROGRAMÓW ZDROWOTNYCH DLA MIESZKAŃCÓW (N=917)

Źródło: badania własne Urząd Miasta Tychy, 2021 r.

2.3. DIAGNOZA WYBRANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIESZKAŃCÓW MIASTA TYCHY ORAZ EWALUACJA WYBRANYCH FORM DZIAŁALNOŚCI MIEJSKICH INSTYTUCJI W OBSZARZE USŁUG SPOŁECZNYCH

Prezentowana diagnoza stanowi analizę danych statystycznych dotyczących wybranych obszarów problemowych, zebranych i opracowanych przez miejskie instytucje realizujące działania w obszarze usług społecznych. Jako materiał źródłowy wykorzystano dane pochodzące z wewnętrznego monitoringu tych instytucji.

Rodziny i osoby zagrożone wykluczeniem społecznym

Wiodącym organizatorem i realizatorem zadań z zakresu pomocy społecznej w Tychach jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS). W latach 2018-2020 ze świadczeń tyskiego MOPS-u, w oparciu o ustawę o pomocy społecznej, skorzystało średnio 1927 rodzin.

TABELA 2

STRUKTURA KLIENTÓW OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ KORZYSTAJĄCYCH ZE WSPARCIA W RAMACH USTAWY O POMOCY SPOŁECZNEJ

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tychach, 2021 r.

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Odsetek mieszkańców miasta objętych pomocą
2015	2193	4239	3,44%
2016	2109	3865	3,16%
2017	2087	3693	3,04%
2018	1987	3307	2,74%
2019	1965	3348	2,78%
2020	1830	3013	2,54%

Problemem najczęściej występującym w rodzinach korzystających z pomocy jest długotrwała choroba przynajmniej jednego członka rodziny: 2018 r. – 1527, 2019 r. – 1577, 2020 r. – 1409; oraz niepełnosprawność: 2018 r. – 922, 2019 r. – 981, 2020 r. – 858 rodzin.

TABELA 3

PRZYCZYNY OBJĘCIA WSPARCIEM ZE STRONY MOPS

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tychach, 2021 r.

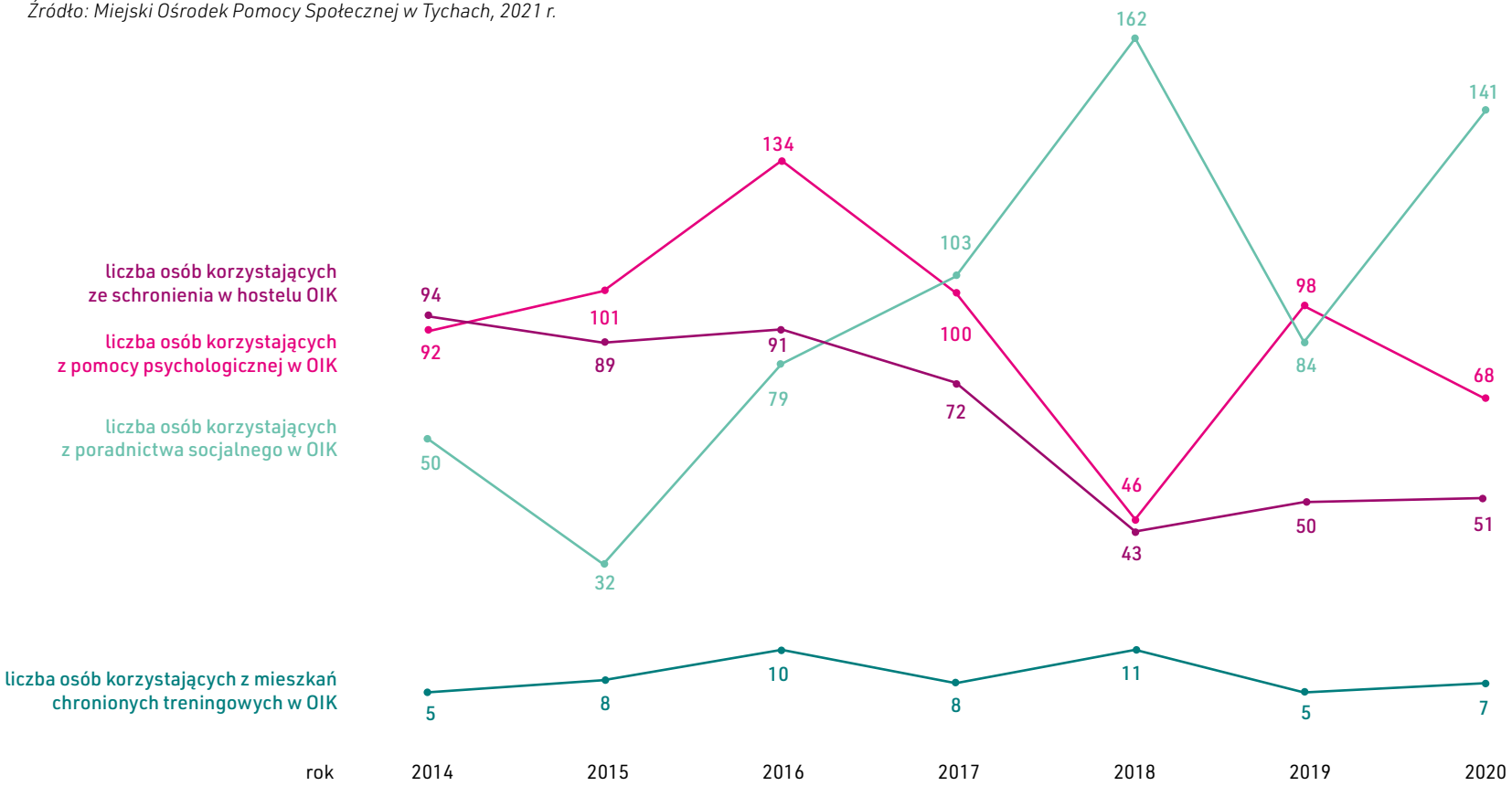
	Bezrobocie	**Niepełnosprawność**	**Długotrwała choroba**	**Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych**		
	Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba rodzin	w tym rodziny niepełne	w tym rodziny wielodzietne
2015	903 (41,2%)	968 (44,1%)	1543 (70,4%)	494 (22,5%)	387 (17,6%)	169 (7,7%)
2016	812 (40,5%)	956 (47,7%)	1551 (77,4%)	436 (21,8%)	341 (17%)	141 (7%)
2017	712 (35,7%)	957 (47,9%)	1593 (79,9%)	350 (17,5%)	294 (14,7%)	76 (3,8%)
2018	573 (30,4%)	922 (48,9%)	1527 (80,9%)	371 (19,6%)	261 (13,8%)	67 (3,5%)
2019	508 (26,9%)	981 (52,1%)	1577 (83,7%)	411 (21,8%)	242 (12,8%)	61 (3,2%)
2020	463 (25,9%)	858 (48,1%)	1409 (78,9%)	371 (20,8%)	201 (11,3%)	55 (3%)

Spośród wszystkich rodzin objętych pomocą rodziny dotknięte bezrobociem (2018 r. – 573, 2019 r. – 508, 2020 r. – 463) z roku na rok stanowią coraz mniejszy odsetek. Przyczyną tego jest m.in. bardzo niska stopa bezrobocia w mieście, a także opracowane programy, głównie w ramach dofinansowania przez Unię Europejską w ramach EFS. W latach 2008-2015 wdrażano projekt EFS „Wszyscy razem". W latach 2015-2017 projekt EFS „Moja droga do...", a w latach 2018-2019 projekt EFS „Pasja życia". W ramach wymienionych projektów do rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym długotrwale bezrobotnych członków rodziny kierowano działania w postaci usług socjalnych świadczonych przez Centrum Integracji Społecznej, działań skierowanych na aktywizację zawodową i społeczną w postaci kursów zawodowych umożliwiających podniesienie kwalifikacji zawodowych, grup wsparcia, treningów umiejętności społecznych, zajęć psychologicznych i spotkań z doradcą zawodowym, a także objęcia rodziny pomocą asystenta itp. i działaniami Programu Aktywizacji Lokalnej w Osadzie Czułów i przy ul. Browarowej 4. Od 2015 r. Regionalny Ośrodek Wspierania Ekonomii Społecznej (ROWES) realizuje w Tychach projekt wspierający osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. W ramach projektu ww. osoby otrzymują wsparcie doradcze w zakresie możliwości zakładania przedsiębiorstw społecznych i pozyskania dotacji na zatrudnienie siebie i/lub innych osób z grup zagrożonych wykluczeniem. Działania te bezpośrednio przekładają się na aktywizację społeczną i zawodową oraz uzyskanie zatrudnienia. Realizacja projektu potrwa co najmniej do 2023 roku.

Osoby w stanie kryzysu - działalność Ośrodka Interwencji Kryzysowej

Ośrodek Interwencji Kryzysowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tychach (OIK) działa jako całodobowa jednostka organizacyjna zapewniająca pomoc osobom znajdującym się w stanie kryzysu. Placówka dysponuje 30 miejscami noclegowymi, w tym: 27 w hostelu oraz 3 w dwóch mieszkaniach chronionych treningowych. Ośrodek zapewnia specjalistyczną pomoc dla osób i rodzin w ramach interwencji kryzysowej oraz prowadzi poradnictwo psychologiczne indywidualne, organizuje grupowe formy wsparcia, udziela wsparcia socjalnego, a w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia udziela schronienia oraz organizuje pobyt w mieszkaniach chronionych treningowych.

RYS. 26 LICZBA OSÓB W KRYZYSIE, KTÓRE SKORZYSTAŁY ZE SCHRONIENIA W RAMACH HOSTELU OIK W LATACH 2014-2020
LICZBA OSÓB W KRYZYSIE, KTÓRE SKORZYSTAŁY Z POBYTU W MIESZKANIACH CHRONIONYCH TRENINGOWYCH W OIK W LATACH 2014-2020
LICZBA OSÓB W KRYZYSIE, KTÓRE SKORZYSTAŁY Z POMOCY PSYCHOLOGICZNEJ W OIK W LATACH 2014-2020
LICZBA OSÓB W KRYZYSIE, KTÓRE SKORZYSTAŁY Z PORADNICTWA SOCJALNEGO OIK W LATACH 2014-2020
Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tychach, 2021 r.

Wiodącym problemem, z którym do Ośrodka Interwencji Kryzysowej zgłaszali się klienci jest problem przemocy w rodzinie oraz problem bezdomności (w szczególności dotyczący matek z dziećmi). Należy zaznaczyć, że każda z niżej wymienionych przyczyn powoduje dezorganizację życia i problemy w funkcjonowaniu. Dlatego rolą Ośrodka jest dotarcie do przyczyn kryzysu i pomoc w jego przezwyciężeniu.

TABELA 4

SYTUACJE KRYZYSOWE/PRZYCZYNY SKIEROWANIA/ZGŁOSZENIA OSÓB DO OŚRODKA INTERWENCJI KRYZYSOWEJ W LATACH 2017-2020

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tychach, 2021 r.

Główne przyczyny zgłoszenia się do OIK	**Liczba osób**			
	2017	**2018**	**2019**	**2020**
Przemoc domowa	194	105	106	86
Rozwód/rozstanie	14	13	0	0
Śmierć bliskiej osoby	5	1	6	3
Ciężka choroba	0	1	5	8
Choroba bliskiej osoby	0	3	4	7
Trudności wychowawcze	6	6	4	5
Niespodziewane wydarzenie losowe (np. wypadek)	2	0	0	0
Klęski spowodowane przez naturę lub człowieka	0	0	0	0
Bezdomność	56	61	43	61
Nagła utrata pracy/przejście na emeryturę	1	0	0	0
Mobbing	0	0	0	0
Inne powody	46	41	69	79

W latach 2014-2020 Ośrodek Interwencji Kryzysowej podejmował szereg działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Obok konsultacji psychologicznych, wsparcia socjalnego, czy udzielenia schronienia organizował inne formy pomocy, w tym: grupy psychoedukacyjne oraz grupy wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie. Pracownicy Ośrodka podejmowali również działania mające na celu propagowanie wiedzy na temat interwencji kryzysowej wśród mieszkańców miasta, jak również prowadzili szkolenia, organizowali warsztaty i prelekcje dla służb i instytucji działających na polu interwencji kryzysowej, w tym przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

RYS. 27

LICZBA OSÓB, KTÓRE SKORZYSTAŁY Z POMOCY OIK (PORADNICTWO PSYCHOLOGICZNE I SOCJALNE) W ZWIĄZKU Z PRZEMOCĄ W RODZINIE W LATACH 2014-2020

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tychach, 2021 r.

rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
liczba osób	**111**	**157**	**195**	**194**	**105**	**106**	**86**

Pracownicy Ośrodka Interwencji Kryzysowej obsługują także telefon zaufania – Tyską Niebieską Linię. Telefon działa od poniedziałku do piątku od 7.00-19.00. Od początku powstania finansowany jest w ramach środków Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Z pomocy w ramach Tyskiej Niebieskiej Linii mogą skorzystać osoby doznające przemocy w rodzinie, świadkowie przemocy, osoby stosujące przemoc w rodzinie, osoby poszukujące informacji na temat zjawiska i sposobów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz osoby będące w innych sytuacjach kryzysowych. Konsultanci udzielają wsparcia, informują o dostępnych formach pomocy i instytucjach pomocowych, motywują do podejmowania działań mających na celu zmianę dotychczasowej sytuacji. Każdemu dzwoniącemu zapewniona jest poufność, dzwoniący może pozostać również anonimowy.

RYS. 28

LICZBA ODEBRANYCH ROZMÓW W RAMACH TYSKIEJ NIEBIESKIEJ LINII W LATACH 2014-2019

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tychach, 2021 r.

rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019
liczba osób	**38**	**55**	**57**	**76**	**38**	**48**

Ośrodek podejmuje także działania mające na celu upowszechnianie wiedzy na temat interwencji kryzysowej oraz działania o charakterze profilaktycznym, mogące wpłynąć na rozwijanie wśród społeczności wiedzy i umiejętności, umożliwiających przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych. Pracownicy OIK w sytuacjach tego wymagających podejmowali działania interdyscyplinarne na rzecz klientów we współpracy z innymi instytucjami pomocowymi/organizacjami społecznymi, w szczególności Policją, jednostkami oświaty, wymiarem sprawiedliwości, związkami wyznaniowymi, podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Ponadto pracownicy socjalni zatrudnieni w OIK koordynowali pracę grup roboczych Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego działającego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Tychach.

Działalności Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego

Miejski Zespół Interdyscyplinarny Miasta Tychy został powołany w celu diagnozowania problemu przemocy w rodzinie, jak również w celu pomocy osobom, rodzinom, grupom problemowym i środowiskom dysfunkcyjnym w przezwyciężaniu ich problemów oraz efektywnemu podejmowaniu działań pomocowych i interwencyjnych w momencie zaistniałego problemu, jak również współdziałanie w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z innymi podmiotami oraz rozpowszechnienie informacji o możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym. Zespół Interdyscyplinarny tworzą specjaliści z różnych dziedzin, działających w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W Tychach w skład Zespołu wchodzą przedstawiciele: Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Wydziału Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miasta, Prokuratury Rejonowej, Sądu Rejonowego, Komendy Miejskiej Policji, Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, służby zdrowia, organizacji pozarządowych.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie umożliwia tworzenie w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego grup roboczych zajmujących się przypadkami występowania przemocy w rodzinie. W Tychach pracę grup roboczych organizują koordynatorzy – pracownicy socjalni Ośrodka Interwencji Kryzysowej. Specjaliści wspólnie z osobą doświadczającą przemocy ustalają plan pracy i sposoby jego realizacji. Ustalają też zasady monitorowania sytuacji rodziny dotkniętej przemocą w rodzinie. W razie potrzeby kierują sprawy do Prokuratury czy Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Pracują również z osobą, wobec której istnieje podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie, w szczególności informują o konsekwencjach popełnianych czynów, motywują do udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, przekazują informacje o koniecznych do zrealizowania działaniach w celu zaprzestania stosowania przemocy.

RYS. 29

LICZBA NIEBIESKICH KART, KTÓRE WPŁYNĘŁY DO MIEJSKIEGO ZESPOŁU INTERDYSCYPLINARNEGO W TYCHACH (LATA 2014-2020)

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tychach, 2021 r.

TABELA 5

LICZBA SPRAW SKIEROWANYCH PRZEZ MIEJSKI ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY W TYCHACH DO PROKURATURY ORAZ MIEJSKIEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH (LATA 2014-2020)

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tychach, 2021 r.

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba spraw skierowanych do Prokuratury	8	6	17	13	6	17	11
Liczba spraw skierowanych do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tychach	65	108	99	55	39	36	4

Miejski system pieczy zastępczej

W skład miejskiego systemu pieczy zastępczej wchodzą następujące jednostki organizacyjne miasta Tychy:

- Placówka Pieczy Zastępczej „Kwadrat" (PPZK)
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 1 (POW1)
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 2 (POW2).

Placówki zapewniają całodobową opiekę i wychowanie dzieciom pozbawionym opieki rodziny naturalnej oraz zaspokajają ich niezbędne potrzeby, w szczególności: emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, społeczne i religijne. Misją Placówek jest umożliwienie dzieciom wychowywania się w warunkach domowych, dbałość o ich harmonijny rozwój, zabezpieczenie potrzeb oraz przygotowanie do dorosłego, samodzielnego życia. Opieka i wychowanie w ww. podmiotach polega na realizacji zintegrowanych działań diagnostycznych, wychowawczych, edukacyjnych, terapeutycznych i prawnych w pracy z dzieckiem i jego rodziną. Dzieci przyjmowane są do placówek na podstawie postanowienia sądu lub na wniosek rodziców lub opiekuna prawnego, a także interwencyjnie w przypadku sytuacji kryzysowej w rodzinie. Głównymi przyczynami umieszczania dzieci w placówkach są: choroba alkoholowa rodziców lub jednego z nich, przemoc fizyczna i psychiczna wobec członków rodziny, choroby przewlekłe, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, konflikty rodzinne, nieprzestrzeganie norm prawnych i społecznych, rozwiązanie rodziny zastępczej lub adopcyjnej. Głównym celem działań podejmowanych przez Placówki jest umożliwienie dziecku powrotu do rodziny naturalnej lub umieszczenie w rodzinie adopcyjnej lub zastępczej w możliwie jak najkrótszym czasie.

Placówki współpracują z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Sądem Rejonowym, Komendą Miejską Policji, szkołami, przedszkolami, Młodzieżowymi Ośrodkami Socjoterapeutycznymi i Wychowawczymi, Wojewódzkim Ośrodkiem Adopcyjnym, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, Poradnią Leczenia Uzależnień, Stowarzyszeniem na Rzecz Dzieci i Rodziny oraz rodzinami wychowanków.

TABELA 6

MIEJSKI SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ W LATACH 2015-2020

Źródło: Placówka Pieczy Zastępczej „Kwadrat", 2021 r.

Rok	Liczba miejsc ustalonych wg regulaminu Placówki*			Wychowankowie w roku sprawozdawczym		
	PPZK	POW1	POW2	PPZK	POW1	POW2
2020	16	18	17	18	22	20
2019	16	18	17	21	20	23
2018	48			65		
2017	48			68		
2016	48			64		
2015	48			68		

* Zgodnie z art. 95 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do końca 2019 roku dokonano zmian organizacyjnych polegających na przekształceniu funkcjonującej Placówki Pieczy Zastępczej Kwadrat w mniejsze jednostki.

Problem bezdomności

Bezdomność jest procesem, na który składa się wiele czynników, takich jak: ubóstwo, bezrobocie, zaburzenia osobowości, stan zdrowia, wychowanie w rodzinach dysfunkcyjnych. W Tychach w ramach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej funkcjonuje Noclegownia Miejska. Noclegownia jest całodobową placówką dla bezdomnych mężczyzn z terenu miasta Tychy, posiadającą 60 miejsc stacjonarnych noclegowych oraz 30 dodatkowych miejsc sezonowych w postaci łóżek polowych uruchamianych w razie konieczności, przede wszystkim w sezonie zimowym. W 2020 roku z pomocy Noclegowni Miejskiej w Tychach skorzystało 123 bezdomnych mężczyzn. Do najczęstszych przyczyn bezdomności osób przyjmowanych do Noclegowni należą: rozpad rodziny, eksmisje, powrót z zakładu karnego, brak stałych dochodów, ubóstwo, uzależnienia, przemoc w rodzinie. Niejednokrotnie wymienione przyczyny występują łącznie i stanowią składową do przechodzenia w stan bezdomności. Noclegownia cały czas udziela wsparcia w formie: kontaktu z pracownikiem socjalnym, ewentualnej pomocy finansowej, gorącego posiłku w ramach programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu". Placówka wspomaga również podopiecznych w dostępie do usług służby zdrowia, zapewnianiu im otrzymania decyzji przyznającej prawo do świadczeń opieki zdrowotnej, a także asystowania w wizytach u lekarza. Dodatkowo osoby bezdomne, których wiek i stan zdrowia nie pozwalają na samodzielne funkcjonowanie są kierowane do Domu Pomocy Społecznej.

Większość klientów Noclegowni to osoby z utrwalonymi cechami bezdomności właściwej. Osoby te wymagają pomocy w wyjściu z sytuacji, która najczęściej w ich ocenie jest sytuacją bez wyjścia. Najtrudniejszym zadaniem stojącym przed pracownikami placówki jest pomoc osobie w znalezieniu własnych możliwości i zasobów, dzięki którym stanie się ponownie pełnowartościowym członkiem społeczeństwa.

Noclegownia Miejska współpracuje ze służbami miejskimi tj. Policją, Strażą Miejską, usprawniając działania w zakresie niesienia pomocy osobom bezdomnym przebywającym poza Noclegownią. W razie konieczności pracownicy Noclegowni są gotowi do podjęcia negocjacji z osobą bezdomną mającą na celu nakłonienie jej na skorzystanie z oferty pomocowej placówki.

Osoby bezdomne to jednak nie tylko mężczyźni. Na terenie miasta Tychy znajduje się również wiele bezdomnych kobiet. Pomimo, że w Tychach nie ma placówki niosącej pomoc bezdomnym kobietom to nie zostają one pozostawione bez wsparcia i pomocy.

W związku z koniecznością zapewnienia pomocy w formie pobytu w schronisku dla bezdomnych kobiet i mężczyzn wraz z usługami opiekuńczymi Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej zawierał umowy z: Chrześcijańskim Stowarzyszeniem Dobroczynnym w Kluczach, Placówką Lędziny, Fundacją „Zacisze Grażyny" w Niewieszy. Dodatkowo dla osób wymagających umieszczenia tymczasowego w schroniskach dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej podpisał umowy z: Centrum Pomocy Potrzebującym – Schronisko „Arka" w Dąbrowie Górniczej oraz Schronisko „Oaza" w Będzinie.

TABELA 7

LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z NOCLEGOWNI MIEJSKIEJ DLA MĘŻCZYZN W TYCHACH (LATA 2015-2020)
Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tychach, 2021 r.

	2015	2016	2017	2018	2019	2019
Liczba osób bezdomnych ogółem	223	285	296	250	183	123
Osoby bezdomne z decyzją administracyjną na pobyt	141	137	150	122	*	*
Osoby bezdomne przyjęte w trybie doraźnym	82	148	146	128	*	*

** Od kwietnia 2019 r. pobyt w Noclegowni Miejskiej w Tychach nie wymaga wydania decyzji administracyjnej. Jak wynika z powyższych danych w ostatnich dwóch latach nastąpił spadek osób bezdomnych korzystających z usług placówki.*

TABELA 8

SYTUACJA FINANSOWA OSÓB PRZEBYWAJĄCYCH NA NOCLEGOWNI MIEJSKIEJ
Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tychach, 2021 r.

	2015	2016	2017	2018	2019	2019
Świadczenie ZUS	19	11	10	8	12	13
Zasiłek stały	36	39	38	38	29	14
Zasiłek okresowy	46	67	60	45	41	11
Dostęp do świadczeń zdrowotnych ze środków publicznych	25	16	41	36	25	14

Biorąc pod uwagę powyższe dane można wnioskować, że wraz ze zmniejszającą się liczbą osób bezdomnych korzystających z usług Noclegowni Miejskiej nie zmniejsza się zakres pomocy finansowej ze środków publicznych przyznawanych w celach zasiłkowych. Osoby bezdomne to w większości osoby starsze, schorowane, posiadające orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wymagające pobierania zasiłków stałych przez okres trwania orzeczenia.

Osoby w wieku produkcyjnym borykające się z problemem bezdomności w większości trudnią się pracami dorywczymi. Z uwagi na problem uzależnień od alkoholu nie są w stanie utrzymać stałego zatrudnienia. Brak meldunku jest również przeszkodą w zatrudnieniu i podpisaniu umowy o pracę. W celu zmniejszenia problemu bezdomności mężczyzn Noclegownia Miejska w Tychach stara się w pracy socjalnej z podopiecznymi motywować do:

- podejmowania działań zmierzających do rozpoczęcia leczenia odwykowego
- składania wniosków o przydział lokalu z zasobów gminy/ pomoc w wypełnianiu wniosku i niezbędnych dokumentów
- podejmowania działań zmierzających do podjęcia zatrudnienia na ogólnym rynku pracy poprzez aktywizowanie zawodowe.

Od 2020 r. Noclegownia Miejska ściśle współpracuje ze Śląskim Centrum Profilaktyki i Psychoterapii, które realizuje projekt „freeDOM mieszkania treningowe dla osób bezdomnych". W projekcie mogą uczestniczyć osoby bezdomne, które zakończyły zamknięte leczenie odwykowe. Uczestnicy projektu otrzymują zakwaterowanie w mieszkaniach treningowych, biorą udział w kursach przygotowania zawodowego, w tym przekwalifikowanie zawodowe, otrzymują opiekę terapeutyczną w celu utrzymania trzeźwości, pomoc w poszukiwaniu zatrudnienia. Udział w projekcie to 6 miesięcy, w trakcie których uczestnik powinien nabyć umiejętności do podjęcia samodzielnego funkcjonowania. W 2020 r. dwie osoby z Noclegowni podjęły tego typu działanie, ukończyły projekt i nie wróciły do placówki. Natomiast w 2021 r. jedna osoba zakwalifikowała się do projektu i rozpoczęła go w kwietniu. Noclegownia Miejska zamierza nadal współpracować z w/w Stowarzyszeniem.

TABELA 9

BEZDOMNI, KTÓRZY USAMODZIELNILI SIĘ, OTRZYMALI MIESZKANIE Z ZASOBÓW GMINY LUB ZOSTALI UMIESZCZENI W DOMACH POMOCY SPOŁECZNEJ (LATA 2015-2020)

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tychach, 2021 r.

	2015	2016	2017	2018	2019	2019
Usamodzielnienie	3	5	6	27	21	4
Dom Pomocy Społecznej	0	2	0	0	0	5
Mieszkanie z zasobów gminy	3	3	2	0	1	0

Problemy społeczne w zakresie uzależnienia od substancji psychoaktywnych

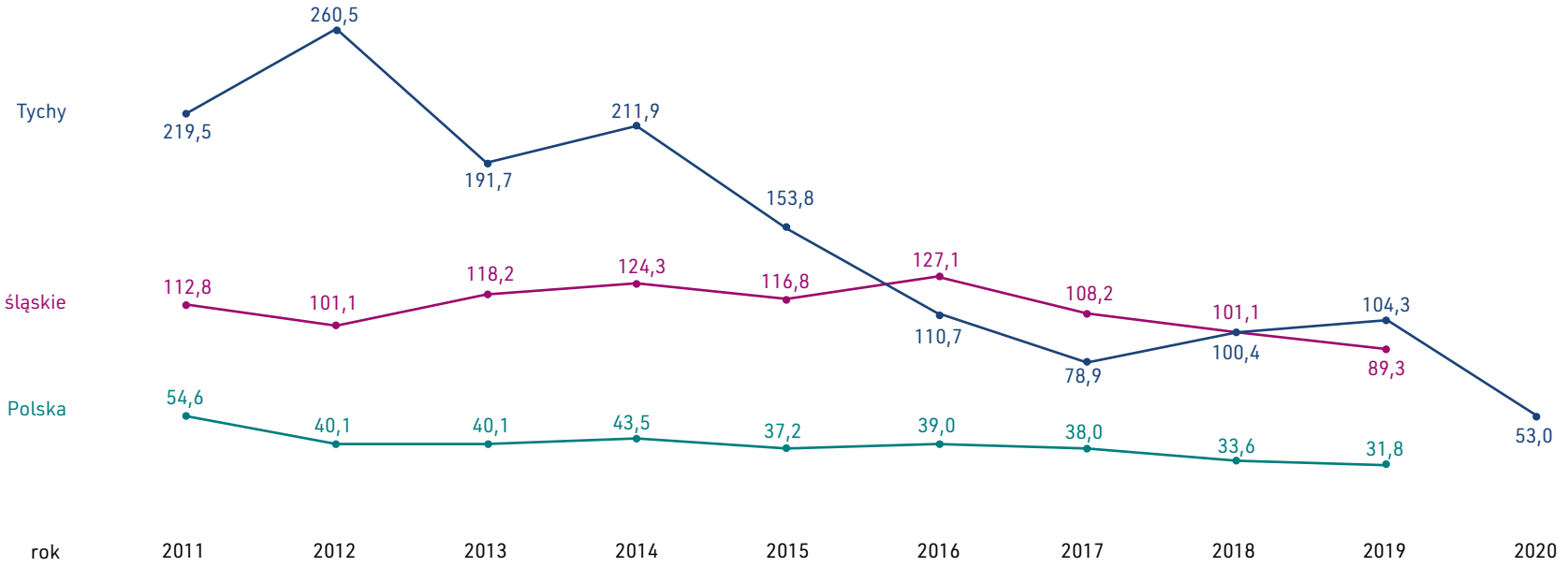
W celu pozyskania informacji przydatnych w opracowaniu programów profilaktycznych oraz dokumentów strategicznych dla miasta Tychy, służących ograniczaniu lokalnych problemów społecznych w zakresie uzależnienia od substancji psychoaktywnych oraz przemocy w rodzinie, zrealizowano badania socjologiczne pn.: „Zachowania i postawy społeczne dorosłych mieszkańców miasta Tychy wobec środków psychoaktywnych i przemocy" (I edycja w 2014 r. i II edycja w 2018 r.). Badania zostały zrealizowane wśród 800 – osobowej reprezentacji mieszkańców miasta Tychy przy wykorzystaniu techniki bezpośredniego, indywidualnego wywiadu z użyciem urządzenia mobilnego. W badaniach mieszkańcy wyrazili m.in. swoją opinię w zakresie skuteczności działań służących ograniczaniu spożycia alkoholu. I tak wg tyszan do najskuteczniejszych działań należą: organizacja kampanii profilaktyczno – informacyjnych (51,5%), działania edukacyjne w szkołach (41,1%), wzmożona kontrola punktów sprzedaży alkoholu przez służby miejskie (36,1%) oraz promowanie aktywnych form spędzania czasu wolnego i rozwoju zainteresowań (34,6%). Analizując wyniki otrzymane z obu edycji badań należy zauważyć, że odnotowano wzrost osób deklarujących całkowitą abstynencję (z 17,6% w roku 2014 do 20,4% w roku 2018) oraz osób celowo unikających okazji sprzyjających spożywaniu alkoholu (z 26,5% do 33,4%).

W raporcie pn. „Dostępność napojów alkoholowych w mieście Tychy" z 2021 r., wykonanego na zlecenie Urzędu Miasta Tychy przez Janusza Sierosławskiego scharakteryzowano m.in. tzw. nietrzeźwość publiczną. Jest to jedna z konsekwencji nadużywania alkoholu typowa dla tradycyjnego w naszym kraju wzoru picia. Osoby nietrzeźwe, które swoim zachowaniem dają powód do zgorszenia w miejscu publicznym lub zakładzie pracy, znajdują się w okolicznościach zagrażających ich życiu lub zdrowiu albo zagrażają życiu lub zdrowiu innych osób mogą zostać zatrzymywane w izbie wytrzeźwień (w Tychach izba funkcjonowała do 2014 r., a od 2015 r. osoby kwalifikujące się do zatrzymania przewożone są do izby wytrzeźwień w innym mieście). Dane o zatrzymanych na 10 tys. mieszkańców zestawiono na wykresie poniżej (rys.30). Współczynniki dla Tychów układają się w trend spadkowy, z okresem stabilizacji w latach 2017-2019. Dane dla województwa wykazują trend wzrostowy do 2016 r. i następnie tendencję spadkową. Współczynniki ogólnopolskie układają się w trend spadkowy, co może wynikać ze zmniejszaniem się liczby izb wytrzeźwień w kraju.

RYS. 30

LICZBA OSÓB ZATRZYMANYCH DO WYTRZEŹWIENIA W IZBIE WYTRZEŹWIEŃ NA 10 TYS. MIESZKAŃCÓW

Źródło: Raport pn. Dostępność napojów alkoholowych w mieście Tychy, autor: J. Sierosławski, 2021 r.

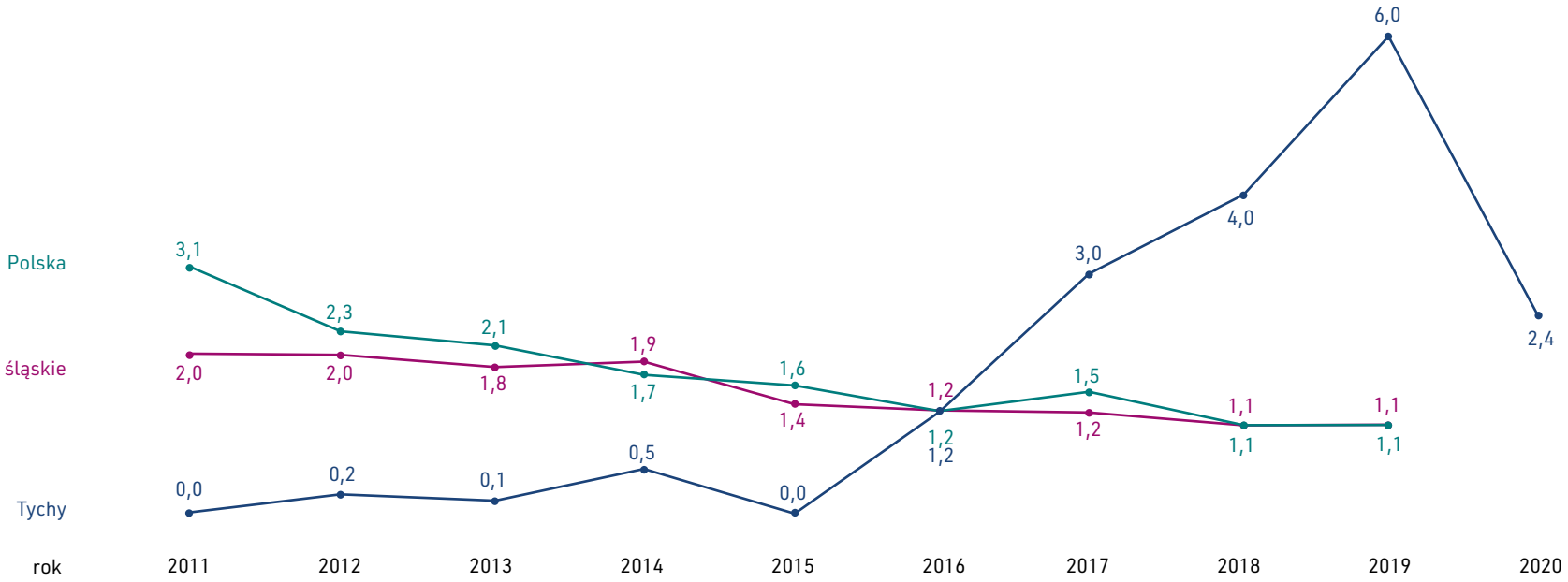

Inaczej jest w przypadku nietrzeźwości publicznej, która stała się udziałem nieletnich. Do 2015 r. współczynnik liczby nietrzeźwych osób poniżej 18 roku życia zatrzymanych w policyjnych izbach dziecka lub odwiezionych do domów rodzinnych na 10 tys. mieszkańców był w Tychach bardzo niski i względnie stały. Od 2016 r. obserwuje się trend wzrostowy trwający do 2019 roku. Spadek w 2020 wiązać można z konsekwencjami pandemii COVID 19.

RYS. 31

LICZBA NIETRZEŹWYCH OSÓB PONIŻEJ 18 ROKU ŻYCIA ZATRZYMANYCH W POLICYJNYCH IZBACH DZIECKA LUB ODWIEZIONYCH DO DOMÓW RODZINNYCH NA 10 TYS. MIESZKAŃCÓW

Źródło: Raport pn. Dostępność napojów alkoholowych w mieście Tychy, autor: J. Sierosławski, 2021 r.

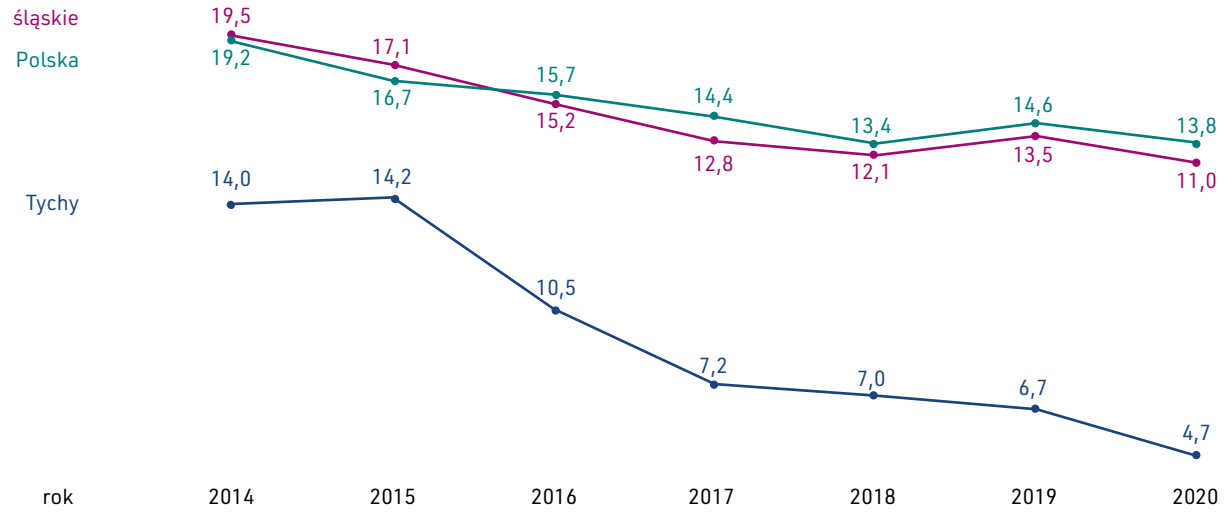

Współczynnik liczby kierujących pojazdami, będąc w stanie nietrzeźwym na 10 tys. mieszkańców w Tychach wykazuje trend spadkowy. We wszystkich latach, począwszy od 2011 r., współczynniki dla Tychów są niższe od współczynników dla województwa śląskiego i dla całego kraju. Warto dodać, że tendencja spadkowa w Tychach jest silniejsza niż analogiczne trendy na poziomie województwa i kraju. W konsekwencji różnica między Tychami, a średnią wojewódzką czy krajową zwiększa się. W 2011 r. współczynniki dla województwa i kraju były o jedną trzecią wyższe niż dla miasta. W 2019 r. były one już ponad dwukrotnie wyższe.

RYS. 32

LICZBA KIERUJĄCYCH POJAZDAMI BĘDĄC W STANIE NIETRZEŹWYM (ART. 178a KK) NA 10 TYS. MIESZKAŃCÓW

Źródło: Raport pn. Dostępność napojów alkoholowych w mieście Tychy, autor: J. Sierosławski, 2021 r.

W kontekście powyższych danych nie dziwi niski odsetek wypadków drogowych z udziałem nietrzeźwych w Tychach w zestawieniu z analogicznymi odsetkami na poziomie województwa śląskiego i całego kraju.

W Tychach obserwujemy stabilizację odsetka wypadków „alkoholowych" na bardzo niskim poziomie, podczas gdy zarówno na poziomie kraju, jak i województwa w latach 2011-2017 notujemy trend spadkowy, zaś w latach 2017-2020 tendencję wzrostową.

Zagadnienia dotyczące przeciwdziałania problemom wynikającym z uzależnienia oraz minimalizacji szkód społecznych i indywidualnych spowodowanych nadużywaniem alkoholu reguluje w mieście Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Działania z powyższego zakresu są realizowane są w Tychach zgodnie z Narodowym Programem Zdrowia, o którym mowa w art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym. Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych uchwalany jest corocznie przez Radę Miasta Tychy. Program skierowany jest do wszystkich mieszkańców Tychów, którzy w życiu prywatnym lub zawodowym spotykają się z problemem nadużywania alkoholu oraz jego konsekwencjami, a także do wszystkich zainteresowanych tą problematyką. W 2020 roku w ramach MPPiRPA realizowano m.in. następujące działania:

- prowadzenie placówek wsparcia dziennego – m.in. świetlic środowiskowych dla dzieci (MOPS i NGO)
- prowadzenie Centrum Integracji Społecznej
- prowadzenie Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień i Przemocy
- prowadzenie programów i terapii dla osób uzależnionych i współuzależnionych od środków psychoaktywnych oraz członków ich rodzin
- prowadzenie działań podejmowanych w ramach Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- prowadzenie działań abstynenckich
- realizacja półkolonii oraz innych wyjazdów wakacyjnych dla dzieci z rodzin zagrożonych dysfunkcjami
- realizacja programu profilaktycznego dla młodzieży, stanowiącego alternatywę wobec używania środków psychoaktywnych
- superwizja osób zaangażowanych w realizację działań z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej
- prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych z zakresu problemu uzależnień i przemocy; w 2020 r. wydano Informator Tyski pn. „Uzależnienia", który zawiera: zagadnienia związane z nadmiernym spożywaniem alkoholu oraz używaniem narkotyków i dopalaczy, m. in.: dane o rodzajach i przyczynach uzależnień oraz możliwościach leczenia, jak również bazę teleadresową
- prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych z zakresu problemu przemocy; w 2020 roku wydano Informator Tyski pn. „Przemoc", stanowiący podręczną pomoc w sytuacji doświadczania lub bycia świadkiem przemocy; publikacja zawiera także bazę teleadresową.

Zagadnienia dotyczące przeciwdziałania problemom wynikającym z uzależnienia od narkotyków reguluje w mieście Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii, który uchwalany jest corocznie przez Radę Miasta Tychy. Program realizuje m.in. cele dotyczące przeciwdziałania narkomanii określone w Narodowym Programie Zdrowia. Do głównych celów Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii należy ograniczenie zjawiska używania narkotyków na terenie miasta Tychy oraz zmniejszenie zainteresowania narkotykami wśród dzieci, młodzieży i młodych dorosłych poprzez realizację programów profilaktycznych, a także podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców Tychów w zakresie problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. W 2020 roku programem objęto 1000 mieszkańców miasta. Realizowano następujące działania:

zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem

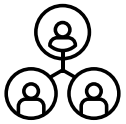
udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej

prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów

wspieranie działań instytucji, osób fizycznych i organizacji pozarządowych, służących rozwiązywaniu problemów narkotykowych

pomoc społeczna osobom uzależnionym i ich rodzinom, dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób, z wykorzystaniem pracy socjalnej, kontraktu socjalnego

Sytuacja osób z niepełnosprawnościami

Dane GUS dotyczące liczebności osób niepełnosprawnych (tab. 10) na poziomie jednostek administracyjnych (powiatów) dostępne są jedynie w bazie Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku. Dane w tym zakresie gromadzone w trakcie NSP 2021 podlegają opracowaniu i są niedostępne.

TABELA 10

OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE – NARODOWY SPIS POWSZECHNY 2011 r.
Źródło: dane GUS, 2021 r.

Osoby niepełnosprawne	Liczba
razem	13 530
prawnie razem	8 285
prawnie o stopniu niepełnosprawności znacznym	1 940
prawnie o stopniu niepełnosprawności umiarkowanym	2 522
prawnie o stopniu niepełnosprawności lekkim	3 097
prawnie o stopniu niepełnosprawności nieustalonym	349
prawnie w wieku 0-15 lat z orzeczeniem o niepełnosprawności	378

Dla określenia skali wsparcia kierowanego do osób niepełnosprawnych dokonano poniżej zestawienia danych dotyczących liczby osób niepełnosprawnych korzystających z pomocy społecznej organizowanej przy wykorzystaniu środków pochodzących z programu PFRON.

TABELA 11

STAN WYKORZYSTANIA ŚRODKÓW PFRON W LATACH 2015-2020

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tychach, 2021 r.

Formy wsparcia **Liczba osób z niepełnosprawnością**

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Dofinansowanie do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym	161	294	93	180	192	156
Dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się	34	19	26	33	23	52
Dofinansowanie do zakupu przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych oraz sprzętu rehabilitacyjnego	617	400	534	526	514	680
Dofinansowanie do sportu, kultury, rekreacji i turystyki	208	239	22	222	228	95
Dofinansowanie uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej	45	45	45	45	45	45
Pilotażowy program „Aktywny Samorząd"	38	54	39	38	44	38
Moduł III- pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi	X	X	X	X	X	143

Zagadnienia dotyczące wyrównywaniu szans osób z niepełnosprawnościami we wszystkich dziedzinach życia reguluje Powiatowy Program Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych. W 2020 roku w ramach programu w Tychach były realizowane następujące zadania:

- prowadzenie świetlicy terapeutycznej dla 25 osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz Punktu Wczesnej Interwencji dla dzieci
- działania aktywizujące na rzecz środowiska osób niewidomych i niedowidzących w Tychach w ramach programu „Przestrzeń bez barier"
- prowadzenie warsztatów edukacyjnych i informacyjnych dotyczących niepełnosprawności, skierowanych do społeczności lokalnej, w tym dzieci i młodzieży
- organizowanie lokalnych imprez integracyjnych o charakterze kulturalno-artystycznym i/lub sportowym oraz promowanie aktywności osób z niepełnosprawnościami
- prowadzenie programu z zakresu rehabilitacji społecznej
- prowadzenie programu edukacyjno – integracyjno-rehabilitacyjnego
- prowadzenie programu z zakresu rehabilitacji działań w zakresie poprawy jakości życia osób z przewlekłymi dysfunkcjami
- prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin i opiekunów - wydanie Informatora Tyskiego – „Osoby z niepełnosprawnościami" zawierającego m.in.: informacje dot. rodzajów orzeczeń, podstawowych ulg i zwolnień oraz informacje o rentach. W publikacji znalazły się również informacje dot. m.in. kształcenia specjalnego, wczesnego wspomagania rozwoju, a także aktywności zawodowej, integracji i pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i wiadomości z zakresu działania Narodowego Funduszu Zdrowia
- prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych poprzez wydanie publikacji w formie poradnika pn. „Informator Tyski - savoire-vivre wobec osób z niepełnosprawnościami w praktyce"
- prowadzenie warsztatów edukacyjnych i informacyjnych z podstaw nauki języka migowego w zakresie podstawowych znaków i zwrotów. Projekt miał charakter uświadamiający i był odpowiedzią na potrzeby osób z niepełnosprawnościami w zakresie likwidowania barier komunikacyjnych. Warsztaty dedykowane były m.in. tyszanom, którzy chcieli nauczyć się podstaw języka migowego.

W Tychach funkcjonuje także Środowiskowy Dom Samopomocy „MOZAIKA" (od 1 stycznia 2020 jest to odrębna jednostka). Jest to ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin, należy do ośrodków typu A, zajmujących się wyłącznie osobami z diagnozą psychiatryczną. Przeznaczony jest dla 20 osób. W 2020 r. z usług placówki skorzystały 24 osoby.

Sytuacja osób starszych

Miasto Tychy od wielu lat podejmuje różnorodne inicjatywy na rzecz poprawy jakości życia seniorów. W 2020 roku uchwalony został dokument pod nazwą „Program Polityki Senioralnej dla miasta Tychy na lata 2020–2027". Realizacja Programu to kontynuacja dotychczasowych dobrych praktyk - szeregu działań podejmowanych przez ostatnie lata w mieście na rzecz tyskiego środowiska osób w wieku 60 plus. Celem Programu jest prowadzenie skutecznej polityki senioralnej opartej na poszanowaniu godności, dialogu i partycypacji społecznej mieszkańców. W jego tworzeniu brali udział przedstawiciele środowiska senioralnego oraz przedstawiciele jednostek organizacyjnych miasta Tychy. W 2020 roku w ramach polityki senioralnej miasta realizowano m.in. następujące działania:

- **„Klub Senior+"** - Klub prowadzony jest przez organizację pozarządową i został utworzony w 2018 roku w ramach otrzymanej dotacji celowej (Wieloletni Programu Senior Plus na lata 2015–2020 – moduł I), a w 2020 roku funkcjonował w ramach otrzymanej dotacji celowej (Wieloletni Program Senior Plus na lata 2015–2020 – moduł II). Klub mieści się w lokalu przy ul. Barona 30, a jego filia znajduje się przy ul. Arkadowej 2 w Tychach. Działania podejmowane w ramach Klubu mają na celu zapewnienie wsparcia seniorom (osobom nieaktywnym zawodowo w wieku 60+) poprzez umożliwienie im korzystania z oferty na rzecz społecznej aktywizacji, w tym oferty prozdrowotnej, obejmującej również usługi w zakresie aktywności ruchowej, a także oferty edukacyjnej, rekreacyjnej i opiekuńczej, w zależności od potrzeb stwierdzonych w środowisku lokalnym. W ramach działalności Klubu seniorom jest udostępniana infrastruktura pozwalająca na aktywne spędzanie wolnego czasu, która aktywizuje ich i angażuje w działania samopomocowe i na rzecz środowiska lokalnego. Udział w zajęciach jest bezpłatny.

- **Ośrodki Wsparcia dla Osób Starszych** – w Tychach funkcjonują trzy Ośrodki prowadzone przez tyskie organizacje pozarządowe, które działają przy placówkach wsparcia dziennego dla dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym, dając możliwość integracji międzypokoleniowej. Dzięki wspólnym działaniom przełamywane są stereotypy na temat osób starszych, a także zmienia się sposób myślenia o starości wśród dzieci i młodzieży. Osoby prowadzące zajęcia oraz uczestnicy dążą do tworzenia więzi międzypokoleniowych i nawiązywania trwałych relacji młodzi-seniorzy.

- **Srebrna Linia** - we wrześniu 2020 roku po raz pierwszy w Tychach uruchomiono projekt pn. „Srebrna Linia dla seniora". To numer telefonu, pod którym dyżurują specjaliści służący seniorom różnego rodzaju poradami. Dzwoniąc pod numer telefonu 793 516 516, osoby starsze mogą uzyskać np. wsparcie psychologiczne, informacje o wydarzeniach i ciekawych inicjatywach dla seniorów, doradztwo prawne, np. na co zwrócić uwagę, podpisując umowę z operatorem telefonii. Dodatkowo w ramach infolinii udzielane są informacje o dostępności i możliwości zarezerwowania leków w aptekach na terenie miasta, jak również informacje pomocne w rozwiązywaniu problemów z obsługą telefonu komórkowego czy komputera. Co istotne, zwłaszcza w pandemii, dzwoniąc na „Srebrną linię" można również otrzymać pomoc wolontariuszy, np. w zrobieniu zakupów. W 2020 r. Srebrna Linia pracowała przez 546 godzin, a skorzystało z niej ok. 200 seniorów.

- **Program edukacyjno-integracyjno-rehabilitacyjny** - realizowany jest w Tychach od 2001 roku w formie stacjonarnej bądź wyjazdowej dla osób starszych, samotnych, a także z niepełnosprawnościami. Jego głównym celem jest podtrzymywanie aktywności życiowej osób starszych, a także z niepełnosprawnościami, poprawa jakości życia seniorów, propagowanie idei aktywnej starości oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

- **Prowadzenie warsztatów edukacyjnych i informacyjnych dot. demencji** – w 2020 r. po raz pierwszy zorganizowano szkolenia dla osób opiekujących się osobami chorymi na demencję. Ich celem było wsparcie opiekunów osób chorych oraz przeciwdziałanie ich stygmatyzacji i izolacji społecznej. Tematyka szkoleń obejmowała informacje m.in. z zakresu aspektów prawnych i socjalnych w sytuacji choroby otępiennej i opieki, zasad przystosowania otoczenia do potrzeb i możliwości osób z demencją na różnych etapach choroby, prawidłowej aktywizacji chorych czy sposobów radzenia sobie ze stresem.

- **Informator Tyski dotyczący demencji** - w roku 2020 wydany został „Tyski informator – Osoby z demencją", stanowiący kompendium wiedzy dla osób opiekujących się osobami z demencją.

- **Informator Tyski – SENIORZY** - w 2020 roku został wydany również „Tyski informator dla seniorów" stanowiący zbiór informacji dla osób w wieku 60+ i ich rodzin. Informator zawiera między innymi: dane o przywilejach i uprawnieniach dla seniorów, o przeznaczonej dla nich ofercie, m.in. w ramach działań Uniwersytetu Trzeciego Wieku, klubów seniora i miejskich instytucji, a także o bezpłatnej pomocy prawnej, psychologicznej, badaniach, programach profilaktycznych realizowanych z myślą o seniorach na terenie miasta oraz ważnych numerach telefonów, adresach szpitali i NZOZ-ów.

- **Koperta życia** – to inicjatywa rozpoczęta w roku 2016 i skierowana do osób starszych oraz samotnych, polegająca na umieszczeniu w plastikowej oznakowanej kopercie/woreczku karty zawierającej m.in.: informacje na temat przyjmowanych leków, uczuleń, przebytych operacji i urazów oraz kontakty do osób najbliższych. Koperty życia przygotowano z myślą o zwiększeniu bezpieczeństwa seniorów i osób samotnych.

- **Program profilaktycznych szczepień przeciwko grypie dla osób powyżej 65 r.ż. w mieście Tychy** - Program posiada pozytywną opinię Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji i jest realizowany w Tychach od wielu lat. Jego odbiorcami są: osoby powyżej 65 r. ż., przewlekle chore i/lub o niskich dochodach. W ramach Programu zrealizowano: szczepienia ochronne, edukację ukierunkowaną, usługę lekarską, pielęgniarską oraz spotkania edukacyjne. W 2020 roku skorzystało z niego 1345 mieszkańców.

- **Program „Aktywni 60plus"** - funkcjonuje w mieście od 2012 roku. Skierowany jest do osób powyżej 60. roku życia zameldowanych na terenie miasta Tychy. Cel Programu to podnoszenie poziomu aktywności, zarówno tej społecznej, jak i fizycznej osób powyżej 60. roku życia poprzez zwiększenie dostępności do dóbr kultury, zachęcanie do uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych i sportowych, a także kształtowanie pozytywnego wizerunku osób starszych. Program polega na zestawie zniżek dla seniorów w miejskich instytucjach kultury, sportu, jak również w przedsiębiorstwach prywatnych, działających na terenie miasta Tychy oraz poza jego obszarem. Aktualnie w Programie biorą udział 102 podmioty udzielające zniżek. W 2020 roku do Programu dołączyło 1038 seniorów. Dodatkowo w ramach Programu kontynuowano prowadzenie bezpłatnych zajęć gimnastycznych, z których skorzystało 431 osób.

Dla seniorów pomoc środowiskową w miejscu zamieszkania realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w następującej formie:

- **usługi opiekuńcze** (świadczone dla osób niesamodzielnych, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób w załatwianiu spraw życia codziennego w stopniu umożliwiającym pozostanie we własnym środowisku)
- **specjalistyczne usługi opiekuńcze – pielęgnacyjne** (świadczone dla osób obłożnie i przewlekle chorych, wymagających specjalistycznej pielęgnacji, z uwzględnieniem zaleceń lekarza)
- **specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi** (usługi dostosowane są do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone są przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Usługi te mają na celu nabywanie zdolności przez osoby objęte wsparciem do samodzielnego funkcjonowania we własnym środowisku poprzez indywidualne treningi zmierzające do poprawy kondycji psychicznej oraz fizycznej, co w efekcie prowadzi do skracania czasu trwania choroby, zapobiega jej nawrotom i łagodzi jej objawy)
- **specjalistyczne usługi opiekuńczo - rehabilitacyjne** (świadczone są w miejscu zamieszkania usługobiorcy w formie rehabilitacji fizycznej i usprawnienia zaburzonych funkcji organizmu w zakresie nieobjętym przepisami ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych w zakresie: rehabilitacji fizycznej, usprawnienia zaburzonych funkcji organizmu zgodnie z zaleceniami lekarskimi lub specjalisty w zakresie rehabilitacji ruchowej lub fizjoterapii)
- **sąsiedzkich usług opiekuńczych** (usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania seniora, przez 7 dni w tygodniu przez „sąsiadów" z najbliższej społeczności lokalnej)
- **system monitorowania podstawowych funkcji życiowych i aktywności z wykorzystaniem teleopieki** (system umożliwia szybkie wezwanie pomocy w nagłych i niepokojących sytuacjach lub zasięgnięcia porady. Teleopieka zapewnia podopiecznym poczucie bezpieczeństwa i komfortu, zwiększa poziom niezależności i poprawia samopoczucie. Dzięki alarmowej opasce umieszczonej na nadgarstku, wezwanie pomocy możliwe jest w każdej sytuacji, o każdej porze dnia i nocy)
- **usługa asystenta osoby niepełnosprawnej** (usługa skierowana jest do osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, wymagających zwiększonego wsparcia w zakresie potrzeb edukacyjnych (ASPE), osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi, trudnościami związanymi z mobilnością czy komunikacją oraz dzieci do 16 roku życia z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności)
- **Centrum Usług Społecznościowych (CUS)** - centrum ma na celu integrację lokalnego środowiska seniorów, poprawę ich funkcjonowania psychicznego, społecznego i fizycznego oraz zwiększenie poczucia przynależności do społeczności lokalnej. Celem projektu jest rozwój usług społecznych dedykowanych osobom niesamodzielnym ze względu na wiek oraz niepełnosprawność. W ramach Centrum zostały między innymi utworzone dwa mieszkania chronione pobytu stałego dla osób niesamodzielnych 60+ oraz mieszkania chronione pobytu czasowego (tzw. rotacyjne). Mieszkania chronione pobytu stałego oferują między innymi: 6 miejsc w dwóch komfortowych mieszkaniach pobytu stałego dla 6 osób, w tym między innymi: usługi opiekuńcze realizowane 7 dni w tygodniu, poradnictwo psychologiczne, treningi umiejętności społecznych, całodzienne wyżywienie, pracę socjalną. Mieszkania chronione pobytu czasowego (tzw. rotacyjne) oferują między innymi: 4 miejsca w pokojach 1-osobowych (pobyt max. do 61 dni, w trakcie realizacji projektu) w tym: specjalistyczne usługi opiekuńcze w zakresie pielęgnacji realizowane 24h na dobę przez 7 dni w tygodniu, całodzienne wyżywienie, pomoc socjalna.

TABELA 12

OPIEKA ŚRODOWISKOWA DLA OSÓB STARSZYCH (LATA 2015-2020)

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tychach, 2021 r.

Rodzaj pomocy środowiskowej	**Liczba osób objętych pomocą usługową**					
	2015	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Usługi opiekuńcze	382	449	497	519	533	472
Specjalistyczne usługi opiekuńcze – pielęgnacyjne	37	47	57	61	80	53
Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	33	31	32	40	34	39
Specjalistyczne usługi opiekuńczo-rehabilitacyjne	0	0	0	0	30	4
Sąsiedzkie usługi opiekuńcze	0	0	0	0	24	17
Teleopieka	0	0	0	5	35	52
Usługa społeczna – CUS	0	0	0	0	0	6
Usługa asystenta osoby niepełnosprawnej	0	0	0	0	0	22

Opieka instytucjonalna (w ramach domów pomocy społecznej) kierowana jest do osób, które z powodu wieku, choroby i niepełnosprawności nie mogą samodzielnie funkcjonować we własnym środowisku i wymagają całodobowej opieki. Domy świadczą usługi na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nich przebywających. Są to min. usługi bytowe, usługi opiekuńcze, usługi wspomagające i edukacyjne.

W Tychach w ramach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej działają:

Dom Pomocy Społecznej św. Anna

ul. Kopernika 6

prowadzony przez Caritas Archidiecezji Katowickiej.
Powstał w 2000 r., przeznaczony jest dla 54 osób w podeszłym wieku.

Tyski Dom Pomocy Społecznej „Dobre Miejsce" z siedzibą w Kobiórze

ul. Promnicka 53

zapewni całodobową opiekę dla co najmniej 60 osób.

Dom Pomocy Społecznej „Dom Hospicyjny"

ul. Żorska 17

prowadzony przez Społeczne Stowarzyszenie Hospicjum im. św. Kaliksta w Tychach. Powstał w 2017 r., przeznaczony jest dla 16 osób przewlekle chorych.

TABELA 13

OPIEKA INSTYTUCJONALNA DLA OSÓB STARSZYCH (LATA 2015-2020)

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tychach, 2021 r.

		Liczba osób umieszczonych w Domach Pomocy Społecznej					
Domy Pomocy Społecznej	**Liczba miejsc**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Dom Pomocy Społecznej św. Anna	**54**	50	56	55	66	58	59
Dom Pomocy Społecznej „Dom Hospicyjny"	**16**	0	0	15	20	15	22

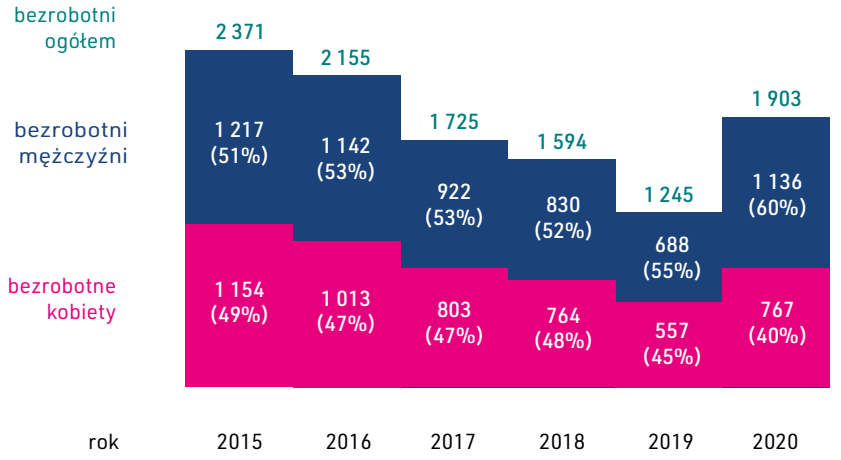
W Tychach działa także Dzienny Dom Pomocy Społecznej „Wrzos", który realizuje zadania własne miasta Tychy w zakresie: przeciwdziałania samotności i instytucjonalizacji ludzi w podeszłym wieku, zaspokajania ich potrzeb rekreacyjno-kulturalnych, organizacji zajęć mających na celu utrzymanie sprawności psychofizycznej oraz organizacji wyżywienia. Z wyżej wymienionych form pomocy w 2020 roku średnio miesięcznie korzystało ok. 101 osób, w tym z wyżywienia całodziennego 48 osób, natomiast z samych obiadów średnio 56 osób.

Problem bezrobocia wśród mieszkańców miasta Tychy oraz formy wsparcia osób bezrobotnych

Począwszy od roku 2015 do końca roku 2019 utrzymywał się w Tychach trend spadkowy poziomu bezrobocia. Należy podkreślić, że poprawa sytuacji wystąpiła nie tylko na tyskim rynku pracy, ale także w województwie śląskim i całym kraju. Najbardziej znanym miernikiem natężenia bezrobocia rejestrowanego jest stopa bezrobocia liczona przez Główny Urząd Statystyczny. Bezrobocie w województwie śląskim w latach 2015-2019 zmalało o 4,6 punktów procentowych i wyniosło na koniec grudnia 2019 r. - 3,6%, natomiast w kraju wskaźnik ten zmalał o 4,5 punktu procentowego i wyniósł - 5,2%. W końcu grudnia 2019 r. stopa bezrobocia w Tychach wynosiła 2,0% i w porównaniu do grudnia 2015 r. zmalała o 1,8 punktu procentowego. Wybuch pandemii w 2020 roku całkowicie odwrócił linię trendu spadku bezrobocia. W końcu grudnia 2020 r. liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Tychach wynosiła 1903 osoby i w porównaniu do stanu z końca 2019 r. wzrosła o 658 osób, tj. o 53%.

Problem ze znalezieniem zatrudnienia już od wielu lat w większym stopniu dotyka mężczyzn niż kobiet. Na koniec grudnia 2019 r. w PUP Tychy zarejestrowanych było 688 bezrobotnych mężczyzn z miasta Tychy (55% ogółu) w stosunku do 557 kobiet (45% ogółu). Przed pięcioma laty odsetek zarejestrowanych kobiet osiągnął identyczną wartość jak w roku 2020 i wynosił 54%. Zdecydowana większość zarejestrowanych nie pobierała zasiłku dla bezrobotnych, podobnie jak w dwóch poprzednich latach. W końcu grudnia 2020 r. prawo do tego świadczenia posiadało 21,3% bezrobotnych.

Stosunek bezrobotnych mieszkańców Tychów powyżej 50. roku życia do ogółu bezrobotnych tyszan na koniec grudnia 2019 r. wyniósł 32% (395 osób powyżej 50. roku życia do 1245 ogółu bezrobotnych) (rys. 36). Z danych wynika, że co trzeci bezrobotny tyszanin jest w wieku powyżej 50 roku życia. Niski poziom aktywności zawodowej osób 50+ jest wynikiem zmian społeczno-gospodarczych w Polsce w ostatnich 20 latach oraz w dużej mierze polityki państwa w latach 90. Świadomie zmierzano do zmniejszania poziomu zatrudnienia osób powyżej 50 roku życia, co miało być receptą na „szalejące" w tamtych latach bezrobocie, w szczególności wśród młodych ludzi.

RYS. 33

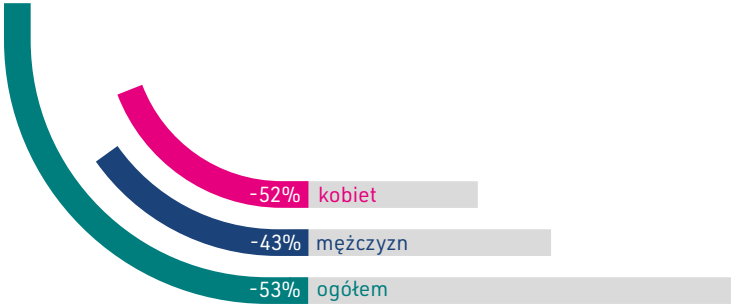
LICZBA BEZROBOTNYCH MIESZKAŃCÓW MIASTA TYCHY WG PŁCI

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Tychach, 2021 r.

RYS. 34

SPADEK LICZBY BEZROBOTNYCH MIESZKAŃCÓW W LATACH 2015-2019 WG PŁCI

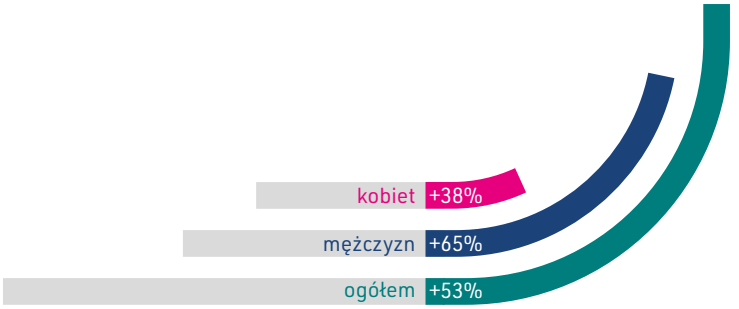
Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Tychach, 2021 r.

RYS. 35

WZROST LICZBY BEZROBOTNYCH MIESZKAŃCÓW W LATACH 2019-2020 WG PŁCI

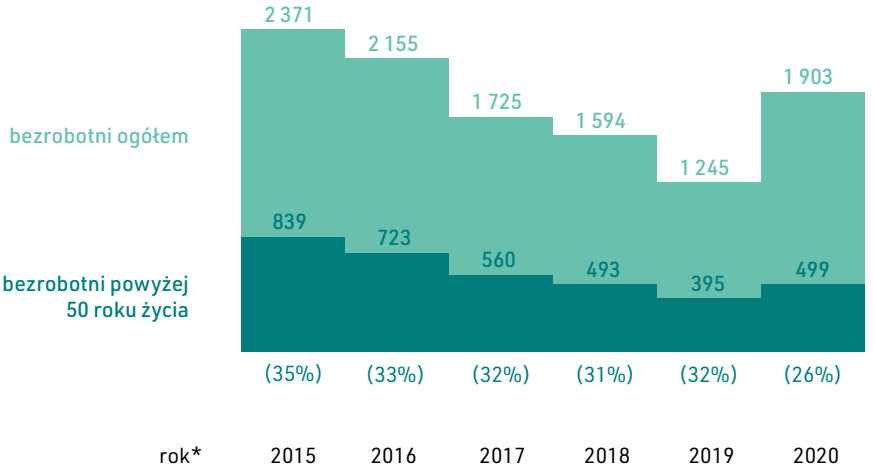
Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Tychach, 2021 r.

RYS. 36

UDZIAŁ BEZROBOTNYCH TYSZAN POWYŻEJ 50. ROKU ŻYCIA W OGÓLNEJ LICZBIE BEZROBOTNYCH MIESZKAŃCÓW MIASTA TYCHY

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Tychach, 2021 r.

Z danych PUP Tychy wynika również, iż od 2015 roku zaobserwować można stały spadek liczby osób bezrobotnych tyszan po 50. roku życia. W przeciągu 4 lat liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych powyżej 50. roku życia zmniejszyła się o 444 osób (53%) i wyniosła na koniec 2019 roku 395 osób. Rok 2020 spowodował odwrócenie trendu i wzrost liczby osób bezrobotnych w wieku 50+ w stosunku do roku poprzedniego o 104 osoby bezrobotne. Warto podkreślić, że utrzymujący się na zbliżonym poziomie przekraczającym 30% udział osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia w stosunku do ogółu osób bezrobotnych w ostatnim roku uległ znacznemu zmniejszeniu i osiągnął wskaźnik 26%. Analizując dane statystyczne PUP Tychy według kryterium czasu pozostawania bez pracy za lata 2015 i 2019 można zauważyć, iż najwięcej osób powyżej 50. roku życia pozostaje poza rynkiem pracy powyżej 24 miesięcy (208 osób – 2015 r., 82 osób – 2019 r.). W roku pandemii osób powyżej 50 roku życia, najdłużej widniejących w rejestrach PUP Tychy jest znacznie mniej, bo 73 osoby; najliczniejszą natomiast grupę stanowią bezrobotni 50+ pozostający w ewidencji PUP przez okres od 6 do 24 miesięcy, jest to 234 osób. Planując działania skierowane do osób 50+ ważna jest świadomość zróżnicowania wewnętrznego tej grupy. Oferowane formy wsparcia i aktywizacji zawodowej powinny uwzględniać oprócz wykształcenia i doświadczenia zawodowego również indywidualne cechy i szczegółowy profil bezrobotnego. W zupełnie innej sytuacji jest osoba, która dopiero co przekroczyła omawianą granicę wiekową, a osoba mająca ponad 60 lat. Wyróżniać się mogą one innym kapitałem kulturowym, aspiracjami zawodowymi oraz możliwościami zdrowotnymi.

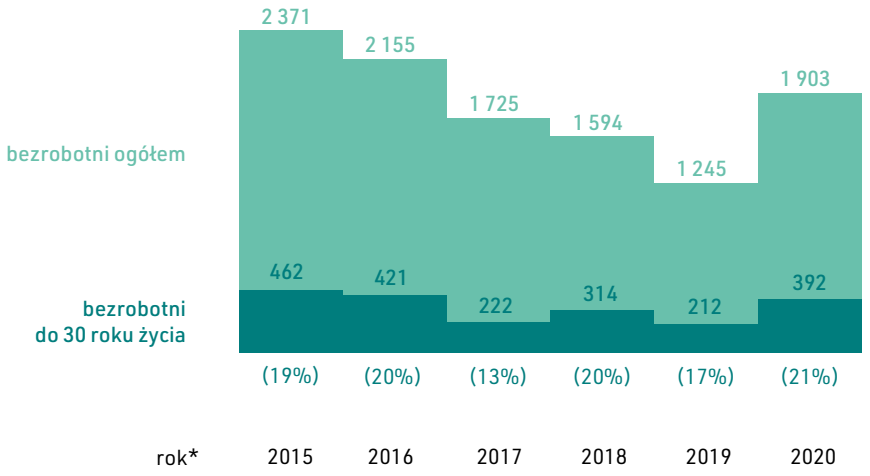
* stan na dzień 31.12 danego roku

Obserwując statystyki bezrobocia na lokalnym rynku pracy w okresie czterech lat przed wybuchem pandemii można zauważyć, iż sytuacja bezrobotnych tyszan poniżej 30. roku życia z roku na rok ulegała poprawie. Od 2015 r. zaobserwować można było spadek liczby osób bezrobotnych poniżej 30. roku życia. Stosunek mieszkańców Tychów w wieku do 30. roku życia do ogółu bezrobotnych tyszan na koniec grudnia 2019 r. wynosił 17% (212 osób do 30. roku życia do 1245 ogółu bezrobotnych tyszan), natomiast w przeciągu jednego roku udział osób młodych w stosunku do ogółu osób bezrobotnych znacznie się zwiększył i osiągnął poziom sprzed pięciu lat – 21%. Od grudnia 2019 do grudnia 2020 liczba bezrobotnych tyszan rejestrujących się poniżej 30. roku życia zwiększyła się o 180 osób (46 %) i wyniosła na koniec 2020 r. - 392 osoby. Jeżeli tendencja ta utrzyma się to istnieje niebezpieczeństwo wypadania z rynku pracy osób w sile wieku.

RYS. 37

UDZIAŁ BEZROBOTNYCH MIESZKAŃCÓW TYCHÓW DO 30. ROKU ŻYCIA W OGÓLNEJ LICZBIE BEZROBOTNYCH TYSZAN

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Tychach, 2021 r.

* stan na dzień 31.12 danego roku

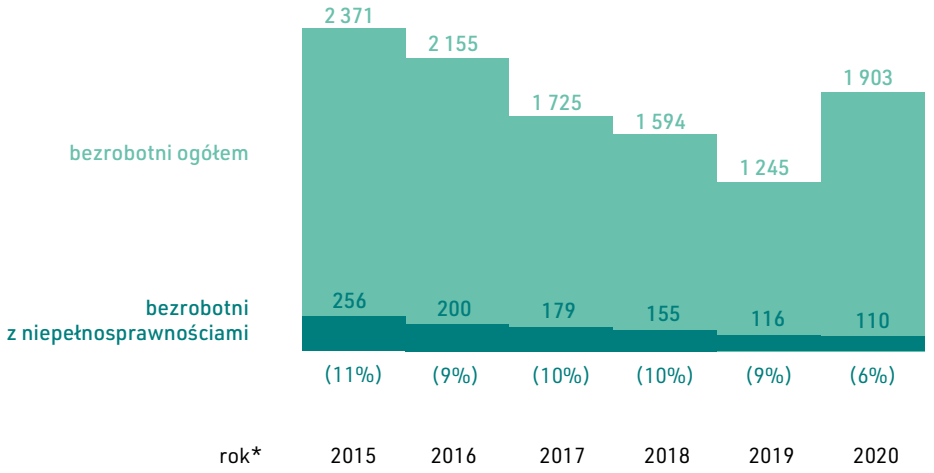
Analizując dane statystyczne PUP Tychy według kryterium czasu pozostawania bez pracy można zauważyć, iż najbardziej liczną grupę w latach 2015-2019 stanowiły osoby pozostające bez pracy krótkookresowo, od 0 do 6 miesięcy. W 2015 r. takich osób było 317 - 69%, w 2019 r. 163 – 77%. W 2020 r. wydłużył się czas pozostawania bez pracy przez młode osoby bezrobotne. Najliczniejszą grupę stanowią osoby bezrobotne do 30 roku życia pozostające w rejestrach PUP przez okres od 1 do 12 miesięcy, to 287 osób - 73 % ogółu osób młodych. Szczególnie zadawalający jest fakt, iż w całym badanym okresie pięciu lat najmniej liczną grupę stanowią młode osoby pozostające w ewidencji powyżej 24 miesięcy. Na koniec 2020 r. w rejestrach PUP figurowało 20 takich osób. To spadek w przeciągu 5 lat o 35%.

Stosunek osób bezrobotnych tyszan z niepełnosprawnościami do ogółu bezrobotnych mieszkańców Tychów na koniec grudnia 2020 r. wynosił 6% (110 osób do 1903 ogółu bezrobotnych). Według danych statystycznych zaobserwować można, iż od 2015 r. liczba osób bezrobotnych z niepełnosprawnościami pozostających w ewidencji PUP systematycznie maleje. Na koniec grudnia 2020 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych tyszan z niepełnosprawnością zmalała w stosunku do roku 2015 o 146 osób. Pomimo znacznego wzrostu ogółu osób bezrobotnych w roku pandemii liczba osób z niepełnosprawnościami nie wzrasta (spadek o 6 osób w stosunku do roku 2019). Według danych PUP Tychy najliczniejszą grupę osób bezrobotnych niepełnosprawnych stanowią osoby w przedziale wiekowym 45-54 lat (35%).

RYS. 38

UDZIAŁ TYSZAN Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI W OGÓLNEJ LICZBIE BEZROBOTNYCH MIESZKAŃCÓW TYCHÓW

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Tychach, 2021 r.

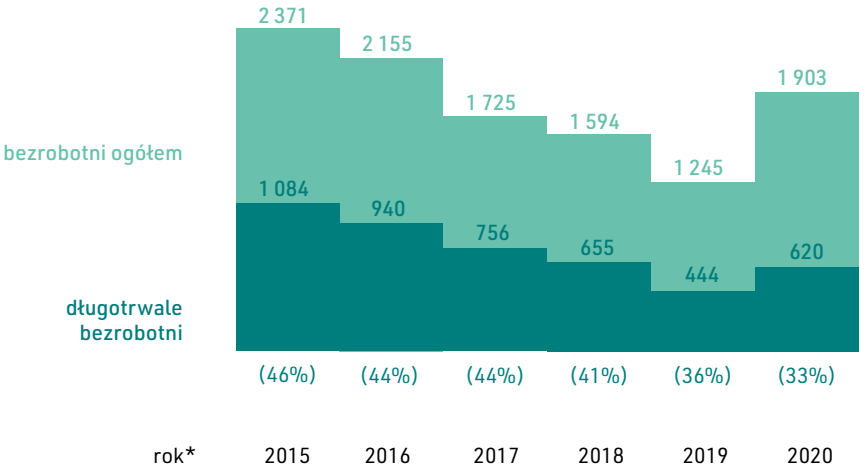
* stan na dzień 31.12 danego roku

Stosunek osób długotrwale bezrobotnych tyszan do ogółu bezrobotnych mieszkańców Tychów na koniec grudnia 2020 r. wynosi 46% (1084 osób długotrwale bezrobotnych do 2371 ogółu bezrobotnych tyszan). Według danych statystycznych zaobserwować można, iż od 2015 r. procentowy udział osób pozostających w ewidencji przez okres 12 miesięcy i dłużej w stosunku do ogółu osób bezrobotnych zmniejszył się o 13 punktów procentowych. Znacznemu zmniejszeniu uległa liczba osób długotrwale bezrobotnych w okresie 4 lat, licząc od 2015 roku. W okresie ostatniego roku pomimo spadku procentowego udziału osób długotrwale pozostających bez pracy w ogóle osób zarejestrowanych na statusie bezrobotnych, nastąpił wzrost liczby bezwzględnej osób długotrwale bezrobotnych o 176 osób. Według danych PUP Tychy najliczniejszą grupę osób długotrwale bezrobotnych stanowią osoby w przedziale wiekowym 35-44 lata (28%) oraz osoby w przedziale wiekowym 45-54 lata (21%) i 25-34 lata (21%). To bardzo niepokojący sygnał, że osoby w wieku produkcyjnym oddalają się od rynku pracy.

RYS. 39

UDZIAŁ DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH W OGÓLNEJ LICZBIE BEZROBOTNYCH MIESZKAŃCÓW TYCHÓW

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Tychach, 2021 r.

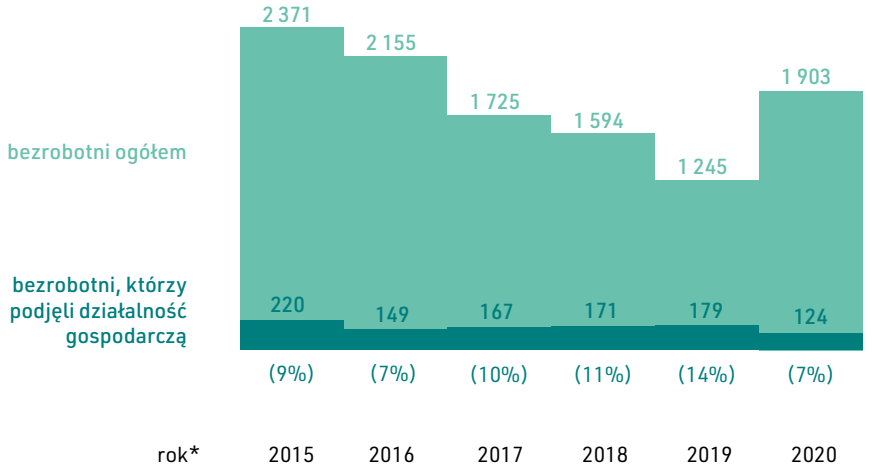
* stan na dzień 31.12 danego roku

Jedną z form walki ze zjawiskiem bezrobocia jest samozatrudnienie, które stanowi alternatywę dla zatrudnienia. Otwarcie własnego biznesu nierzadko jest jedyną drogą na powrót do życia zawodowego. Szansa na otworzenie własnego biznesu wśród przedsiębiorczych osób pozostających bez pracy to często realizacja własnych pasji i zainteresowań. Z danych statystycznych Powiatowego Urzędu Pracy w Tychach wynika, iż podjęcie działalności gospodarczej w ostatnich latach cieszy się zainteresowaniem ze strony osób bezrobotnych. W przeciągu ostatnich 6 lat działalność gospodarczą podjęło ogółem 1010 osób będących mieszkańcami miasta Tychy. Najwięcej osób podjęło samozatrudnienie w 2015 r. (tj. 220 osób).

RYS. 40

ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI WŚRÓD BEZROBOTNYCH MIESZKAŃCÓW MIASTA W LATACH 2015-2020

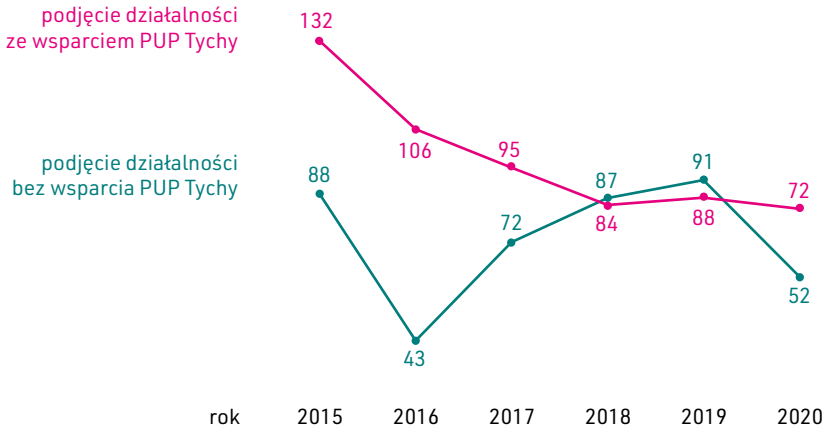
Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Tychach, 2021 r.

RYS. 41

ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI WŚRÓD OSÓB BEZROBOTNYCH W MIEŚCIE Z UWZGLĘDNIENIEM WSPARCIA FINANSOWEGO PUP TYCHY W LATACH 2015-2020

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Tychach, 2021 r.

* stan na dzień 31.12 danego roku

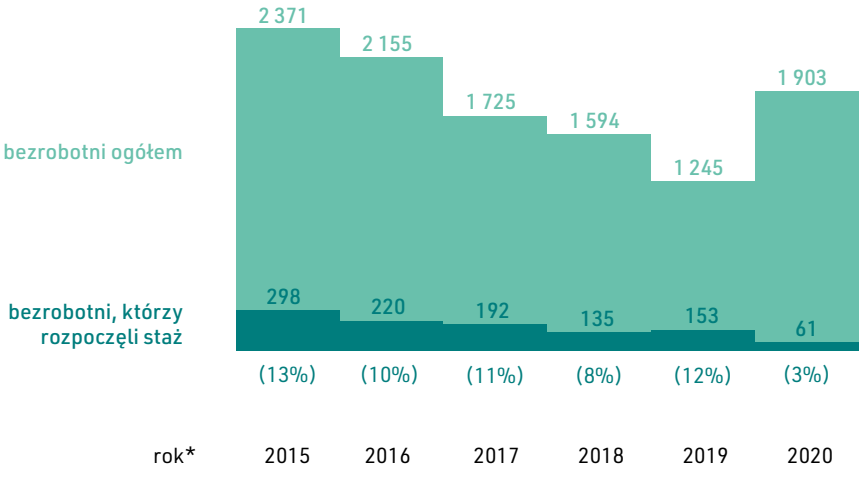
Liczba osób rozpoczynających działalność gospodarczą bez wsparcia PUP Tychy w latach 2015-2020 kształtowała się na zróżnicowanym poziomie. Najwięcej osób podjęło samozatrudnienie bez wsparcia PUP w 2019 r. – 91 osób. Powiatowy Urząd Pracy w Tychach prowadzi monitoring firm powstałych przy wsparciu finansowym urzędu. W okresie minionych 6 lat 577 osób otrzymało środki na rozpoczęcie własnych biznesów. Jak wynika z prowadzonych badań PUP Tychy najwięcej działalności ulega zamknięciu w okresie do 3 lat od rozpoczęcia funkcjonowania na rynku – 27%. Drugą co do wielkości wartością jest ta dotycząca właśnie drugiego roku od rozpoczęcia działalności, kiedy kończy się możliwość opłacania preferencyjnego ZUS. Zwiększone koszty prowadzenia działalności mogą mieć wyraźny wpływ na decyzję o jej zamknięciu, gdyż zdarza się, że przedsiębiorstwo nie jest w stanie osiągnąć oczekiwanego zysku po opłaceniu wszystkich obowiązujących składek (w takiej sytuacji zamknięciu ulega blisko 20% działalności). Jak widać drugi rok prowadzenia firmy można uznać za pewien moment krytyczny, w którym wiele osób rezygnuje z prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Z badań wynika również, że im firma dłużej utrzymuje się na rynku, tym rzadziej ulega zamknięciu. Po okresie 10 lat odsetek aktywnych firm wynosi nieco ponad 40%. Wyniki otrzymywane na podstawie prowadzonych analiz wskazują, iż środki na podjęcie działalności gospodarczej są efektywnym i skutecznym instrumentem rynku pracy umożliwiającym trwałe wyjście z bezrobocia. W latach 2014-2020 przy wsparciu środków PUP Tychy powstało ogółem 912 firm, z czego 577 w mieście Tychy, najwięcej firm w branżach: fryzjer, kosmetyczka, agencja reklamy, usługi prawnicze, fizjoterapia oraz usługi ogólnobudowlane tj. działających głównie w branżach usługowych.

Obserwując statystyki bezrobocia charakteryzujące lokalny rynek pracy można zauważyć, że do okresu wybuchu pandemii liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych z roku na rok ulegała zmniejszeniu. Od 2015 r. zaobserwować można było spadek liczby osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych. W przeciągu ostatniego roku liczba osób bezrobotnych rejestrujących się bez kwalifikacji zawodowych zwiększyła się o 224 osoby (77%) i wyniosła na koniec grudnia 2020 r. 516 osób. Jednocześnie udział procentowy osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych w stosunku do ogółu bezrobotnych zwiększył się o 4% w stosunku do roku 2019. Działania podejmowane przez PUP w Tychach w celu dostosowania kwalifikacji do potrzeb lokalnego rynku pracy i umożliwienia zdobycia doświadczenia zawodowego to w głównej mierze staże i szkolenia. Staże zawodowe cieszą się popularnością zarówno wśród pracodawców jak i osób bezrobotnych. Osoby bezrobotne bez kwalifikacji zawodowych mają możliwość nabycia doświadczenia zawodowego poprzez wykonywanie zadań w miejscu pracy bez nawiązania stosunku pracy.

RYS. 42

LICZBA BEZROBOTNYCH TYSZAN SKIEROWANYCH NA STAŻ W LATACH 2015-2020 PRZEZ PUP TYCHY

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Tychach, 2021 r.

* stan na dzień 31.12 danego roku

Udział w szkoleniach zawodowych zapewnia osobom bezrobotnym bez kwalifikacji zawodowych możliwość uzyskania kwalifikacji zawodowych w systemie szkoleń indywidualnych, realizowanych z uwzględnieniem konkretnych potrzeb osoby bezrobotnej oraz przyszłego pracodawcy. W okresie minionych sześciu lat możliwość podniesienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych otrzymało 198 osób bezrobotnych.

W trakcie ostatnich sześciu lat do PUP Tychy zgłoszono 43 765 wolnych miejsc pracy. Do momentu wybuchu pandemii z roku na rok liczba wolnych miejsc pracy zgłaszanych przez pracodawców wzrastała. Najwięcej wolnych miejsc pracy zgłoszono w 2019 r. – 8890. W przeciągu sześciu lat, licząc od 2015 roku liczba zgłoszonych wolnych miejsc pracy wzrosła o 139%. Natomiast w ostatnim roku zmalało zapotrzebowanie na pracowników, tj. zgłoszono o 6% mniej wolnych miejsc pracy niż w roku 2019 (o 482 miejsc pracy mniej).

Powiatowy Urząd Pracy w Tychach w okresie ostatnich sześciu lat dysponował kwotą 45 090 300,00 zł przeznaczoną na aktywizację zawodową osób bezrobotnych.

TABELA 14

AKTYWIZACJA ZAWODOWA MIESZKAŃCÓW TYCHÓW PRZY WSPARCIU ŚRODKÓW FINANSOWYCH PUP TYCHY

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Tychach, 2021 r.

Formy aktywizacji zawodowej	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Subsydiowane zatrudnienie	66	68	67	47	32	10
Refundacja wyposażenia stanowiska pracy	156	127	118	90	87	53
Staże, bony stażowe	298	220	192	135	153	61
Szkolenia	60	48	24	32	29	5
Prace społecznie użyteczne wraz z PAI	78	106	95	84	88	72
Środki na działalność gospodarczą	132	106	95	84	88	72
Razem	**790**	**617**	**552**	**426**	**404**	**206**
% W stosunku do ogółu tyszan bezrobotnych	**33%**	**29%**	**32%**	**27%**	**32%**	**11%**

Przy wsparciu finansowym PUP Tychy w okresie sześciu ostatnich lat utworzonych zostało 921 miejsc pracy dla bezrobotnych tyszan zarejestrowanych w urzędzie w formie:

- refundacji kosztów wyposażenia stanowiska pracy dla zatrudnionej osoby bezrobotnej
- subsydiowanych form zatrudnienia tj. sfinansowania części kosztów wynagrodzenia oraz składek na ubezpieczenie społeczne zatrudnionej osoby bezrobotnej (prace interwencyjne, roboty publiczne, dofinansowanie zatrudnienia osoby w wieku 50+, bony zatrudnieniowe, refundacja części kosztów wynagrodzenia oraz składek na ubezpieczenie społeczne osób do 30 roku życia w ramach programu „Praca dla młodych").

Ponadto w okresie sześcioletnim od 2015 roku realizacja form aktywizacji zawodowej umożliwiających podnoszenie kwalifikacji zawodowych, zdobycie doświadczenia zawodowego oraz udział osób bezrobotnych w pracach społecznie użytecznych kształtuje się na poziomie adekwatnym do poziomu bezrobocia w tych latach. Wraz ze spadkiem liczby osób bezrobotnych zmniejsza się ilość usług i instrumentów rynku pracy świadczonych na rzecz osób bezrobotnych.

Drastyczny spadek liczby pracodawców oraz osób bezrobotnych, które skorzystały ze wsparcia finansowego z PUP w Tychach zauważalny jest w roku pandemii. Z poszczególnych form aktywizacji określonych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy skorzystało zaledwie 11% bezrobotnych tyszan zarejestrowanych w PUP Tychy. Podjęcie działalności gospodarczej przez mieszkańców Tychów przy wsparciu finansowym urzędu cieszy się od lat dużym zainteresowaniem ze strony osób bezrobotnych. We wszystkich badanych latach odsetek tyszan, którzy zdecydowali się na samozatrudnienie spośród ogółu osób bezrobotnych wynosi od 7% do 14 %. Zaskakująco wysoka wartość osiągnięta została w czasie pandemii. Pomimo pandemii i wprowadzanych kolejnych obostrzeń, osoby bezrobotne decydowały się otworzyć własny biznes. Udział osób bezrobotnych w poszczególnych latach w programach aktywizacji zawodowej do momentu wybuchu pandemii pozostawał na podobnym poziomie, dopiero w ostatnim roku nastąpił znaczny spadek.

Stan rozwoju lokalnego dialogu społecznego

Podstawową formą partycypacji publicznej w Tychach jest Budżet Obywatelski oraz konsultacje społeczne. Budżet Obywatelski działa w mieście od 2014 roku (w 2021 r. realizowana jest jego VIII edycja). Co roku systematycznie wzrasta liczba złożonych przez mieszkańców wniosków (z 174 w 2015 r. do 225 w 2021 roku). Dzięki realizacji Budżetu Obywatelskiego rośnie zaangażowanie mieszkańców w sprawy miasta oraz aktywność obywatelska. Wpływa to znacząco na skuteczność polityki lokalnej w rozwiązywaniu problemów społecznych i szeroko rozumianą jakość życia. W sumie w ramach siedmiu edycji Budżetu Obywatelskiego zrealizowano 447 zadań, których inicjatorami i pomysłodawcami byli sami mieszkańcy. W Tychach od 2018 roku działa również Młodzieżowy Budżet Obywatelski (w skrócie MBO) czyli wydzielona część środków finansowych budżetu miasta Tychy, o wydatkowaniu której decyduje młodzież publicznych szkół ponadpodstawowych poprzez głosowanie. Uczniowie każdej szkoły mają możliwość uzyskać dofinansowanie na swój projekt do 10 tys. zł. W ramach tyskiego Młodzieżowego Budżetu Obywatelskiego co roku realizuje się około 9 ciekawych projektów skierowanych do młodych tyszan. Z inicjatywy młodzieży powstały m.in. miejsca relaksu i wypoczynku, zakupiono sprzęty sportowe, a także urządzenia usprawniające pracę radiowęzła, ponadto doposażono laboratorium szkolne i zakupiono rzutnik i ekran do projekcji filmów w szkolnym klubie filmowym. Drugą istotną formą partycypacji stosowaną w mieście są konsultacje społeczne realizowane na podstawie uchwały nr III/42/18 Rady Miasta Tychy z dnia 20 grudnia 2018 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami miasta Tychy. Stosowane przez miasto formy i instrumenty partycypacji społecznej obejmują m.in. bezpośrednie spotkania robocze z mieszkańcami, spacery badawcze, badania ankietowe oraz konsultacje jednorazowe dotyczące ważnych dla mieszkańców projektów oraz stałe konsultacje przy projektowaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i inwestycji drogowych, itp. W 2020 r. liczba konsultowanych aktów prawa miejscowego z NGO wyniosła: 11, natomiast liczba konsultacji przeprowadzonych z mieszkańcami: 37.

TABELA 15

WNIOSKI MIESZKAŃCÓW ZŁOŻONE W TYCHACH W RAMACH BUDŻETU OBYWATELSKIEGO W LATACH 2015-2020

Źródło: Urząd Miasta Tychy, 2021 r.

Lata	Złożone wnioski	Wnioski poddane pod głosowanie	Zrealizowane zadania
2015	174	121	49
2016	183	135	68
2017	181	124	50
2018	171	106	64
2019	189	114	67
2020	203	131	70

Podmiotem mającym znaczący wpływ na budowanie tyskiego kapitału społecznego są organizacje pozarządowe, które integrują mieszkańców zaangażowanych w rozwój społeczności lokalnej (liczba funkcjonujących organizacji w Tychach, według stanu na 31.12.2020 r. to: 253). W Tychach trzeci sektor jest ważnym partnerem w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz we wspomaganiu społeczności lokalnych. Co roku organizacje pozarządowe podejmują współpracę z miastem w zakresie finansowym i/lub pozafinansowym. Miasto w ramach współpracy finansowej między innymi zleca organizacjom pozarządowym realizację zadań publicznych w formie dotacji. Zlecanie odbywa się poprzez otwarte konkursy ofert, w trybie pozakonkursowym zgodnie z art.19a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz na podstawie trybu określonego w uchwale nr XXXVI/746/13 Rady Miasta Tychy z dnia 28 listopada 2013 r. w sprawie określenia warunków i trybu finansowania wspierania rozwoju sportu w mieście Tychy. W wymienionych trzech trybach, zadania w 2020 r. zlecane były w formie wspierania (wymagany wkład własny) lub powierzenia (całkowite finansowanie). I tak, w 2020 suma dotacji przyznanych organizacjom w tych trybach wyniosła 18 334 542,00 zł (na podstawie zawartych umów). Natomiast wartość dotacji rozliczonych wyniosła 17 999 832,00 zł (na podstawie złożonych i rozliczonych sprawozdań).

TABELA 16

UMOWY ZAWARTE Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI NA REALIZACJĘ ZADAŃ PUBLICZNYCH
Źródło: Urząd Miasta Tychy, 2021 r.

Wskaźniki	2018	2019	2020
Liczba zawartych umów na realizację zadań publicznych w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	99	106	88
Liczba złożonych ofert w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	138	127	129
Liczba zawartych umów na realizację zadań publicznych na podstawie innych ustaw i uchwał	48	48	45
Liczba zleconych zadań publicznych w trybie otwartego konkursu ofert na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	40	37	44

Realizacja współpracy pozafinansowej miasta z trzecim sektorem polega między innymi na wsparciu infrastrukturalnym, tj. w 2020 r.:

- **24 miejskie lokale** były wynajmowane przez organizacje pozarządowe;
- **organizacje korzystały z sal** będących w dyspozycji UM Tychy, przy ul. Barona 30 (zawarto 19 umów z organizacjami);
- **ponad 40 organizacjom udostępniano miejską bazę sportową**, tj. obiekty, pomieszczenia wraz ze sprzętem i wyposażeniem m.in.: Hala Sportowa, Kryta pływalnia, OW „Paprocany", KS „Paprocany", boisko do golfa przy ul. Sikorskiego, Zespół Boisk Piłkarskich przy ul. Generała Andersa 22;
- **Miejskie Centrum Kultury udostępniało organizacjom bezpłatnie lokale**, namioty eventowe, stoły oraz krzesła na wydarzenia plenerowe.

Na rzecz trzeciego sektora miasto od wielu lat organizuje akcję **„Dawanie Procentuje. Zostaw 1% w Tychach**", zachęcającą tyszan do przekazywania 1% podatku lokalnym Organizacjom Pożytku Publicznego (OPP). Na stronie razemtychy.pl/ngo/zostaw-1-procent-w-tychach, od kilku lat jest dostępna dla mieszkańców lista Organizacji Pożytku Publicznego z siedzibą w Tychach oraz jednostki terenowe ogólnopolskich organizacji, działające na terenie miasta. Kampanie promujące OPP odbywają się między innymi w lokalnej prasie w tygodniku „Twoje Tychy", na portalach społecznościowych oraz na terenie miasta.

W Tychach na rzecz trzeciego sektora realizowana jest także współpraca z konsorcjum o nazwie **Regionalny Ośrodek Wspierania Ekonomii Społecznej (ROWES 2.0)**. Operatorem na terenie miasta jest Fundacja Rozwoju Ekonomii Społecznej. Główna idea ROWES to wielopłaszczyznowe wsparcie tyskich organizacji społecznych, osób chcących założyć organizację oraz podmiotów współpracujących z organizacjami, a także wsparcie tworzenia przedsiębiorstw społecznych i zatrudniania osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Na bieżąco tyskie organizacje mogą korzystać z doradztwa przedstawicieli ROWES oraz UM Tychy, szczególnie w zakresie:

- zakładania i prowadzenia podmiotów ekonomii społecznej;
- pozyskiwania środków na działalność;
- opracowania projektów i przygotowania wniosków o dofinansowanie;
- zarządzania finansami w podmiotach ekonomii społecznej;
- sprawozdawczości w podmiotach ekonomii społecznej;
- zarządzania podmiotami ekonomii społecznej;
- tworzenia partnerstw lokalnych;
- tworzenia przedsiębiorstw społecznych.

W ramach ROWES 2.0 udzielane są także dotacje na tworzenie miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych.

Ważnym elementem budowania kapitału społecznego w mieście jest także powołane w 2020 r. Tyskie Centrum Wolontariatu. Centrum podpisało w 2020 r. porozumienia z 10 podmiotami, które przygotowały oferty pracy dla wolontariuszy oraz zarejestrowało 81 kandydatów na wolontariuszy, z czego 65 osób podpisało porozumienia wolontariackie z organizacjami i instytucjami. Dodatkowo na stronie razemtychy.pl została uruchomiona zakładka poświęcona Centrum Wolontariatu. Platforma powstała w celu ułatwienia wymiany informacji dotyczących wolontariatu na terenie miasta. W 2020 roku, w związku z sytuacją stanu epidemii miasto uruchomiło także akcję „Zostań wolontariuszem", w ramach której zgłosiło się do pomocy ponad 100 chętnych osób. Zostały zawarte 24 umowy z indywidualnymi osobami oraz jedna z Chorągwią Śląską ZHP.

Ważnym narzędziem wspierającym procesy partycypacji społecznej oraz dialogu społecznego w mieście jest specjalnie w tym celu stworzona platforma internetowa: razemtychy.pl. Na stronie razemtychy.pl są umieszczane informacje dotyczące: Budżetu Obywatelskiego (m.in. aktualności dotyczące projektów, listy i realizacje projektów, zasady), konsultacji społecznych, organizacji pozarządowych (m.in. wsparcie finansowe, współpraca, najem lokali), Młodzieżowego Budżetu Obywatelskiego (m.in. aktualności dotyczące projektów, listy i realizacje projektów, zasady) oraz Tyskiego Centrum Wolontariatu.

Na proces budowania tyskiego kapitału społecznego wpływa także rosnąca liczba meldujących się w Tychach cudzoziemców. W ostatnich pięciu latach liczba ta wzrosła o prawie 900%. Największy wzrost zameldowań odnotowano w stosunku do osób narodowości ukraińskiej. W 2019 r. w Tychach zameldowało się ich 1168. Jest to ponad 91% wszystkich meldujących się cudzoziemców. W stosunku do 2018 r. liczba meldujących się osób narodowości ukraińskiej wzrosła o 61%. Natomiast patrząc na ostanie pięć lat, liczba ta wzrosła o prawie 2500%. Oprócz osób narodowości ukraińskiej w Tychach zameldowani są również m.in. Białorusini, Włosi, Chińczycy, Nepalczycy, Kenijczycy, Turcy, Wietnamczycy i Brazylijczycy. W listopadzie 2021 r. w Tychach został utworzony Punkt Wsparcia Cudzoziemców. W ramach Punktu realizowane będą między innymi takie zadania jak: kurs języka polskiego dla dzieci i dorosłych, konsultacje w zakresie legalizacji pracy i pobytu, lekcje uzupełniające z historii i kultury Polski, pomoc psychologiczna, tematyczne spotkania integracyjne, wydarzenia kulturalne polsko-ukraińskie. Punkt powstał w ramach współpracy Urzędu Miasta Tychy z organizacją pozarządową.

2.4. ANALIZA SWOT PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIESZKAŃCÓW MIASTA TYCHY

MOCNE STRONY

- Miasto dysponuje zapleczem instytucjonalnym i materialnym zapewniającym szeroką i sprawną realizację programów profilaktycznych i pomocowych dla osób wymagających wsparcia w zakresie usług społecznych;
- Zmniejszająca się liczba tyskich rodzin korzystających ze świadczeń Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej;
- Zmniejszający się z roku na rok odsetek rodzin objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu bezrobocia;
- Mieszkańcy nie odczuwają ograniczeń w dostępie do usług Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (diagnoza opinii mieszkańców – badania ankietowe 2021 r.);
- W zdecydowanej większość tyskich rodzin nie odnotowuje się zapotrzebowania na konkretne usługi i formy wsparcia ze strony miejskich instytucji świadczących usługi społeczne (diagnoza opinii mieszkańców – badania ankietowe 2021 r.);
- Szeroki zakres współpracy międzyinstytucjonalnej (międzysektorowej) na rzecz organizacji i realizacji wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc – w tym m.in. działalność Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego;
- Profesjonalizacja wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc oraz rozwinięty system działań interwencyjnych – w tym m.in. działalność Ośrodka Interwencji Kryzysowej;
- Skuteczne zastosowanie procedury ,,Niebieskiej Karty";
- Wzrost świadomości społecznej wśród mieszkańców dotyczącej problemu przemocy rówieśniczej (diagnoza opinii mieszkańców – badania ankietowe 2021 r.);
- Stosowanie procedur diagnostycznych umożliwiających właściwe reagowanie w ramach systemu pieczy zastępczej;
- Rozbudowana oferta zabezpieczenia i wsparcia dla dzieci pozbawionych opieki rodziny naturalnej opierająca się na działalności tyskich Placówek Pieczy Zastępczej;
- Stosowanie różnorodnych form wsparcia dla osób pozostających w kryzysie bezdomności – w tym m.in. działania podejmowane w Noclegowni Miejskiej;
- Wdrażanie nowych usług społecznych – w tym m.in. mieszkania chronione, mieszkania rotacyjne, mieszkania treningowe, usługi asystenta;

- Trendy wskaźników większości problemów alkoholowych w Tychach mają charakter spadkowy - współczynniki dla Tychów są zwykle niższe niż dla całego województwa i w skali kraju;
- Szeroka oferta wsparcia osób z problemem uzależnień i ich rodzin;
- Udział organizacji pozarządowych w działaniach dotyczących profilaktyki i minimalizowania skutków uzależnień;
- Wykorzystywanie nowoczesnych technologii w podnoszeniu jakości życia osób starszych i z niepełnosprawnościami – w tym m.in. usługi teleopieki;
- Organizacja wsparcia dla osób starszych w placówkach dziennego pobytu niwelująca zapotrzebowanie na opiekę całodobową – w tym m.in. działalność Dziennego Domu Pomocy Społecznej „Wrzos", Centrum Usług Społecznościowych, Klubów Seniora+, Ośrodków Wsparcia;
- Powołanie nowej placówki – Tyskiego Domu Pomocy Społecznej „Dobre Miejsce";
- Skuteczne wykorzystanie dofinansowania ze środków Unii Europejskiej w zakresie organizacji i realizacji usług społecznych;
- Organizacja wsparcia dla osób z problemami natury psychicznej i ich rodzin – w tym m.in. działalność Środowiskowego Domu Samopomocy „MOZAIKA";
- Poszerzenie oferty wsparcia dla osób z niepełnosprawnością – w tym m.in. prowadzenie świetlicy terapeutycznej oraz Punktu Wczesnej Interwencji dla dzieci;
- Udział organizacji pozarządowych w działaniach wspierających osoby z niepełnosprawnością;
- Zmniejszająca się liczba osób bezrobotnych z niepełnosprawnością;
- Dotowanie różnych form aktywności oraz działań integracyjnych dla osób z niepełnosprawnościami ze środków gminnych, regionalnych i unijnych;
- Rozszerzanie miejskiej oferty dla rodzin niedysfunkcyjnych w zakresie sportu, kultury, rekreacji;
- Rozwój Programu „3+ liczna rodzina";
- Dotowanie miejsc opieki nad dziećmi w żłobkach prowadzonych przez podmioty niepubliczne;
- Działania i programy promocji zdrowia i profilaktyki zdrowia podejmowane w mieście;
- Poparcie mieszkańców dla organizacji w mieście programów profilaktycznych (w tym również ich finansowanie ze środków pochodzących z budżetu miasta) - diagnoza opinii mieszkańców – badania ankietowe 2021 r.;
- Obniżanie się wskaźników bezrobocia wśród mieszkańców;
- Prowadzenie programów aktywizacji zawodowej;
- Udzielanie wsparcia pracodawcom zatrudniającym osoby niepełnosprawne;
- Pozyskiwanie funduszy unijnych na realizację projektów mających na celu poprawę poziomu zatrudnienia w mieście;
- Mieszkańcy nie odczuwają ograniczeń w dostępie do usług Powiatowego Urzędu Pracy w znalezieniu zatrudnienia (diagnoza opinii mieszkańców – badania ankietowe 2021 r.);
- Wysoki poziom deklaracji aktywnego udziału mieszkańców miasta w wybranych formach społecznego i obywatelskiego zaangażowania (diagnoza opinii mieszkańców – badania ankietowe 2021 r.);
- Pozytywne postrzeganie zaangażowania społecznego i obywatelskiego mieszkańców miasta oraz wzajemnych relacji w obrębie tyskiej społeczności lokalnej (diagnoza opinii mieszkańców – badania ankietowe 2021 r.);
- Rozwój zaangażowania mieszkańców w kształtowanie Budżetu Obywatelskiego;
- Zwiększanie świadomości wśród młodzieży w obszarze partycypacji – udział w Młodzieżowym Budżecie Partycypacyjnym;
- Działalność Tyskiego Centrum Wolontariatu;
- Funkcjonowanie w mieście podmiotów aktywizujących trzeci sektor – m.in. działania w ramach OWES;
- Otwartość miasta na przekazywanie zadań organizacjom pozarządowym poprzez zlecenie oraz zapewnianie wsparcia i nadzoru merytorycznego;
- Działalność Punktu Wsparcia Cudzoziemców;
- Zdecydowana większość tyskich rodzin nie doświadcza problemów, których rozwiązanie wymaga wsparcia ze strony miejskich instytucji (diagnoza opinii mieszkańców – badania ankietowe 2021 r.).

SŁABE STRONY

- Stały spadek ogólnej liczby mieszkańców;
- Stały wzrost udziału osób starszych (w wieku 65+) w ogólnej liczbie mieszkańców;
- Niepełnosprawność i długotrwała choroba członka rodziny jako główne przyczyny korzystania ze świadczeń i usług Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej;
- Problem nieujawniania aktów przemocy domowej przez ofiary i ich otoczenie;
- Brak reakcji na akty przemocy ze strony otoczenia społecznego;
- Współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinie z innymi dysfunkcjami społecznymi (np. alkoholizm, zaburzenia psychiczne);
- Odnotowywana bezradność rodzin w zakresie realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- Problemy w budowaniu wzajemnych relacji wśród członków tyskich rodzin, determinujące występowanie konfliktów rodzinnych (diagnoza opinii mieszkańców – badania ankietowe 2021 r.);
- Odczuwanie ograniczeń dostępu do bezpłatnych zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży organizowanych w szkołach i/lub domach kultury (Diagnoza opinii mieszkańców – badania ankietowe 2021 r.);
- Rosnące zapotrzebowanie na specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób w wieku senioralnym, chorych i zaburzonych psychicznie (diagnoza opinii mieszkańców – badania ankietowe 2021 r.);
- Potrzeba rozwoju wsparcia w sprawowaniu opieki nad osobami zależnymi w rodzinach, w tym szczególnie osobami starszymi i z niepełnosprawnościami (diagnoza opinii mieszkańców – badania ankietowe 2021 r.);
- Odczuwany przez mieszkańców brak lub ograniczony dostęp do usług służby zdrowia (diagnoza opinii mieszkańców – badania ankietowe 2021 r.);
- Bariery dostępności w przestrzeni publicznej i prywatnej utrudniające funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami;
- Niska aktywność zawodowa wśród mieszkańców zaliczanych do grup defaworyzowanych na rynku pracy: m.in. osób powyżej 50 roku życia, długotrwale bezrobotnych;
- Niskie zainteresowanie aktywizacją zawodową osób powyżej 50 roku życia oraz osób z niepełnosprawnościami;
- Ograniczona wiedza mieszkańców w zakresie działalności miejskich instytucji powołanych w celu niesienia pomocy i wsparcia osobom doświadczającym konkretnych problemów (diagnoza opinii mieszkańców – badania ankietowe 2021 r.);
- Bariery językowe i różnice kulturowe w relacjach z cudzoziemcami jako główne przyczyny niskiego poziomu integracji cudzoziemców z lokalną społecznością;
- Ograniczony przepływ informacji między miejskimi instytucjami odpowiedzialnymi za organizację i realizację systemu usług społecznych.

SZANSE

- Polityka państwa ukierunkowana na aktywizację osób starszych;
- Polityka państwa ukierunkowana na wzmocnienie rodzin;
- Możliwości pozyskiwania pozabudżetowych środków finansowych na realizację projektów związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych;
- Ogólnopolskie i regionalne kampanie społeczne zwracające uwagę na występujące problemy społeczne;
- Rozwój infrastruktury przyjaznej osobom starszym i z niepełnosprawnościami;
- Zorientowanie działań instytucji rynku pracy na aktywizację zawodową osób z grup defaworyzowanych na rynku pracy;
- Obecność cudzoziemców na lokalnym rynku pracy;
- Wzrost poziomu integracji lokalnej społeczności poprzez organizację imprez kulturalnych i sportowych;
- Dalszy rozwój nowoczesnej miejskiej bazy sportowo-rekreacyjnej;
- Tworzenie miejsc spotkań pobudzających dalszą integrację mieszkańców.

ZAGROŻENIA

- Utrzymywanie się stałego spadku ogólnej liczby mieszkańców miasta;
- Globalna sytuacja kryzysowa spowodowana epidemią COVID-19;
- Zmiany społeczno-cywilizacyjne wpływające na rozpad więzi w rodzinie i pojawianie się nowych problemów społecznych, m.in. dzieci zapracowanych rodziców, uzależnienia behawioralne;
- Rosnące zapotrzebowanie na specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób w zaawansowanym wieku;
- Niedostateczne przygotowanie mieszkańców do aktywnego przeżywania starości;
- Wzrost dystansu międzypokoleniowego wśród mieszkańców;
- Tendencja obniżania wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej;
- Obecność ryzykownych zachowań wśród młodzieży związanych z sięganiem po substancje psychoaktywne;
- Wysokie tempo życia i ograniczona ilość czasu wolnego od pracy, nauki i codziennych obowiązków;
- Problem strukturalnej zależności rodzin od instytucjonalnych form wsparcia oraz występowanie zjawiska „dziedziczenia biedy".

3 ZAGADNIENIA STRATEGICZNE

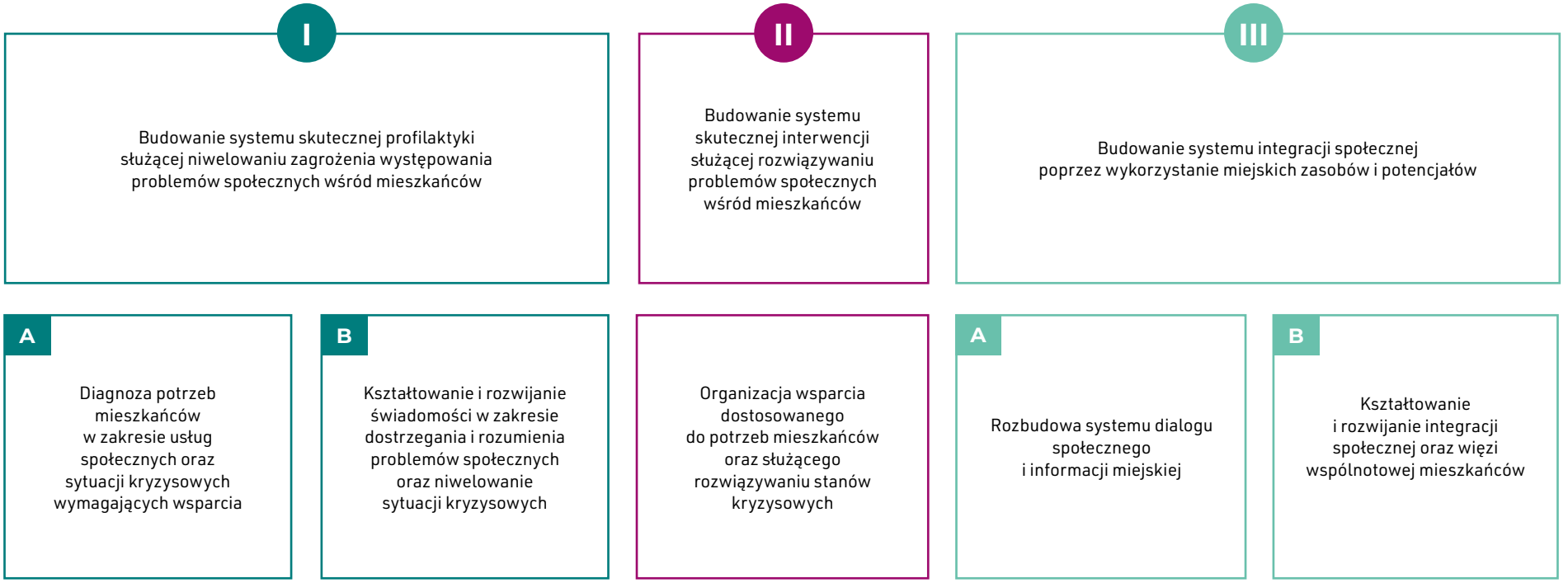
Rozwiązywanie problemów społecznych
w oparciu o spójną i wielowymiarową politykę społeczną
dostosowaną do rzeczywistych
potrzeb mieszkańców.

Misja Strategii Rozwiązywania Problemów dla miasta Tychy na lata 2021 – 2027+

Podnoszenie jakości życia i wsparcie mieszkańców w sytuacjach zagrażających pojawieniem się i / lub pogłębieniem problemów społecznych poprzez budowanie skutecznego systemu profilaktyki i interwencji oraz pobudzanie integracji społecznej przy wykorzystaniu miejskich zasobów i potencjałów.

3.1. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Tychy na lata 2021 – 2027+

3.2. CELE OPERACYJNE I OBSZARY DZIAŁAŃ

I.A

Diagnoza potrzeb mieszkańców w zakresie usług społecznych oraz sytuacji kryzysowych wymagających wsparcia

1

Diagnoza potrzeb mieszkańców oraz miejskich zasobów i potencjałów w zakresie realizacji usług społecznych

2

Podnoszenie kompetencji lokalnych kadr oraz rozwój współpracy międzysektorowej na potrzeby realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Tychy

I.B

Kształtowanie i rozwijanie świadomości w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów społecznych oraz niwelowanie sytuacji kryzysowych

Rozwój systemu profilaktyki w zakresie:

1. uzależnień substancjonalnych i behawioralnych
2. różnych przejawów przemocy
3. właściwego funkcjonowania rodzin oraz niwelowania czynników kryzysowych
4. funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami
5. procesu starzenia się i starości
6. promocji zdrowia
7. bezrobocia i promocji zatrudnienia
8. bezpieczeństwa oraz zapobiegania nowym formom ryzyka

II

Organizacja wsparcia dostosowanego do potrzeb mieszkańców oraz służącego rozwiązywaniu stanów kryzysowych

1

Rozwój systemu wsparcia dla rodzin doświadczających przemocy oraz będących w stanie kryzysu

2

Rozwój systemu wsparcia rodziny w zakresie właściwego funkcjonowania oraz niwelowania stanów kryzysowych

3

Rozwój systemu wsparcia dla osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami

4

Rozwój systemu zapobiegania bezdomności oraz zwiększenia skali wychodzenia z bezdomności

5

Rozwój systemu niwelowania bezrobocia oraz aktywizacja zawodowa grup defaworyzowanych na rynku pracy

6

Rozwój systemu wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi

III.A

Rozbudowa systemu dialogu społecznego i informacji miejskiej

1

Rozwój kanałów komunikacji z mieszkańcami służących zwiększeniu dostępu do informacji dotyczących usług społecznych

III.B

Kształtowanie i rozwijanie świadomości w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów społecznych oraz niwelowanie sytuacji kryzysowych

1

Rozwój kanałów komunikacji z mieszkańcami służących zwiększeniu dostępu do informacji dotyczących usług społecznych

2

Rozwój systemu współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi i środowiskiem wolontariuszy

3

Rozwój systemu wsparcia integracji cudzoziemców ze społecznością lokalną

3.3. DZIAŁANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI CELÓW PROGRAMOWYCH

(wykaz działań, źródła finansowania, realizatorzy, czas realizacji, wskaźniki ewaluacyjne)

Cel operacyjny I.A. Diagnoza potrzeb mieszkańców w zakresie usług społecznych oraz sytuacji kryzysowych wymagających wsparcia					
Obszar działania	**Działanie**	**Wskaźnik realizacji działania (monitoring)**	**Źródło finansowania**	**Realizatorzy**	**Czas realizacji**
I.A.1. Diagnoza potrzeb mieszkańców oraz miejskich zasobów i potencjałów w zakresie realizacji usług społecznych	Systematyczna diagnoza potrzeb mieszkańców w zakresie usług społecznych	• Liczba przeprowadzonych diagnoz	• Budżet Gminy • Środki zewnętrzne • Środki Unii Europejskiej	• Urząd Miasta Tychy • Jednostki Organizacyjne Miasta • podmioty zewnętrzne • organizacje pozarządowe	2021-2027+
	Systematyczna diagnoza miejskich zasobów i potencjałów w zakresie usług społecznych				
I.A.2. Podnoszenie kompetencji lokalnych kadr oraz rozwój współpracy międzysektorowej na potrzeby realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Tychy	Podnoszenie kompetencji lokalnej kadry tworzącej i realizującej Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Tychy	• Liczba i zakres działań podnoszących kompetencje lokalnej kadry	• Budżet Gminy • Środki zewnętrzne • Środki Unii Europejskiej		
	Organizacja sieciujących spotkań podmiotów realizujących Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Tychy	• Liczba podmiotów uczestniczących w spotkaniach • Liczba zorganizowanych spotkań			
	Rozwój systemu wymiany informacji między podmiotami realizującymi Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Tychy	• Liczba podmiotów zaangażowanych w system wymiany informacji			

Cel operacyjny I.B. Kształtowanie i rozwijanie świadomości w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów społecznych oraz niwelowanie sytuacji kryzysowych					
Obszar działania	**Działanie**	**Wskaźnik realizacji działania (monitoring)**	**Źródło finansowania**	**Realizatorzy**	**Czas realizacji**
I.B.1. Rozwój systemu profilaktyki w zakresie uzależnień substancjonalnych i behawioralnych	Budowanie świadomości społecznej w zakresie problemów dot. uzależnień substancjonalnych i behawioralnych	• Liczba zrealizowanych działań	• Budżet Gminy • Środki zewnętrzne • Środki Unii Europejskiej	• Urząd Miasta Tychy • Jednostki Organizacyjne Miasta • podmioty zewnętrzne • organizacje pozarządowe	2021-2027+
	Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej oraz innych form oddziaływań profilaktycznych dla osób wymagających wsparcia w zakresie uzależnień substancjonalnych i behawioralnych	• Liczba beneficjentów objętych wsparciem • Liczba i zakres zrealizowanych działań			
	Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej oraz innych form oddziaływań profilaktycznych dla członków rodzin, w których występują problemy uzależnień substancjonalnych i behawioralnych				
	Wsparcie podmiotów prowadzących działalność służącą rozwiązywaniu problemów uzależnień substancjonalnych i behawioralnych	• Liczba i zakres zrealizowanych działań			

Obszar działania	Działanie	Wskaźnik realizacji działania (monitoring)	Źródło finansowania	Realizatorzy	Czas realizacji
I.B.2. Rozwój systemu profilaktyki w zakresie różnych przejawów przemocy	Budowanie świadomości społecznej w zakresie różnych przejawów przemocy	• Liczba i zakres zrealizowanych działań	• Budżet Gminy • Środki zewnętrzne • Środki Unii Europejskiej	• Urząd Miasta Tychy • Jednostki Organizacyjne Miasta • podmioty zewnętrzne • organizacje pozarządowe	2021-2027+
	Rozwój działań antyprzemocowych wspierających osoby uwikłane w różne przejawy przemocy				
	Wsparcie podmiotów prowadzących działalność służącą rozwiązywaniu problemu występowania różnych przejawów przemocy				

Obszar działania	Działanie	Wskaźnik realizacji działania (monitoring)	Źródło finansowania	Realizatorzy	Czas realizacji
I.B.3. Rozwój systemu profilaktyki w zakresie właściwego funkcjonowania rodzin oraz niwelowania czynników kryzysowych	Budowanie świadomości społecznej w zakresie właściwego funkcjonowania rodzin oraz promocja programów profilaktycznych, terapeutycznych, psycho-edukacyjnych, skierowanych do rodziców i dzieci	• Liczba i zakres zrealizowanych działań	• Budżet Gminy • Środki zewnętrzne • Środki Unii Europejskiej	• Urząd Miasta Tychy • Jednostki Organizacyjne Miasta • podmioty zewnętrzne • organizacje pozarządowe	2021-2027+
	Rozbudowa sieci poradnictwa rodzinnego i usług oraz profilaktycznej działalności w zakresie wspierania rodziny	• Liczba beneficjentów objętych wsparciem • Liczba i zakres zrealizowanych działań			
	Rozwój wsparcia rodzin w realizacji ról rodzicielskich poprzez wzrost dostępności instytucji opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych dla dzieci w różnym wieku	• Liczba beneficjentów objętych wsparciem • Liczba i zakres zrealizowanych działań			
	Wsparcie podmiotów prowadzących działalność na rzecz właściwego funkcjonowania rodzin oraz niwelowania czynników kryzysowych	• Liczba i zakres zrealizowanych działań			
	Promowanie modelu wspólnego spędzania czasu wolnego oraz różnorodnych form aktywności poprzez wzrost uczestnictwa w dziedzinie sportu, kultury i rekreacji	• Liczba beneficjentów objętych wsparciem • Liczba i zakres zrealizowanych działań			
	Rozwój programów prozdrowotnych wspierających rodzinę w zakresie realizacji funkcji prokreacyjnej	• Liczba beneficjentów objętych wsparciem			
	Rozwój Programu „Program 3+ liczna rodzina”	• Liczba nowych partnerów projektu	• Budżet Gminy • Środki zewnętrzne	• Urząd Miasta Tychy	

Obszar działania	Działanie	Wskaźnik realizacji działania (monitoring)	Źródło finansowania	Realizatorzy	Czas realizacji
I.B.4. Rozwój systemu profilaktyki w zakresie funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami	Budowanie świadomości społecznej w zakresie problemów osób z niepełnosprawnościami	• Liczba zrealizowanych działań	• Budżet Gminy • Środki Unii Europejskiej	• Urząd Miasta Tychy • Jednostki Organizacyjne Miasta • podmioty zewnętrzne • organizacje pozarządowe	2021-2027+
	Budowanie dostępności architektonicznej, cyfrowej oraz informacyjno-komunikacyjnej dla osób z niepełnosprawnościami	• Liczba beneficjentów objętych wsparciem • Liczba i zakres zrealizowanych działań	• Budżet Gminy • Środki zewnętrzne • Środki Unii Europejskiej		
	Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej oraz innych form oddziaływań profilaktycznych dla osób z niepełnosprawnościami	• Liczba i zakres zrealizowanych działań			
	Rozwój narzędzi rynku pracy przyjaznego osobom z niepełnosprawnościami				
	Promowanie aktywności społecznej osób z niepełnosprawnościami poprzez wzrost ich uczestnictwa w kulturze, sporcie i rekreacji				
	Wsparcie podmiotów prowadzących działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami				

Obszar działania	Działanie	Wskaźnik realizacji działania (monitoring)	Źródło finansowania	Realizatorzy	Czas realizacji
I.B.5. Rozwój systemu profilaktyki w zakresie procesu starzenia się i starości	Budowanie świadomości społecznej w zakresie procesu starzenia się oraz przygotowania do starości	• Liczba i zakres zrealizowanych działań	• Budżet Gminy • Środki zewnętrzne • Środki Unii Europejskiej	• Urząd Miasta Tychy • Jednostki Organizacyjne Miasta • podmioty zewnętrzne • organizacje pozarządowe	2021-2027+
	Rozwój lokalnej sieci wsparcia dla osób starszych i ich rodzin				
	Wsparcie działań służących podnoszeniu kompetencji cywilizacyjnych seniorów oraz wdrażanie idei uczenia się przez całe życie				
	Promowanie aktywności społecznej osób starszych poprzez wzrost ich uczestnictwa w kulturze, sporcie i rekreacji				
	Wsparcie podmiotów prowadzących działalność na rzecz osób starszych				
	Rozwój Programu „Aktywni 60plus”	• Liczba nowych partnerów projektu	• Budżet Gminy • Środki zewnętrzne	• Urząd Miasta Tychy	

Obszar działania	Działanie	Wskaźnik realizacji działania (monitoring)	Źródło finansowania	Realizatorzy	Czas realizacji
I.B.6. Rozwój systemu profilaktyki i promocji zdrowia	Budowanie świadomości społecznej w zakresie zdrowia i profilaktyki zdrowotnej	• Liczba zrealizowanych działań	• Budżet Gminy • Środki zewnętrzne • Środki Unii Europejskiej	• Urząd Miasta Tychy • Jednostki Organizacyjne Miasta • podmioty zewnętrzne • organizacje pozarządowe	2021-2027+
	Rozwój działań z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki w tym programów polityki zdrowotnej				
	Rozwój działań z zakresu ochrony zdrowia psychicznego				
	Promowanie postaw prozdrowotnych oraz różnych form aktywności mieszkańców poprzez wzrost ich uczestnictwa w sporcie i rekreacji	• Liczba beneficjentów objętych wsparciem • Liczba i zakres zrealizowanych działań			
	Wsparcie podmiotów prowadzących działalność na rzecz profilaktyki i promocji zdrowia	• Liczba i zakres zrealizowanych działań			

Obszar działania	Działanie	Wskaźnik realizacji działania (monitoring)	Źródło finansowania	Realizatorzy	Czas realizacji
I.B.7. Rozwój systemu profilaktyki w zakresie bezrobocia i promocja zatrudnienia	Budowanie świadomości społecznej w zakresie funkcjonowania rynku pracy	• Liczba beneficjentów objętych wsparciem • Liczba i zakres zrealizowanych działań	• Budżet Gminy • Środki zewnętrzne • Środki Unii Europejskiej	• Urząd Miasta Tychy • Jednostki Organizacyjne Miasta • podmioty zewnętrzne • organizacje pozarządowe	2021-2027+
	Wsparcie działań w zakresie dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych mieszkańców do potrzeb zmieniającego się rynku pracy oraz rozwój poradnictwa zawodowego				
	Wsparcie w dostosowaniu i uelastycznieniu miejskiej oferty edukacyjnej (w tym kształcenia zawodowego) do potrzeb zmieniającego się rynku pracy				
	Rozwijanie współpracy z lokalnymi partnerami rynku pracy w celu promocji zatrudnienia i rozwoju przedsiębiorczości				

Obszar działania	Działanie	Wskaźnik realizacji działania (monitoring)	Źródło finansowania	Realizatorzy	Czas realizacji
I.B.8. Rozwój systemu profilaktyki w zakresie bezpieczeństwa oraz zapobieganie nowym formom ryzyka	Budowanie świadomości społecznej w zakresie bezpieczeństwa oraz nowych form ryzyka	• Liczba i zakres zrealizowanych działań	• Budżet Gminy • Środki zewnętrzne • Środki Unii Europejskiej	• Urząd Miasta Tychy • Jednostki Organizacyjne Miasta • podmioty zewnętrzne • organizacje pozarządowe	2021-2027+
	Wsparcie podmiotów prowadzących działalność w zakresie bezpieczeństwa oraz zapobieganie nowym formom ryzyka				
	Wsparcie działań sprzyjających wzrostowi poczucia bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania i przestrzeni publicznej				
	Wsparcie działań w zakresie poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym				
	Wsparcie realizacji programów prewencyjnych w zakresie bezpieczeństwa oraz zapobieganie nowym formom ryzyka				

Cel operacyjny II. Organizacja wsparcia dostosowanego do potrzeb mieszkańców oraz służącego rozwiązywaniu stanów kryzysowych					
Obszar działania	**Działanie**	**Wskaźnik realizacji działania (monitoring)**	**Źródło finansowania**	**Realizatorzy**	**Czas realizacji**
II.1. Rozwój systemu wsparcia dla rodzin doświadczających przemocy oraz będących w stanie kryzysu	Rozwój działań interwencyjnych dla rodzin i osób doświadczających przemocy oraz będących w stanie kryzysu	• Liczba beneficjentów objętych wsparciem • Liczba i zakres zrealizowanych działań	• Budżet Gminy • Środki zewnętrzne • Środki Unii Europejskiej	• Urząd Miasta Tychy • Jednostki Organizacyjne Miasta • podmioty zewnętrzne • organizacje pozarządowe	2021-2027+
	Rozwój pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej oraz innych form wsparcia dla rodzin i osób doświadczających przemocy oraz będących w stanie kryzysu				
	Zwiększanie dostępności działań interwencyjnych i korekcyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie				
	Opracowanie i wdrożenie nowych usług społecznych odpowiadających na zidentyfikowane potrzeby rodzin doświadczających przemocy oraz będących w stanie kryzysu	• Liczba i zakres zrealizowanych działań			

Obszar działania	Działanie	Wskaźnik realizacji działania (monitoring)	Źródło finansowania	Realizatorzy	Czas realizacji
II.2. Rozwój systemu wsparcia rodziny w zakresie właściwego funkcjonowania oraz niwelowania stanów kryzysowych	Wdrażanie instrumentów finansowych wspierających rodziny – w tym realizacja: świadczeń rodzinnych; świadczeń z funduszu alimentacyjnego; systemu dodatków mieszkaniowych	• Liczba beneficjentów objętych wsparciem • Liczba i zakres zrealizowanych działań	• Budżet Gminy • Środki zewnętrzne • Środki Unii Europejskiej	• Urząd Miasta Tychy • Jednostki Organizacyjne Miasta • podmioty zewnętrzne • organizacje pozarządowe	2021-2027+
	Rozwój poradnictwa specjalistycznego i wsparcia (indywidualnego i grupowego) dla rodziny w pełnieniu ról opiekuńczo-wychowawczych				
	Rozwój usług społecznych świadczonych w ramach placówek wsparcia dziennego – w tym działalność Placówki Wsparcia dla Dzieci i Młodzieży "Baza"				
	Rozwój usługi asystenta rodziny				
	Rozwój pomocy udzielanej przez rodziny wspierające w sytuacjach występowania trudności opiekuńczo-wychowawczych				
	Poprawa dostępności lokali mieszkalnych i socjalnych dla osób o niższych dochodach i borykających się z trudnościami mieszkaniowymi				
	Rozwój systemu rodzinnej pieczy zastępczej, w tym wsparcia dla rodzin zastępczych oraz osób usamodzielniających się				
	Opracowanie i wdrożenie nowych usług społecznych odpowiadających na zidentyfikowane potrzeby mieszkańców w zakresie właściwego funkcjonowania rodzin oraz niwelowania czynników kryzysowych	• Liczba i zakres zrealizowanych działań			

Obszar działania	Działanie	Wskaźnik realizacji działania (monitoring)	Źródło finansowania	Realizatorzy	Czas realizacji
II.3. Rozwój systemu wsparcia dla osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami	Rozwój systemu usług opiekuńczych, opiekuńczo-rehabilitacyjnych i opiekuńczo-pielęgnacyjnych w miejscu zamieszkania	• Liczba beneficjentów objętych wsparciem • Liczba i zakres zrealizowanych działań	• Budżet Gminy • Środki zewnętrzne • Środki Unii Europejskiej	• Urząd Miasta Tychy • Jednostki Organizacyjne Miasta • podmioty zewnętrzne • organizacje pozarządowe	2021-2027+
	Rozwój systemu usług w zakresie teleopieki				
	Rozwój systemu usług asystenta osoby niepełnosprawnej świadczonej w miejscu zamieszkania				
	Rozwój systemu opieki wytchnieniowej oraz indywidualnego poradnictwa dla rodzin sprawujących opiekę nad osobą w wieku podeszłym lub osobą z niepełnosprawnościami				
	Rozwój systemu mieszkań chronionych (w tym rotacyjnych) oraz wzrost ich dostępności dla osób wymagających wsparcia w tym zakresie				
	Rozwój działalności domów pomocy społecznej				
	Opracowanie i wdrożenie nowych usług społecznych odpowiadających na zidentyfikowane potrzeby mieszkańców w zakresie wsparcia dla osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami	• Liczba i zakres zrealizowanych działań			

Obszar działania	Działanie	Wskaźnik realizacji działania (monitoring)	Źródło finansowania	Realizatorzy	Czas realizacji
II.4. Rozwój systemu zapobiegania bezdomności oraz zwiększenia skali wychodzenia z bezdomności	Rozwój wsparcia służącego przezwyciężaniu sytuacji kryzysowych skutkujących bezdomnością	• Liczba beneficjentów objętych wsparciem • Liczba i zakres zrealizowanych działań	• Budżet Gminy • Środki zewnętrzne • Środki Unii Europejskiej	• Urząd Miasta Tychy • Jednostki Organizacyjne Miasta • podmioty zewnętrzne • organizacje pozarządowe	2021-2027+
	Rozwój wsparcia służącego wychodzeniu z sytuacji kryzysowej związanej z bezdomnością				
	Rozwój systemu zapewniania schronienia tymczasowego w sytuacji kryzysowej związanej z bezdomnością				
	Rozwój systemu mieszkań treningowych dla osób bezdomnych				
	Opracowanie i wdrożenie nowych usług społecznych odpowiadających na zidentyfikowane potrzeby mieszkańców w zakresie zapobiegania bezdomności oraz zwiększenia skali wychodzenia z bezdomności	• Liczba i zakres zrealizowanych działań			

Obszar działania	Działanie	Wskaźnik realizacji działania (monitoring)	Źródło finansowania	Realizatorzy	Czas realizacji
II.5. Rozwój systemu niwelowania bezrobocia oraz aktywizacja zawodowa grup defaworyzowanych na rynku pracy	Rozwój usług poradnictwa zawodowego oraz pośrednictwa pracy dla osób z grup defaworyzowanych na rynku pracy	• Liczba beneficjentów objętych wsparciem • Liczba i zakres zrealizowanych działań	• Budżet Gminy • Środki zewnętrzne • Środki Unii Europejskiej	• Urząd Miasta Tychy • Jednostki Organizacyjne Miasta • podmioty zewnętrzne • organizacje pozarządowe	2021-2027+
	Opracowanie i realizacja programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji zawodowej lokalnego rynku pracy				
	Organizacja prac społecznie użytecznych				
	Subsydiowanie zatrudnienia				
	Refundacja doposażenia lub wyposażenia stanowiska pracy				
	Wspieranie tworzenia miejsc pracy oraz przedsiębiorczości osób z grup defaworyzowanych na rynku pracy	• Liczba i zakres zrealizowanych działań			
	Opracowanie i wdrożenie nowych usług społecznych odpowiadających na zidentyfikowane potrzeby mieszkańców w zakresie niwelowania bezrobocia oraz aktywizacja zawodowa grup defaworyzowanych na rynku pracy				

Obszar działania	Działanie	Wskaźnik realizacji działania (monitoring)	Źródło finansowania	Realizatorzy	Czas realizacji
II.6. Rozwój systemu wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi	Rozwój pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej oraz innych form wsparcia dla osób i rodzin borykających się z problemem zaburzeń psychicznych	• Liczba beneficjentów objętych wsparciem • Liczba i zakres zrealizowanych działań	• Budżet Gminy • Środki zewnętrzne • Środki Unii Europejskiej	• Urząd Miasta Tychy • Jednostki Organizacyjne Miasta • podmioty zewnętrzne • organizacje pozarządowe	2021-2027+
	Rozwój wsparcia dla rodzin sprawujących opiekę nad osobą z zaburzeniami psychicznymi				
	Realizacja programów usamodzielniających dla osób z zaburzeniami psychicznymi				
	Opracowanie i wdrożenie nowych usług społecznych odpowiadających na zidentyfikowane potrzeby mieszkańców w zakresie wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi	• Liczba i zakres zrealizowanych działań			

Cel operacyjny III.A. Rozbudowa systemu dialogu społecznego i informacji miejskiej					
Obszar działania	**Działanie**	**Wskaźnik realizacji działania (monitoring)**	**Źródło finansowania**	**Realizatorzy**	**Czas realizacji**
III.A.1. Rozwój kanałów komunikacji z mieszkańcami służących zwiększeniu dostępu do informacji dotyczących usług społecznych	Zwiększenie dostępności informacji z zakresu działań podejmowanych w ramach polityki społecznej poprzez wykorzystanie miejskich platform internetowych oraz mediów tradycyjnych, społecznościowych i nowych technologii	• Liczba zrealizowanych działań	• Budżet Gminy • Środki zewnętrzne • Środki Unii Europejskiej	• Urząd Miasta Tychy • Jednostki Organizacyjne Miasta • podmioty zewnętrzne • organizacje pozarządowe	2021-2027+
	Organizacja sieciujących spotkań z mieszkańcami dotyczących działań realizowanych w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Tychy	• Liczba podmiotów uczestniczących w spotkaniach • Liczba zorganizowanych spotkań			
	Zapewnienie mieszkańcom dostępu do stanowisk wyposażonych w sprzęt multimedialny i Internet	• Liczba udostępnionych stanowisk wyposażonych w sprzęt multimedialny i Internet	• Budżet Gminy • Środki Unii Europejskiej • Budżet rządowy		

III. B. Kształtowanie i rozwijanie integracji społecznej oraz więzi wspólnotowej mieszkańców					
Obszar działania	**Działanie**	**Wskaźnik realizacji działania (monitoring)**	**Źródło finansowania**	**Realizatorzy**	**Czas realizacji**
III.B.1. Rozwój systemu partycypacji mieszkańców w planowaniu i realizacji założeń polityki społecznej miasta	Zwiększenie zakresu wykorzystania narzędzi konsultacji społecznych	• Liczba zrealizowanych działań	• Budżet Gminy • Środki zewnętrzne • Środki Unii Europejskiej	• Urząd Miasta Tychy • Jednostki Organizacyjne Miasta • podmioty zewnętrzne • organizacje pozarządowe	2021-2027+
	Rozwój tyskiego modelu Budżetu Obywatelskiego oraz Młodzieżowego Budżetu Obywatelskiego	• Liczba podmiotów uczestniczących w spotkaniach • Liczba zorganizowanych spotkań			
	Opracowanie i wdrożenie nowych usług społecznych służących rozwojowi systemu partycypacji mieszkańców w planowaniu i realizacji założeń polityki społecznej miasta	• Liczba i zakres zrealizowanych działań			

Obszar działania	Działanie	Wskaźnik realizacji działania (monitoring)	Źródło finansowania	Realizatorzy	Czas realizacji
III.B.2. Rozwój systemu współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi i środowiskiem wolontariuszy	Rozwój wsparcia dla działalności organizacji pozarządowych	• Liczba zrealizowanych działań	• Budżet Gminy • Środki zewnętrzne • Środki Unii Europejskiej	• Urząd Miasta Tychy • Jednostki Organizacyjne Miasta • podmioty zewnętrzne • organizacje pozarządowe	2021-2027+
	Rozwój przedsiębiorczości społecznej poprzez wsparcie powstawania i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej				
	Rozwój i wspieranie wolontariatu				

Obszar działania	Działanie	Wskaźnik realizacji działania (monitoring)	Źródło finansowania	Realizatorzy	Czas realizacji
III.B.3. Rozwój systemu wsparcia integracji cudzoziemców ze społecznością lokalną	Zwiększenie dostępu do informacji w zakresie zasad funkcjonowania instytucji miejskich	• Liczba zrealizowanych działań	• Budżet Gminy • Środki zewnętrzne • Środki Unii Europejskiej	• Urząd Miasta Tychy • Jednostki Organizacyjne Miasta • podmioty zewnętrzne • organizacje pozarządowe	2021-2027+
	Wsparcie działań służących integracji społecznej cudzoziemców ze społecznością lokalną				
	Wsparcie i aktywizowanie cudzoziemców w zakresie działalności w III sektorze				

Notatki

Notatki

TYCHY DOBRE MIEJSCE